

2019

KÄRSÄMÄEN KUNTA
TILINPÄÄTÖS JA TOIMINTAKERTOMUS

**KÄRSÄ
MÄKI**
150

Kunnanhallitus	6.4.2020
Tarkastuslautakunta	25.5.2020
Valtuusto	16.6.2020

1. OLENNAISET TAPAHTUMAT TOIMINNASSA JA TALOUDESSA.....	3
1.1 Kunnanjohtajan katsaus.....	3
1.2. Kunnan hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset	4
1.3. Yleinen ja oman alueen taloudellinen tilanne	6
1.4 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa.....	10
1.5 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä	12
1.6 Kunnan henkilöstö	13
1.7 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä	19
1.8 Ympäristötekijät.....	20
1.9 Muut ei-taloudelliset asiat.....	20
2. SELONTEKO KUNNAN SISÄISEN VALVONNAN JÄRJESTÄMISESTÄ.....	20
3. TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN JA TOIMINNAN RAHOITUS.....	22
3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen	22
3.2 Toiminnan rahoitus.....	26
3.3 Rahoitusasema ja sen muutokset	30
4. KOKONAISTULOT JA -MENOT.....	34
5. KUNTAKONSERNIN TOIMINTA JA TALOUS.....	35
5.1 Konsernitarkastelu	35
5.2 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	39
5.3 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut	41
6. TILIKAUDEN TULOKSEN KÄSITTELY JA TALouden TASAPAINOTTAMISTOIMENPITEET	45
6.1 Asiaa koskeva sääntely.....	45
6.2 Tilikauden tuloksen käsittely.....	45
6.3 Talouden tasapainottamistoimenpiteet	45
7. TALOUSARVION TOTEUTUMINEN.....	46
7.1 Seuranta koskeva sääntely.....	46
7.2 Määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen.....	46
7.2.1 Käyttötalouden toteutuminen ja hallintokuntien toimintakertomukset	46
7.2.2 Tuloslaskelmaosan toteutuminen.....	86
7.2.3. Investointiosan toteutuminen	87
7.2.4. Rahoitusosan toteutuminen	91
7.2.5.Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta	92
8.TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	93
8.1 Tilinpäätöslaskelmia koskevat säännökset ja ohjeet	93
8.2 Tuloslaskelma.....	93
8.3 Rahoituslaskelma	94
8.4 Tase	95
8.5 Konsernilaskelmat.....	97
9. TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT	101
9.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	101
9.1.1 Kunnan tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	101
9.1.2 Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	102
9.2 Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot.....	103
9.3 Tasetta koskevat liitetiedot.....	106
9.3.1 Taseen vastaavia koskevat liitetiedot	106
9.3.2 Taseen vastattavia koskevat liitetiedot	109
9.4 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot	112
9.5 Henkilöstöä ja tilintarkastajan palkkioita koskevat liitetiedot.....	114
9.6 Luettelo kirjanpitokirjoista, tositelajeista sekä säilytysajoista	116
TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUKSET.....	117
TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ.....	117

TOIMINTAKERTOMUS

1. OLENNAISET TAPAHTUMAT TOIMINNASSA JA TALOUDESSA

1.1 Kunnanjohtajan katsaus

2019 oli Kärsämäen 150 -juhlavuosi ja positiivisten tarinoiden pitäjä sai runsaasti ansaitsemaansa huomiota kautta maan. Tapahtumia, osallisuutta ja osallistumista oli kaikenikäisille, niin meille nykyisille kärsämäkisille, kuin monille Kärsämäeltä lähtöisin oleville, nyt muualla asuville paikkakuntalaisille. Juhlavuonna kokoonnuimme yhteen. Kaikki juhlavuoden 158 tapahtumaa olivat suurenmoisia ja tärkeitä. Erityisesti entisten ja nykyisten kärsämäkisten järjestämä Tavallinen Elonkorjuujuhla sai paljon positiivista huomiota lähellä ja kaukana. Kärsämäkiset näyttivät mitä yhteistyön voima merkitsee ja siitä olemme hyvin ylpeitä ja kiitollisia.

Sote- ja maakuntauudistuksen valmistelu jatkui vuoden loppua kohden uuden hallituksen toimesta. Uudistuksen pitkittyminen ei kuitenkaan aiheuttanut muutoksia sote-, eikä muidenkaan palvelujen järjestämiseen ja tuottamiseen Kärsämäellä. Kärsämäen kunta järjestää edelleen sosiaali- ja terveystalonsa ja palvelujen tuotannossa kunnalla on keskeisenä kumppanina Terveystalo Oyj.

Tilikausi 2019 oli Kärsämäen kunnalle taloudellisesta näkökulmasta suotuisa, tilinpäätös on kunnan osalta noin 0,88 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Talouden toteutuminen pysyi pitkälti talousarvion puitteissa, positiivista oli mm. hieman budjetoitua suurempina toteutuneet verotulot, jotka kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna lähes 0,5 miljoonaa euroa. Konsernitasolla näkymät ovat myös aikaisempaa paremmat. Kunta-konsernin tilikausi muodostui noin 0,71 miljoonaa euroa ylijäämäiseksi. Lainamäärä Kärsämäen kunnassa säilyi lähes aikaisemmalla tasolla ja velkaa on 4 782 euroa/asukas, konsernin lainamäärä kasvoi investointien myötä, konsernilainaa on 8 152 euroa asukasta kohden.

Tulevaisuutta ajatellen Kärsämäki haluaa edelleen olla luova, reagoiva, menestyvä ja mahdollisuuksia salliva pitäjä. Kunnan talous on tasapainoinen, joten voimme luottavaisesti turvata hyvät palvelut kaikille kuntalaisille vauvasta vaariin myös tulevana vuosina. Kuluvan vuoden toimintasuunnitelmassa korostuvatkin kuntalaisten viihtyvyyttä parantavat investoinnit, henkilöstön hyvinvointi ja ilmastonmuutoksen torjunta energiantuotannon murroksessa. Kunnan päätökset perustuivat hyväksytyyn strategiaan, jossa painottuvat edelleen elinkeinojen kehittäminen, kunnan markkinointi, laadukas maaseutuasuminen, sijainnin tehokas hyödyntäminen ja monipuolinen kulttuuritarjonta. Keskeisiä elinkeinojen kehittämishankkeita olivat mm. pääomasijoitusten jatkaminen Kärsämäen investoiviin kasvuyrityksiin, teollisuusteiden rakentaminen, toimitilarakentamisen edistäminen sekä kuntakuvassa näkyvien kunnan kiinteistöjen saneeraaminen ja siistiminen, mikä jatkuu edelleen kesällä 2020.

Uuden koronaviruksen aiheuttaman maailmanlaajuisen pandemian aiheuttamasta haasteesta selviämme Kärsämäellä oikein mitoitettulla ja nopeasti reagoivalla varautumisella. Noudatamme tunnollisesti viranomaisten antamia ohjeita, joilla viruksen leviämistä voidaan rajoittaa. Samalla katsomme eteenpäin, sosiaalinen eheys ja toimelliset ihmiset saavat yhteisöt kukoistamaan myös pandemian aiheuttaman kriisin jälkeen.

Kärsämäki tunnetaan myönteisestä ajattelutavasta ja tekemisen meiningistä, jotka ovat synnyttäneet monia tunnettuja kulttuurin ja liike-elämän menestystarinoita. Kiitos kuluneesta vuodesta kaikille kunnan työntekijöille, luottamushenkilöille, Kärsämäen kunnan asukkaille ja veronmaksajille.

Tervetuloa Kärsämäelle,

Kärsämäellä 2.4.2020

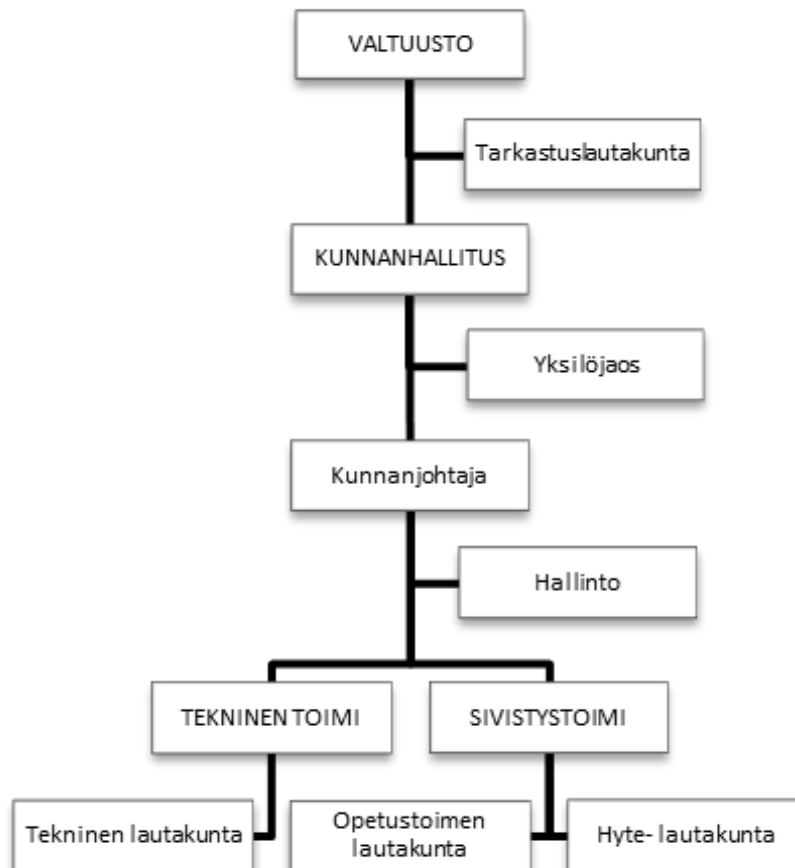
kunnanjohtaja Esa Jussila

1.2. Kunnan hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Toiminta-ajatus

Kärsämäen tarkoituksena on turvata itsenäisenä kuntana asukkaittensa hyvinvointi järjestämällä voimavaroillaan heidän tarpeidensa mukaisia palveluja ja kehittämällä aktiivisesti paikkakuntaa yhdessä muiden sidosryhmien kanssa.

Toimintaorganisaatio

Valtuuston kokoonpano vuonna 2019

Nimi ja ammatti

Puheenjohtaja

Ristinen Esko

I varapuheenjohtaja

Autio Mika

II varapuheenjohtaja

Aulis Raija

Puolue/ryhmä

Suomen Keskusta

Suomen Keskusta

SDP

Nimi ja ammatti

Anttila Pekka, yksityisyrittäjä

Flankkila Timo, maanviljelijä

Huovila Tuula, ravitsemistyönjohtaja

Koski Markku, yrittäjä

Kyllönen Jaana, terveydenhoitaja

Littow Timo, seurakuntamestari, yrittäjä

Loukkola Esko, tekninen myyjä

Myllymäki Tapio, opiskelija

Ojalehto Pauli, metsäpalveluesimies

Parkkila Väinö, metsätalousinsinööri

Pekkala Antti, lukion lehtori, fm

Pernu Harri, elementinvalmistaja, pääluottamusmies

Pietikäinen Mika, maanviljelijä

Remes Aimo, autoilija, eläkeläinen

Ruha Anne, maatalousyrittäjä

Saari Ilkka, yrittäjä

Seppä Marjatta, ravitsemistyöntekijä

Tiikkainen Antti, yrittäjä, eläkeläinen

Puolue/ryhmä

Suomen Keskusta

Kansallinen Kokoomus

Perussuomalaiset

Suomen Keskusta

SDP

Suomen Keskusta

Perussuomalaiset

Suomen Keskusta

Suomen Keskusta

Suomen Keskusta

Kansallinen Kokoomus

SDP

Perussuomalaiset

SDP

Suomen Keskusta

Suomen Keskusta

Suomen Keskusta

Suomen keskusta

Kunnanhallituksen kokoonpano vuonna 2019

Nimi ja ammatti

Puheenjohtaja

Anttila Pekka

I varapuheenjohtaja

Ruha Anne

II varapuheenjohtaja

Pekkala Antti

Puolue/ryhmä

Suomen Keskusta

Suomen Keskusta

Kansallinen kokoomus

Kyllönen Jaana

Lohvansuu Katariina

Loukkola Esko

Ojalehto Pauli

SDP

Suomen Keskusta

Perussuomalaiset

Suomen keskusta

Lautakunnat ja jaokset

<u>Keskusvaalilautakunta</u> Isola Timo Karsikas Hanna, pj Manninen Riikka Niemi Veikko, vpj Prättälä Martti	<u>Tarkastuslautakunta</u> Jussila Aino Myllymäki Tapio, vpj Parkkila Väinö, pj Remes Aimo Vähätiitto Elina
<u>Opetustoimen lautakunta</u> Huovila Tuula Kumpulainen Pekka Kyllönen Jaana Littow Timo, vpj Manninen Riikka Pietikäinen Mika Seppä Marjatta, pj	<u>Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta</u> Huovila Anna Isola Timo Kiiskilä Susanna Korkatti Jouni, vpj (10.12.2019 saakka) Järvenpää Heidi, vpj (11.12.2019 alkaen) Laitinen Elena Pekkala Antti Tiikkainen Antti, pj
<u>Tekninen lautakunta/Tiejaos</u> Hietala Pirkko Kumpulainen Leena Lohvansuu Katariina, vpj Luonuansuu Kyösti Pernu Harri Saari Ilkka, pj Salonurmi Antti	<u>Yksilöjaos</u> Estola Ritva, varapj Liuska Viena Ojalehto Pauli, pj

Kiinteistötoimitusten uskotut miehet

Myllymäki Suvi-Marja Hannele
Mäenpää Tarja
Prättälä Martti
Remes Aimo
Vähätiitto Kai
Ylikoski Perttu

Käräjäoikeuden lautamiehet

Kyllönen Jaana Helena

1.3. Yleinen ja oman alueen taloudellinen tilanne

Valtiovarainministeriön julkaisussa ”Taloudellinen katsaus, talvi 2019” (12/2019) arvioitiin valtiontalouden ja kunta- ja maakuntatalouden lähivuosien näkymiä. Julkisen talouden alijäämä kasvaa v. 2020, kun hallitusohjelman mukaiset menolisäykset astuvat voimaan. Ilman työllisyyttä sekä talouden ja julkisen hallinnon tuottavuutta kohentavia toimia julkinen talous pysyy myös tulevana vuosina alijäämäisenä. Julkinen velka suhteessa BKT:hen kääntyy vähitellen uudelleen kasvuun.

Vuonna 2019 Suomen BKT:n ennustetaan kasvavan 1,6 %. Asuinrakennusinvestoinnit supistuvat ja tuotannollisten investointien kasvu hidastuu. Yksityisen kulutuksen kasvu jatkuu työllisyyden sekä ansiotason noustessa. Viennin kasvu kiihtyy palveluviennin ja laivatoimitusten seurauksena. Vuonna 2020 BKT kasvaa 1 %. Palveluviennin kasvu jatkuu nopeana ja pitää viennin kasvun vientikysyntää nopeampana. Yksityisen kulutuksen kasvu jatkuu tasaisena. Kotitalouksien tulojen kasvua pitää yllä ansiotason nousu. Julkisen kulutuksen kasvun kiihtyminen nostaa kotimaisen kysynnän osuutta. Yksityisten investointien ennustetaan vähenevän ensi vuonna asuinrakennusinvestointien supistuessa.

Nämä ennen maaliskuuta 2020 tehdyt suhdanne-ennusteet ovat kuitenkin koronaviruksen vaikutusten myötä auttamatta vanhentuneet. Uusimpien arvioiden mukaan Suomen talous tulee vajoamaan taantumaan. Suomen Pankin arvion mukaan Suomen bruttokansantuote supistuu kuluvana vuonna 1,5–4 prosenttia koronaviruspandemian sekä heikentyneen suhdanteen vuoksi. Koronaviruksen merkittävimmät taloudelliset vaikutukset liittyvät siihen, kuinka pitkään epävarmuus jatkuu ja kuinka laajoja ja pitkiä rajoituksia koti- ja ulkomailla asetetaan. Suomen Pankin näkemyksen mukaan heikomman skenaarion kaltainen kehitys näyttää yhä todennäköisemmältä.

Tilinpäätösarvioiden perusteella kuntien talous heikkeni vuonna 2019 edellisvuoden tavoin: kuntien rahoituksen riittävyys heikkeni, lainakanta kääntyi kasvuun ja toimintakate heikkeni. Negatiivisen vuosikatteen kuntien lukumäärä kasvoi voimakkaasti. Negatiivisen vuosikatteen kuntia oli 56 vuonna 2019, kun vuonna 2018 niitä oli 43 ja vuonna 2017 vain 4. Yhteenlaskettu negatiivinen vuosikate oli noin -61,4 milj. euroa, kun se vuonna 2017 oli vain -1,1 milj. Vuonna 2019 negatiivisen vuosikatteen kunnista oli 48 alle 10 000 asukkaan kuntaa ja näistä 33 alle 2 000 asukkaan kuntaa, ja mukana oli kolme yli 40 000 asukkaan kuntaa.

Uuden kuntalain mukaan kuntien tulee kattaa peruskunnan (kunta + liikelaitokset) vuoden 2015 taseen kertynyt alijäämä neljässä vuodessa tai jos taseeseen kertynyttä alijäämää oli vuonna 2015 yli 500 euroa/asukas, kuudessa vuodessa.

Kuntatalous näyttäytyy myös lähivuosina haastavana. Kuntaliiton arvion mukaan koronaepidemia heikentää kuntien taloutta vuonna 2020 minimissään 1,5 miljardilla eurolla. Arvioiden mukaan koronavirusepidemian myötä kaupunkien ja kuntien kunnallis- ja yhteisöverotulot romahtavat yli 700 miljoonaa euroa. Sote-menojen kasvu heikentää kuntataloutta vähintään 400 miljoonaa euroa. Maksu- ja myyntituottojen pieneneminen vähentää kuntien tuloja noin 200 miljoonaa euroa. Lisäksi muut talousvaikutukset, esimerkiksi pelastustoimen kustannusten kasvu, heikentävät kuntataloutta yli 100 miljoonaa euroa.

(Lähde: Valtiovarainministeriö, Taloudellinen katsaus, talvi 2019; Suomen Pankki, tiedote, Kuntaliitto, tiedote)

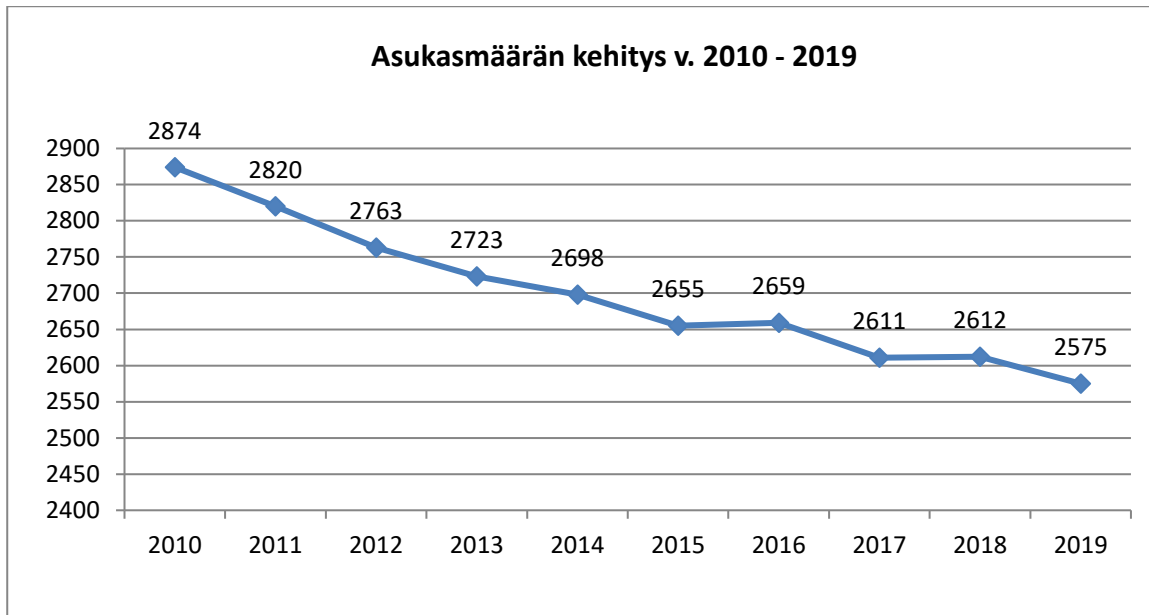
	2018	2017	2018	2019**	2020**	2021**	2022**
	mrd. euroa	määrän muutos, prosenttia					
Bruttokansantuote markkinahintaan	234	3,1	1,7	1,6	1,0	1,1	1,2
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	92	4,1	5,0	3,1	2,0	1,9	2,1
Kokonaistarjonta	326	3,3	2,6	2,1	1,3	1,3	1,5
Tavaroiden ja palvelujen vienti	91	8,8	2,2	4,0	1,9	1,9	2,0
Kulutus	177	0,7	1,7	1,5	1,6	1,2	1,2
yksityinen	124	1,0	1,8	1,4	1,5	1,7	1,5
julkinen	53	0,2	1,5	1,5	1,8	0,1	0,6
Investoinnit	56	4,0	3,3	0,3	-0,3	0,9	1,5
yksityiset	46	4,8	2,9	0,2	-0,9	1,3	2,2
julkiset	10	0,2	5,5	0,9	2,8	-0,7	-1,7
Kokonaiskysyntä	326	3,4	2,6	2,2	1,5	1,5	1,6
kotimainen kysyntä	235	1,6	2,7	1,6	1,3	1,3	1,5

	2017	2018	2019**	2020**	2021**	2022**
Bruttokansantuote, mrd. euroa	226	234	242	249	257	265
Palvelut, määrän muutos, %	2,4	1,8	1,6	0,8	1,1	1,1
Koko teollisuus, määrän muutos, %	8,4	0,1	3,5	1,4	1,5	1,8
Työn tuottavuus, muutos, %	2,8	-0,9	1,1	0,5	0,8	1,2
Työlliset, muutos, %	1,0	2,7	1,0	0,5	0,3	0,0
Työllisyysaste, %	69,6	71,7	72,6	73,1	73,5	73,6
Työttömyysaste, %	8,6	7,4	6,7	6,5	6,4	6,4
Kuluttajahintaindeksi, muutos, %	0,7	1,1	1,1	1,3	1,6	1,6
Ansiotasoindeksi, muutos, %	0,2	1,7	2,5	3,0	2,8	2,8
Vaihtotase, mrd. euroa	-1,7	-3,2	-2,9	-3,3	-3,5	-3,7
Vaihtotase, suhteessa BKT:een, %	-0,8	-1,4	-1,2	-1,3	-1,4	-1,4
Lyhyet korot (euribor 3 kk), %	-0,3	-0,3	-0,4	-0,4	-0,3	-0,1
Pitkät korot (valtion obligaatit, 10 v), %	0,5	0,7	0,1	-0,1	-0,1	0,2
Julkisyhteisöjen menot, suhteessa BKT:een, %	53,7	53,1	52,7	53,0	52,7	52,4
Veroaste, suhteessa BKT:een, %	43,0	42,3	41,8	42,0	41,9	41,8
Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä, suhteessa BKT:een, %	-0,7	-0,8	-1,0	-1,4	-1,4	-1,3
Valtion rahoitusjäämä, suhteessa BKT:een, %	-1,8	-1,2	-0,9	-1,4	-1,2	-1,0
Julkisyhteisöjen bruttovelka, suhteessa BKT:een, %	60,9	59,0	58,5	58,8	59,7	60,4
Valtionvelka, suhteessa BKT:een, %	46,8	44,8	43,9	43,6	44,0	44,3

(Lähde: Taloudellinen katsaus, Talvi 2019, Valtiovarainministeriö)

Oman alueen kehitys

Kärsämäellä oli 31.12.2019 2 575 asukasta (lähde: Tilastokeskuksen ennakkotilasto). Vuoden 2017 lopussa asukkaita oli 2 612 , joten vuoden aikana asukasmäärä väheni 37 hengellä. Väkilukutilastot perustuvat 2016 alkaen Tilastokeskuksen tietoihin.

Kuva. Asukasmäärän kehitys Kärsämäellä vuosina 2010-2019.

Nivala-Haapajärven seutukunnan väkiluku 31.12.2019 oli 28 079 asukasta. Seutukunnan kuntien kuntien väkiluvut ovat seuraavat: Haapajärvi 7012, Nivala 10 639, Reisjärvi 2 718, Pyhäjärvi 5 135 ja Kärsämäki 2 575. Seutukunnan väkiluku laski edelliseen vuoteen verrattuna -403 asukkaalla. Väkiluku väheni kaikissa seutukunnan kunnissa, vuodesta 1995 lukien seutukunnan väkiluku on ollut laskeva.

Kärsämäen kunnan työttömyysaste oli vuoden vaihteessa 11,7 %, vuoden 2018 lopussa se oli 10,4 %. Nivala-Haapajärven seutukunnan työttömyysaste oli vuoden vaihteessa 9,7 % ja Pohjois-Pohjanmaalla 11,1 %. Seutukunnan työttömien työnhakijoiden määrä oli yhteensä 1 138 henkilöä. Vuoden 2018 lopun tilanteen mukaan työttömyysaste oli Nivalassa 9,2, Haapajärvellä 9,7, Pyhäjärvellä 11,5 ja Reisjärvellä 7,7.

NIVALA-HAAPAJÄRVEN SEUTU												
	Haapajärvi		Kärsämäki		Nivala		Pyhäjärvi		Reisjärvi		Yhteensä	
	€	lkm.	€	lkm.	€	lkm.	€	lkm.	€	lkm.	€	lkm.
MYÖNNETYT YRITYSTUET												
(01.01.2019 - 31.12.2019)												
ELY-keskus/EAKR *	76 140	1	0	0	1 090 472	9	49 875	1	305 537	3	1 522 024	14
ELY-keskus/EMR	83 112	2	28 000	1	122 500	1	0	0	0	0	233 612	4
Leader-toimintaryhmä ***	36 385	4	71 940	5	69 548	9	29 348	3	35 530	1	242 751	22
YHTEENSÄ:	195 637		99 940		1 282 520		79 223		341 067		1 998 387	

Taulukko: Seudun kuntiin maaseudun kehittämisohjelmasta saadut yritystuet v.2019

Vuoden 2019 aikana Kärsämäellä perustettiin 11 yritystä ja yritysten poistuma kaupparekisteristä oli yhteensä 12 kpl.

1.4 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa

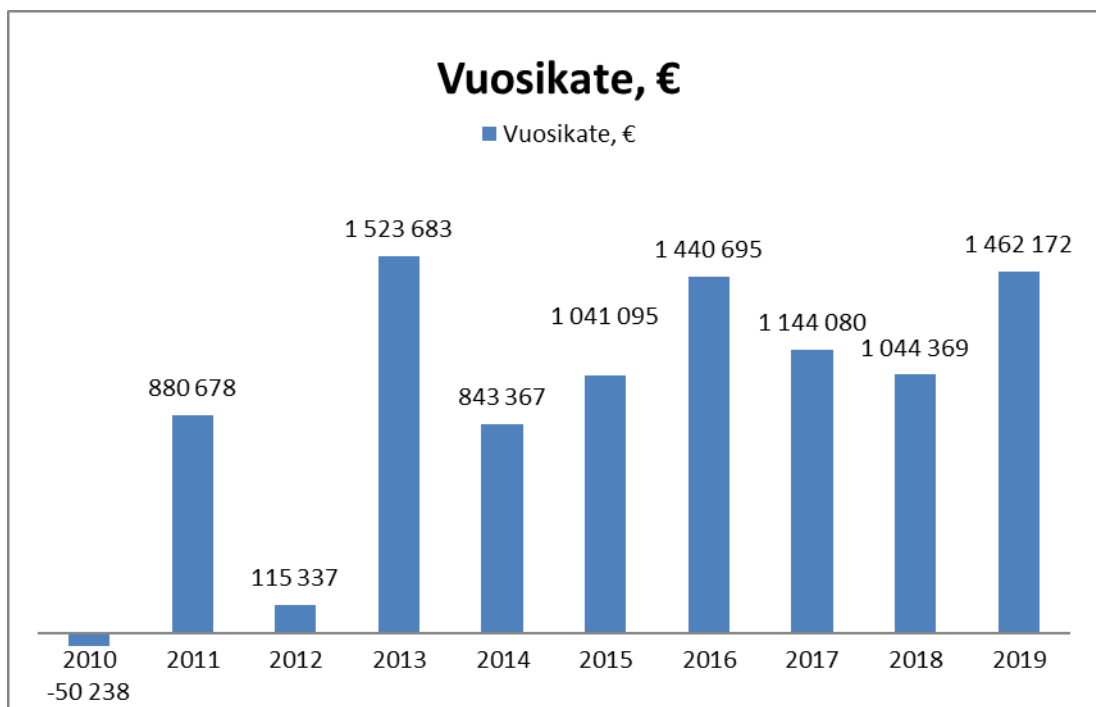
Tuloperusteiden muutokset

Verotulot ovat vuonna 2019 yhteensä 7 510 272 euroa. Verotulot kasvoivat edellisvuodesta 6,68 % (479 578 euroa). Talousarviossa verotulojen kokonaiskertymäksi arvioitiin 7 446 000 euroa ja ne toteutuivat 64 272 euroa muutetussa talousarviossa arvioitua suurempina. Kunnallisveroverotuloja kertyi 6 294 805 euroa, mikä on 439 457 euroa enemmän kuin edellisvuonna. Kiinteistöveroja kertyi 594 542 euroa. Kiinteistöverojen tuotto oli 8 576 euroa enemmän kuin vuonna 2018. Yhteisöveron tuotto oli 620 925 euroa, 31 545 euroa enemmän kuin edellisvuonna.

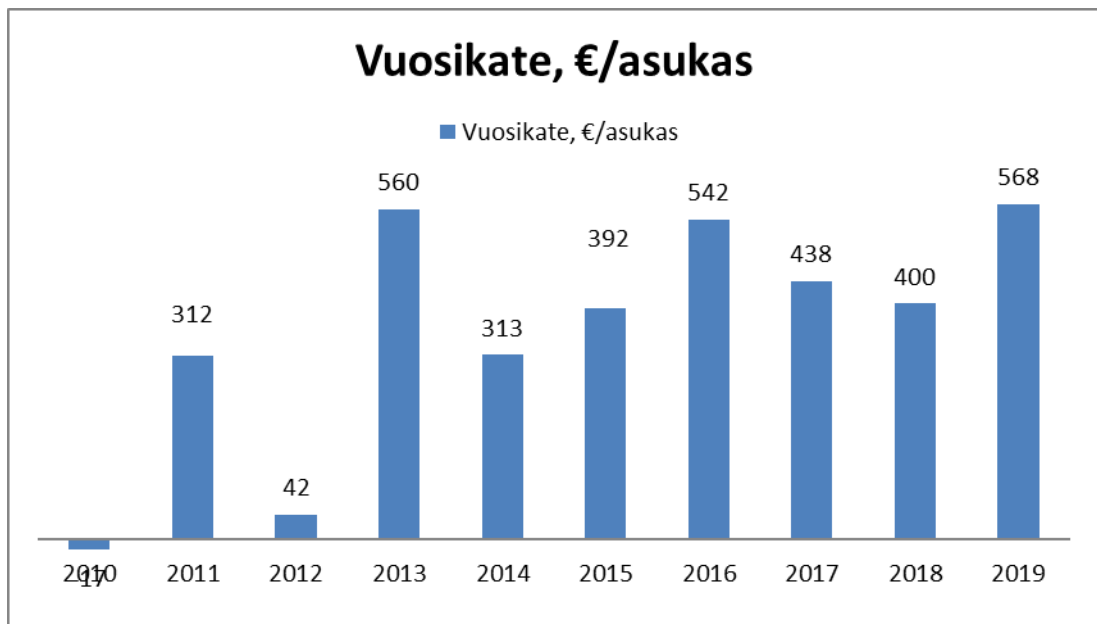
Valtionosuuksia kertyi 10 942 384 euroa. Valtionosuudet vähenivät vuodesta 540 681 euroa. Valtionosuuksien osuus Kärsämäen kunnan tulopohjasta on verrattain suuri.

Toiminnan ja talouden muutokset

Tilinpäätös muodostui 879 248 euroa ylijäämäiseksi ja 407 864 euroa edellisen vuoden tilinpäätöstä paremmaksi. Vuosikate oli vuonna 2019 1 462 172 euroa ja se parani 417 803 euroa edellisvuoteen verrattuna.

Kuva. Vuosikatteen kehitys Kärsämäellä 2010– 2019.

Kuva. Vuosikate asukasta kohden Kärsämäellä vuosina 2010 – 2019

Kunnan lainakanta 31.12.2018 oli 12 444 534 euroa, 4 833 e/asukas. Lainamäärä väheni vuodesta 2018 44 191 euroa.

Vuoden 2019 ei kunnan toiminnassa toteutunut merkittäviä toiminnallisia muutoksia. Vuonna 2019 juhlistettiin Kärsämäen kunta 150- v. juhlavuotta ja vuoden aikana järjestettiin yli 150 juhlapahtumaa. Juhlavuoden huipennus oli Tavallisen Elonkorjuujuhlan juhlaiviikonloppu syyskuun alussa, joka keräsi nykyisiä ja entisiä kärsämäkisiä yhteen juhlistamaan kuntamme 150-vuotista historiaa.

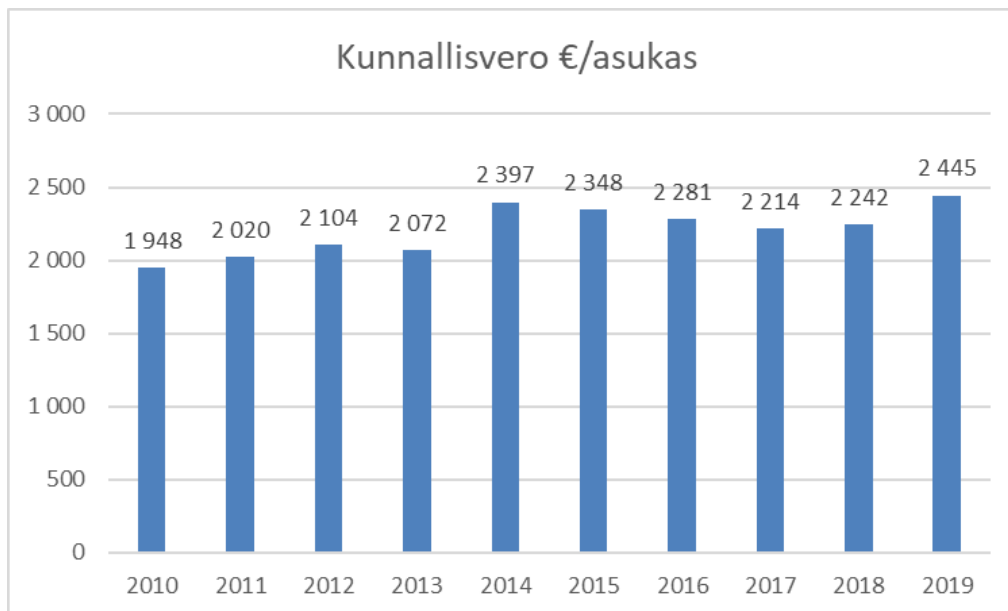
Valtuusto hyväksyi päivitetyn strategian tammikuussa 2019. Strategia on voimassa ajalla 2019-2023.

Poikkeamat tilinpäätösvuoden talousarvioon

Käyttötalouden osalta talousarvio alittui kokonaisuutena nettona 253 782 €. Talousarvio ylittyi opeustustoimen lautakunnassa 24 173 euroa ja hyte-lautakunnassa 5478 euroa. Lautakuntien talousarvioylitykset johtuivat budjetoitua suurempina toteutuneista henkilöstö, kiinteistö ja ostopalvelukustannuksista

Keskusvaalilautakunnan alaisessa toiminnassa alitus oli 327 €. Kunnanhallituksen alaisessa toiminnassa alitusta oli yhteensä 197 047 €. Merkittävimmät alitukset: ostopalvelut ja avustukset arvioitua vähemmän, toimintatuottoja kertyi budjetoitua enemmän. Teknisen lautakunnan alaisessa toiminnassa alitusta oli 81 011 €. Toimintatuottoja kertyi budjetoitua enemmän.

Verotulot toteutuivat 64 272 € budjetoitua paremmin. Valtionosuuksia saatiin 64 616 € arvioitua vähemmän. Rahoitustuotot ja -kulut toteutuivat 282 023€ arvioitua paremmin johtuen pääasiassa arvopaperien arvonalennusten palautuksista.

Kuva. Tulovero asukasta kohden vuosina 2010- 2019.

1.5 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Tätä tilinpäätöstä laadittaessa valtakunnassa on voimassa poikkeuslaki Korona-virukseen liittyen. Kyseessä on historiallinen tilanne ja tässä vaiheessa kunnat kautta maan pyrkivät turvaamaan ne peruspalvelut, jotka maan hallitus on velvoittanut, turvaamaan ikäihmisiä ja riskiryhmiin kuuluvia sekä varmistamaan omalta osaltaan sote-palvelujen toimintakyvyn.

Kunnista valtaosa päätyi tekemään vuonna 2019 negatiivisen tilinpäätöksen. Kärsämäen kunnalla on useiden ylijäämäisten tilinpäätösten myötä syntynyt taseeseen kohtuullinen puskuri, josta on etua tässä poikkeuksellisessa tilanteessa. Koronaepidemian vaikutuksia on tässä vaiheessa mahdollista ennakoita. Selvää on kuitenkin se, että taloudelliset ja toiminnalliset vaikutukset ovat mittavia ja vaikuttavat vielä pitkään. Maan hallitus on luvannut tukea kuntien selviytymistä.

Valtuuston 10.12.2019 hyväksymä vuoden 2020 talousarvio on ylijäämäinen niin talousarviovuoden, kuin suunnitelmavuosienkin 2021 - 2022 osalta. Talousarvion ja taloussuunnitelmien mukaisesti tavoitteena on tasapainossa oleva kuntatalous. Jotta valtuuston hyväksymän taloussuunnitelman tavoitteena oleva tilikausien positiivinen tulos voidaan saavuttaa, edellytetään sekä kuluvalle tilikaudella sekä suunnitelmavuosilla edelleen erittäin maltillista toimintamenojen kasvua.

Vuoden 2019 alkupuolella kaatunut maakunta- ja soteuudistus asettaa kunnat uudet tilanteen eteen. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestäminen maakunnan toimesta ei toteudu suunnitellusti, myöskään kuntien vero- ja valtionosuusjärjestelmien muutokset eivät toteudu kaavailujen mukaisesti.

Kunnan omien toimenpiteiden lisäksi kuntatalouteen vaikuttaa merkittävästi kunnille annettavien tehtävien ja velvoitteiden kehitys. Valtio on leikannut 2010-luvulla rajusti hyvinvointipalvelujen järjestämiseen tarkoitettua rahoitusta kunnilta, kuntien tehtäviä ja velvoitteita ei ole kuitenkaan vähennetty. Tulevaisuuden epävarmuutta lisää mahdollisuus, että kuntien tehtäviä ja velvoitteita tulaa lisäämään, mikä vaikuttaa kuntatalous kestäisi yhtään uutta kustannuksia aiheuttavaa lisävelvoitetta.

Kunnan lainamäärä kääntyyne laskuun tulevina vuosina, tähän vaikuttaa investointien määrän väheneminen ja kohtuullisiksi arvioidut tulokset.

Kunnan työllisyyden, työpaikkaomavaraisuuden ja elinkeinoelämän edellytysten parantamiseen liittyy tulevina vuosina uuden vuosille 2019-2023 ulottuvan kuntastrategian mukaisesti. mm. matkailuun ja markkinointiin sekä kunnan asuntotilanteeseen panostaminen. Vuoden 2020 talousarvion ja toimintasuunnitelman tavoitteet on asetettu kuntastrategian mukaisesti.

Kärsämäen kunnan sosiaali- ja terveystaloudet on ulkoistettu 30.6.2022 saakka voimassaolevalla palvelusopimuksella. Sote-palveluiden ulkoistuksen tavoitteena on ollut säilyttää sote-palvelut lähipalveluina ja parantaa niitä entisestään sekä säilyttää alan työpaikat kunnassa, ratkaisulla haetaan myös taloudellista säästöä ja kustannusten ennustettavuutta. Ratkaisu on tuonut kaivattua vakautta kuntatalouteen.

1.6 Kunnan henkilöstö

Henkilöstötilinpäätös antaa tiivistettyä tietoa henkilöstöön liittyvissä asioissa.

Henkilöstön määrä 31.12.2019

Seuraavassa taulukossa on esitetty 31.12.2019 kunnan palveluksessa olleen henkilöstön määrä. Yhteensä henkilökunnan lukumäärä oli 132 henkilöä.

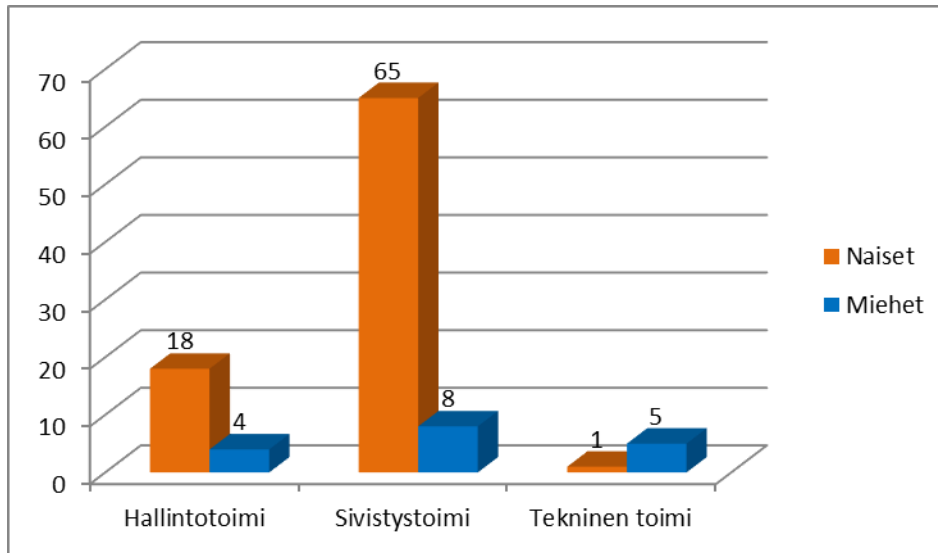
Hallintotoimeen kuuluvat keskushallinnon sekä sosiaali- ja terveystaloudien henkilöstö. Sivistystoimen alaisuuteen kuuluvat opetustoimen hallinnon, perusopetuksen, toiseen asteen opetuksen, varhaiskasvatuksen sekä kirjasto- ja kulttuuritoimen ja liikunta- ja nuorisotyön henkilöstö.

	Vakinaiset	Määräaikaiset	Työllistetyt	Yhteensä	Yhteensä
				2019	2018
Hallintotoimi	22	7	1	30	30
Sivistystoimi	73	22		95	92
Tekninen toimi	6	1		7	7
Kaikki yhteensä	101	30	1	132	129

Taulukko: Henkilöstön määrä 31.12.2019.

Henkilöstön sukupuolijakauma

Vakinaista henkilökuntaa on 101, naisia 84 ja miehiä 17. Henkilöstöstä 83 % on naisia ja 17 % miehiä.

Taulukko: Vakinaisen henkilöstön sukupuolijakauma 31.12.2019

Vakinaisen henkilöstön ikärakenne ja keski-ikä

Suurin ikäryhmä on 60-64 -vuotiaat, joihin kuuluu 23 työntekijää eli 23 % vakinaisesta henkilöstöstä. Alle 50-vuotiaita on 41 eli 41 %.

	Ikäryhmä/henkilönlukumäärä									Yhteensä
	-29	30 - 34	35 - 39	40 - 44	45 - 49	50 - 54	55 - 59	60 - 64	65-68	
Hallintotoimi		1		1	2	1	9	8		22
Sivistystoimi	5	11	12	5	4	12	11	12	1	73
Tekninen toimi						1	2	3		6
Yhteensä	5	12	12	6	6	14	22	23	1	101

Taulukko: Vakinaisen henkilöstön ikäjakauma 31.12.2019

Vakinaisen henkilöstön keski-ikä on 49,1 vuotta. Koko kunta-alalla vakinaisen henkilöstön keski-ikä oli 45,7 vuotta vuonna 2018.

	2019	2018
Hallintotoimi	55,4	55,1
Sivistystoimi	46,5	46,4
Tekninen toimi	58,7	57,7
Yhteensä	49,1	49,1

Taulukko: Vakinaisen henkilöstön keski-ikä hallintokunnittain

Eläköityminen

Vuoden 2019 aikana vanhuuseläkkeelle siirtyi 2 henkilöä vakituisesta palvelussuhteesta. Seuraa-

vassa taulukossa on esitetty Kevan eläköitymisennuste henkilöistä, jotka täyttävät vanhuuseläkeikänsä vuoteen 2029.

Vuosi	Yhteensä
2020	3
2021	6
2022	7
2023	6
2024	5
2025	4
2026	4
2027	5
2028	4
2029	3

Taulukko: Eläköitymisennuste 2020-2029

Eläkemaksut

Palkkaperusteista eläkemaksua maksavat sekä palkansaaja että työnantaja kaikesta työstä, josta karttuu eläkettä. Palkkaperusteisen eläkemaksun lisäksi osa työnantajista maksaa eläkemenoperusteista maksua. Eläkemenoperusteinen maksu perustuu maksussa oleviin, ennen vuotta 2005 karttuneisiin eläkkeisiin.

Vuodesta 2019 alkaen työkyvyttömyyseläkemaksu on korvannut varhaiseläkemenoperusteisen maksun. Työkyvyttömyyseläkemaksu peritään osana työnantajan palkkaperusteista eläkemaksua ja sen tavoitteena on kannustaa työnantajaa panostamaan työkyvyn ylläpitoon ja etsimään ratkaisuja työn tarjoamiseen osittaisen työkyvyn säilyttäneille työntekijöille.

Eläkemaksut	2019	2018
Varhemaksu	0	39 150
Eläkemenoperusteinen maksu	372 131	356 375

Taulukko: Työnantajan eläkemaksut

Henkilöstön vaihtuvuus

Vakinaisen henkilöstön virka-/työsuhteita päättyi kertomusvuonna 7, joista 2 eläköitymistä ja 5 irtisanoutumista.

Vakinaisen henkilöstön vaihtuvuus	2019
Alkaneet palvelussuhteet	5
Päättyneet palvelussuhteet	7
- eläke	2
- irtisanoutuminen	5

Taulukko: Henkilöstön vaihtuvuus

Osaamisen kehittäminen

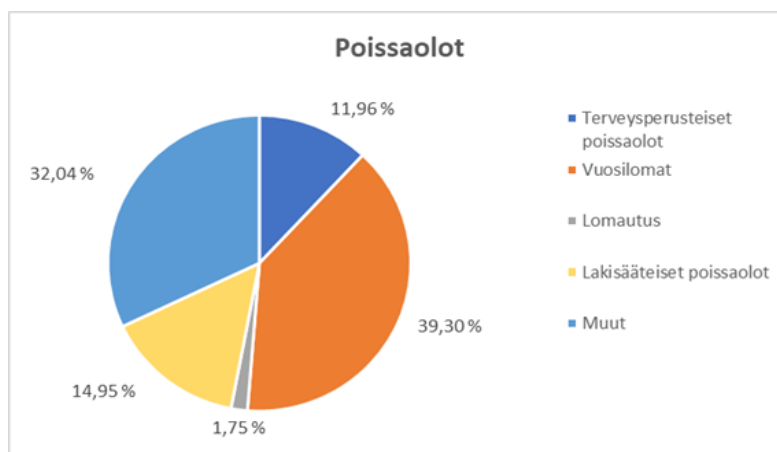
Ammattiyhdistys- ja muihin koulutuksiin osallistui 28 henkilöä yhteensä 535 kalenteripäivää.

	Henkilöt	Päivää
Lakisääteinen koulutus	1	1
Luottamusmieskoulutus	2	15
Muut opinnot, palkaton	1	2
Omaehtoinen palkallinen koulutus	10	34
Opintovapaa, palkaton	4	450
Työnantajan järj. työn edel koulutus	1	1
Työsuojelukoulutus	1	4
Täydennyskoulutus, palkallinen	8	28
Yhteensä	28	535

Taulukko: Koulutuksiin osallistuminen

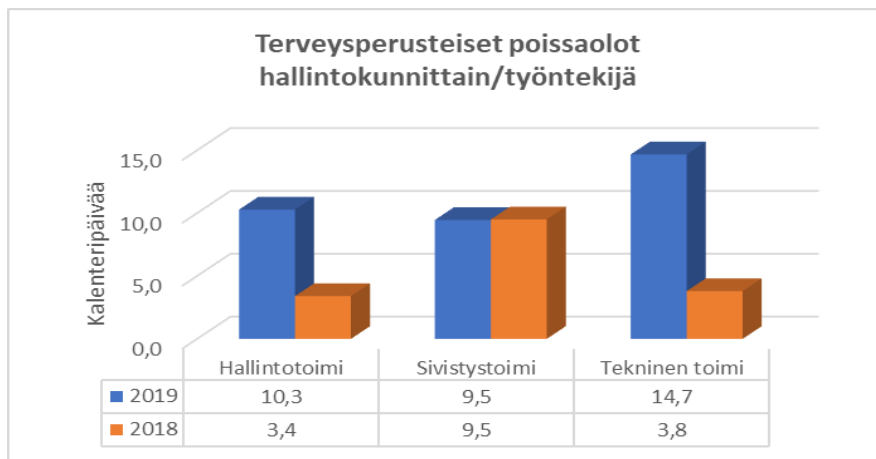
Poissaolot

Koko henkilöstön poissaolopäiviä kertyi yhteensä 9054 kalenteripäivää. Terveysperusteisia poissaoloja oli 1083 päivää, vuosilomia 3558 päivää, lomautuspäiviä 158, lakisääteisiä poissaoloja (mm. hoito-, äitiys-, isyys-, tilapäiset hoitovapaat ja opintovapaat) 1354 päivää ja muita poissaoloja 2901 päivää (mm. palkattomat työ- ja virkavapaat, ylityö-, koulutus- ja kuntoutusvapaat).

Taulukko: Poissaolot syyn mukaan

Terveysperusteisia poissaoloja ovat työntekijän sairaudesta johtuvat poissaolot sekä työtapaturmista, työmatkatapaturmista ja ammattitaudeista johtuvat poissaolot.

Taulukko: Vakinaisen henkilöstön terveysperusteiset poissaolot hallintokunnittain.

Terveysperusteiset poissaolot, kalenteripv	Hallintotoimi	Sivistystoimi	Tekninen toimi	Poissaoloajan palkka, €, keskim.
1 - 3	16	203	7	20 967
4 - 29	176	298	19	35 614
30 - 60	33	110		9 370
61 - 90		80	62	10116
Yhteensä	225	691	88	76 067
Em. poissaoloista:				
työtapaturmat		57		

Taulukko: Vakinaisen henkilöstön terveysperusteisten poissaolojen kestot ja poissaoloajan palkka.

Koko vuoden palvelussuhteessa olleella henkilöstöllä 46:llä ei ollut lainkaan terveysperusteisia poissaoloja.

Henkilöstömenot

Tuloslaskelmaan kirjattuja palkkoja ja muita henkilöstökuluja maksettiin 5 633 027 euroa, vähennystä edelliseen vuoteen 2,8 %.

Henkilöstökulut	2019	2018
Palkat ja palkkiot	4 415 540	4 488 011
Eläkekulut	1 115 425	1 170 632
Muut henkilösivukulut	102 063	135 893
Yhteensä	5 633 027	5 794 536

Taulukko: Henkilöstökulut vuosina 2018 – 2019

Työterveyshuolto ja työkykyä ylläpitävä toiminta

Työterveyshuollon palvelut on ostettu Terveystalo Kuntaturva Oy:ltä. Työterveyshuollon tavoitteena on terveellinen ja turvallinen työympäristö ja hyvin toimiva työyhteisö, työperäisten sairauksien ehkäisy sekä työ- ja toimintakyvyn edistäminen. Tavoitteena on myös kunnallisen palvelutuotannon tuloksellisuuden edistäminen ja henkilöstön työelämän laadun parantaminen antamalla vaikutusmahdollisuuksia omaa työtään ja työyhteisöään kokevien päätösten valmisteluun. Vaikutuskanavana on yhteistyötoimikunta. Yhteistyötoimikunta kokoontui kertomusvuoden aikana 2 kertaa.

Kunnanhallitus on 10.9.2012 § 252 päättänyt erityistyölasien hankinnasta työnantajan kustannuksella. Korvaus on 100 euroa kehyksistä ja määritetyt linssit.

Kunnanhallitus on 21.1.2019 § 9 päättänyt ottaa käyttöön liikuntaetujärjestelmän henkilöstön työhyvinvoinnin edistämiseksi. Etua myönnetään 240 euroa/hlö/vuosi.

Henkilöstön virkistytymispäiviä järjestetään 1-2 kertaa vuodessa.

	2019	2018
Terveystarkastukset yhteensä, kpl	57	60
lääkärit	13	24
terveydenhoitajat	44	36
fysioterapeutit		
Sairaanhoitokäynnit yhteensä, kpl	0	0
lääkärit		
terveydenhoitajat		
fysioterapeutit		
Työpaikkaselvitykset yhteensä, tuntia	19	21,5
lääkärit		
terveydenhoitajat	13,5	21,5
fysioterapeutit	5,5	
Yksilön neuvonta- ja ohjaukset yhteensä, kpl	76	56
lääkärit	12	24
terveydenhoitajat	62	28
fysioterapeutit	2	4
Ryhmän neuvonta ja ohjaus, tuntia	2,5	
lääkärit		
terveydenhoitajat	2,5	
fysioterapeutit		

Taulukko: Työterveyshuollon toimintatiedot 2018 – 2019

1.7 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista

Tavoitteiden toteutuminen ja varojen käytön valvonta

Valtuusto asettaa toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet päävastuualueille vuosittain talousarviossa. Tavoitteiden toteutumisesta on raportoitu kolme kertaa vuodessa, joista viimeinen on toimintakertomus. Osavuosisiksausraportointia on kehitetty tiiviimmäksi ja informatiivisemmaksi, johdon talousraportoinnissa pyritään käyttöönottamaan entistä tehokkaammat työkalut yhteistyössä Kuntien Hetapalvelut Oy:n kanssa.

Henkilöstöriskit

Henkilöstöhallinnon sisäisessä tarkkailussa ja suunnittelussa kiinnitetään erityistä huomiota mahdollisiin henkilöstöriskeihin. Avainhenkilöille luodaan varahenkilöjärjestelmä, mikä on toimialueen päällikön vastuulla.

Kunnan vakinaisen henkilöstön keski-ikä on 49,1 vuotta. Eläköityvien määrä ajalla 2019-2028 on 47 henkilöä, eli noin 47 % kunnan vakituisesta henkilöstöstä. Henkilöstön rekrytoinnista ja palkkauksesta päätetään kunnan hallintosäännön mukaisella tavalla. Johtoryhmän viranhaltijoiden sijaisuuDET on määritetty hallintosäännössä. Palkkauksesta päätettäessä otetaan huomioon alan virka- ja työehtosopimuksen määräykset ja kunnanhallituksen mahdollisesti antamat ohjeet. Apuna rekrytoinneissa käytetään Kuntarekry- rekrytointipalvelua.

Työntekijöiden pitkittyvät sairauspoissaolot aiheuttavat myös henkilöstöön liittyvän riskin. Sairauspoissaolojen riskin pienentämiseksi työterveyshuolto tekee 3-5 vuoden välein työpaikkakäynnit, joissa kartoitetaan työpaikan fyysiset, kemialliset ja biologiset altisteet, psyykkiset sekä fyysiset kuormitustekijät ja tapaturmavaarat. Ikäryhmätarkastukset tehdään 45, 50, 55, 60 ja 65 vuotta täytäneille. Työntekijöille, joilla todetaan alentunut työkyky, ohjataan kuntoutukseen.

Tapaturmien torjunta ja vaaratilanteiden ehkäisy toteutuu Kärsämäen kunnan yleisten toimintaohjeiden työpaikoilla esiintyviin tilanteisiin –ohjeen mukaisesti(Työsuojelutoimikunta, 2013) Työsuojelutoimikunta yhdessä työterveyshuollon kanssa laatii kunnan henkilöstölle työsuojeluhuollon toimintasuunnitelman, joka kolmen vuoden välein tarkistetaan. Työntekijän erityisissä ongelmissa työnjohdolla on käytössä ”Varhaisen tuen malli” -opas, jonka kunnanhallitus on hyväksynyt 16.5.2011

Sairauspoissaolojen seuranta vastuu on hallinnonalan johtavalla viranhaltijalla sekä viranhaltijalla, joka myötäää henkilöstölle sairauspoissaoloja. Työnantajan on myös ilmoitettava työterveyshuoltoon työntekijän pitkistä sairauspoissaoloista viimeistään silloin kun poissaolo on jatkunut 30 vrk ajan. Työterveyshuollon on viimeistään 90 sairauspäivän (arkipäiviä) jälkeen arvioitava jäljellä oleva työkyky. Kuukauden välein lähetetään työterveyshuoltoon yli kuukauden kestäneet sairauspoissaolot.

Talousriskit

Talouden kehitysnäkymien epävarmuus on lisääntynyt huomattavasti keväällä 2020 käynnistyneen korona-pandemian myötä. Yritysten ja kuluttajien toiminnassa tapahtuvien muutosten ennakoINTI ja niiden vaikutusten arvioINTI on haasteellista. Valtiontalouden tasapainottamistoimenpiteillä sekä lainsäädännön muutoksilla ja kuntien velvoitteiden lisäämisellä on myös vaikutuksensa kunnan toimintaan ja talouteen.

Kunnan antamien takausten jäljellä olevan pääoman määrä 31.12.2019 oli 8,5 milj. euroa. Kärsämäen kunnan lainakanta oli 31.12.2019 12 444 534 euroa, lainasalkkuun sisältyy korkoriski lainojen ollessa sidottuna lyhyisiin korkoihin, jolloin ne ovat alttiina markkinakorkojen vaihteluille. Korkoriskiä on pyritty hallitsemaan vuoden 2020 puolella sitomalla noin kolmannes kunnan lainasalkusta pitkään 10 v. korkoon.

Kunnan sijoitustoiminnassa noudatetaan valtuuston hyväksymiä periaatteita. Valtuusto on hyväksynyt kunnan sijoitussuunnitelman 30.10.2012. Kunnan sijoitussalkku oli vuoden 2019 lopussa kirjanpitoarvoltaan 9,6 milj. euroa. Sijoitusten tuottoon liittyvä riski kytkeytyy maailmantalouden epävakauteen.

1.8 Ympäristötekijät

Kunnalla ei ole tarvetta jätevedenpuhdistamon laajalle peruskunnostukselle tai päästökauppaa harjoittavaa yritystoimintaa. Kunnassa ei ole myöskään sattunut laajoja veteen, maahan tai ilmaan kohdistuneita ongelmapäästöjä.

1.9 Muut ei-taloudelliset asiat

Kunnan toiminnassa ei ole tunnistettu ihmisoikeuksiin liittyviä riskejä. Hankinnoissa noudatetaan lakia julkisista hankinnoista. Johtavat luottamushenkilöt ja viranhaltijat ovat tehneet sidonnaisuusilmoitukset. Toiminnassa ei ole tunnistettu korruptioon tai lahjontaan liittyviä riskejä.

2. SELONTEKO KUNNAN SISÄISEN VALVONNAN JÄRJESTÄMISESTÄ

Vuoden 2019aikana valtuuston tekemistä päätöksistä ei tehty kunnallisvalituksia. Kunnanhallituksen tiedossa ei ole sellaisia lakisääteisten tehtävien laiminlyöntejä tai muita lakien ja säännösten tai hyvän hallinto- ja johtamistavan vastaisia toimia, joista seuraisi merkittävä korvaus, kanne tai muu vaatimus tai oikeusseuraamus.

Sisäisen valvonnan toteutusta ohjaa valtuuston hyväksymä hallintosääntö. Kunnan valvonta jakaantuu ulkoiseen valvontaan ja sisäiseen valvontaan. Ulkoisen valvonnan tärkein osa on tilintarkastus, jota toteuttavat tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja. Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan kunnan ja kuntakonsernin sisäisiä menettely- ja toimintatapoja, joiden avulla pyritään varmistamaan, että toiminta on taloudellista, tuloksellista ja lainmukaista ja että omaisuus ja voimavarat turvataan. Riittävän ja toimivan sisäisen valvontajärjestelmän luomisesta, ohjeistuksesta, ylläpitämisestä ja seurannasta vastaa kunnanhallitus. Jokainen viranhaltija vastaa johtamansa toiminnan sisäisestä valvonnasta, jolla varmennetaan mm. määräysten noudattaminen ja toiminnan tuloksellisuus. Erityinen vastuu sisäisen valvonnan asianmukaisuudesta on tilivelvollisilla. Ulkoinen ja sisäinen valvonta muodostavat yhtenevän toisiaan täydentävän ja kattavan valvontajärjestelmän. Kunnan tilintarkastaja antaa tarkastuskertomuksessaan lausunnon sisäisen valvonnan asianmukaisuudesta.

Sisäisen valvonnan keskeisiä osa-alueita ovat:

- **Strateginen suunnittelu;** Valtuusto on vahvistanut kunnan strategian vuosille 2019 -2023.
- **Taloussuunnitelma ja talousarvio,** jotka valtuusto käsittelee vuosittain joulukuussa.
- **Toiminnan ja talouden raportointi,** jota toteutetaan kunnanhallituksen vuosittain vahvistamien talousarvion täytäntöönpano-ohjeiden puitteissa.
- **Johtamisjärjestelmä,** joka on määritetty pääosin kunnan hallinto- ja toimintasäännössä.
- **Hyvä hallintotapa,** jonka keskeinen elementti on julkisuusperiaatteen noudattaminen.
- **Henkilöstöhallinto**
- **Riskien tunnistaminen ja hallinta**
- **Lakien, ohjeiden ja määräysten noudattamisen valvonta**

Hallintokunnissa on tunnistettu, että sisäinen valvonta on osa jokapäiväistä toiminnan johtamista. Tätä kautta parannetaan toiminnan tehostumista ja kunnan tuottavuuden paranemista.

Riskikartoitukset ja riskien hallintasuunnitelmat

Riskienkartoitus tehdään vakuutusyhtiöiden vaihdon yhteydessä kerran valtuustokaudessa. Turvalisuuksuunnitelmat on tehty. Kiinteistöissä on käytössä murtohälytysjärjestelmät.

Kunnan riskien hallinta sisältää riskien kartoituksen, analysoinnin ja hallintasuunnitelman. Hallintasuunnitelma pitää sisällään seuraavat osiot:

- **toimintaketjujen ns. vaarallisten työyhdistelmien varmistus**
- **henkilöstöriskien hallinta**
- **omaisuusriskien hallinta**
- **tietoturvallisuusriskien hallinta**

Sisäisen valvonnan raportti annetaan kunnanhallitukselle edelliseltä vuodelta seuraavan vuoden alussa, johon on koottu kunnanhallituksen ja lautakuntien alaisen toiminnan selvitykset. Valtuustolle sisäinen valvonnan havainnoista ja toimivuudesta raportoidaan kunnan tilinpäätöksessä. Sisäisen valvonnan raportin käsittely vuodelta 2018 on ollut kunnanhallituksen käsiteltävänä 11.2.2019.

Kunnan talousarvion- ja verotulojen toteutuminen, työttömyys, asukasluku sekä varainhoitajan raportti raportoidaan kuukausittain kunnanhallitukselle. Tytäryhtiöiden raportointia toteutetaan kolme kertaa vuodessa.

Kunnan ja kunnan konsernin tyttärien osavuosisikatsaus on annettu kerran vuodessa kunnanhallitukselle ja valtuustolle. Osavuosisikatsaus ovat 1.1.- 30.6 ja tilinpäätös 1.1. - 31.12.

Määräaikaisten palvelussuhteiden ketjutetut palvelussuhteet syntyvät, kun määräaikaisuudelle on olemassa oleva peruste. Määräaikaisiin sopimuksiin on ohjattu merkitsemään määräaikaisuuden peruste.

Valtuuston talousarviossa asettamat taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet on pääsääntöisesti saavutettu ja niistä on raportoitu tilinpäätöksen kohdassa talousarvion toteutuminen. Lopullisessa talousarviossa kunnan tilikauden ylijäämä oli 386 580 euroa ja tilinpäätöksen mukainen tilikauden ylijäämä on 879 248 euroa.

Tietoturvallisuus

Kunnanhallitus on 12.10.2011 päättänyt tietoturvallisuusorganisaatiosta ja tietoturvallisuusohjeista, joita jokainen tietotyötä tekevä on velvollinen noudattamaan. Tietoturvallisuus ja siihen liittyvä riskienhallinta ovat muodostuneet entistä tärkeämmiksi mm. koska palvelutoiminnan riippuvuus atk-järjestelmien katkottomasta ja virheettömästä toiminnasta kasvavat jatkuvasti, yleiset tietosuojavaatimukset ja talouden riskien mahdollisuus lisääntyvät. Tietoturvallisuuden seuranta kuuluu osana esimiesvastuuseen, ja sen on oltava jatkuvaa organisaation kaikilla tasoilla. Tietoturvakäytäntö on päivitetty tietosuoja-asetuksen astuessa voimaan vuonna 2018. Kärämäen kunta osallistuu alueelliseen tietosuoja-yhteistyöhön.

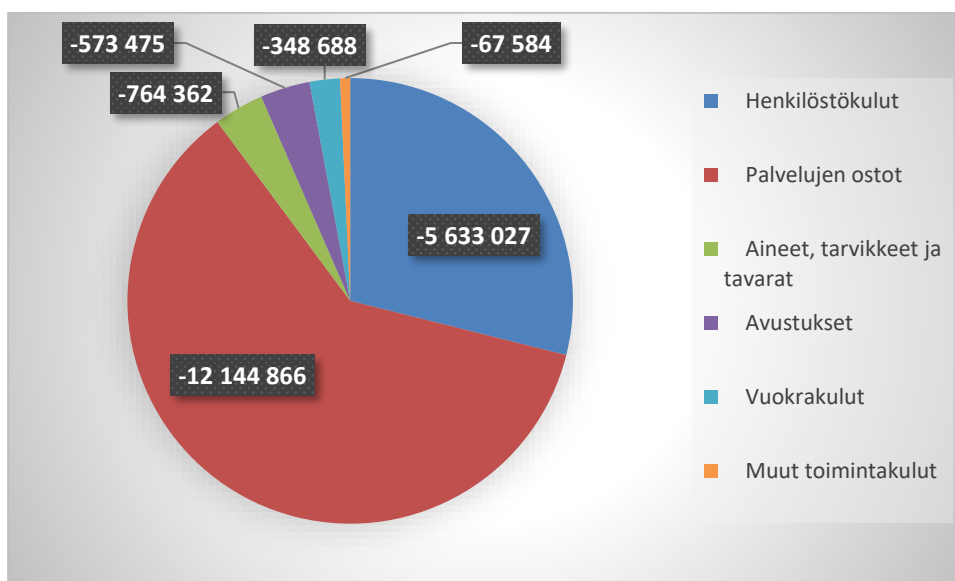
3. TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN JA TOIMINNAN RAHOITUS

3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

Tässä esitetyssä tuloslaskelman tarkastelussa on otettu huomioon ainoastaan ulkoiset tulot ja menot.

Toimintatuotot olivat vuonna 2019 1 951 496 euroa. Ne vähenivät 262 475 euroa (12 %) edelliseen vuoteen verrattuna. Toimintatuotoissa myyntituottoja kertyi 8 039 euroa edellisvuotta vähemmän. Maksutuotot vähenivät 98 433 euroa. Tuet ja avustukset vähenivät puolestaan 64 685 euroa. Vuokratuotot vähenivät vuoden 2018 tasosta 80 805 euroa. Muut toimintatuotot pienenevät 26 590 euroa.

Toimintakulut olivat vuonna 2019 19 532 004 euroa. Ne vähenivät 356 405 euroa (1,8 %) verrattuna edelliseen vuoteen. Palkat ja palkkiot olivat vuonna 2019 4 415 540 euroa. Vähennystä edelliseen vuoteen verrattuna oli 72 471 euroa, 1,61%. Henkilösivukulut olivat vuonna 2019 1 217 488 euroa, 89 038 euroa vähemmän kuin edellisvuonna. Palvelujen ostot olivat vuonna 2019 12 144 866 euroa, mikä on edelliseen vuoteen verrattuna 64 644 euroa vähemmän. Aineiden ja tarvikkeiden ostot olivat puolestaan 764 362 euroa, 36 602 euroa enemmän kuin edellisvuonna. Vuonna 2019 avustuksia myönnettiin 573 475 euroa, 4 372 euroa enemmän kuin edellisvuonna. Vuokratulot olivat vuonna 2019 348 688 euroa, 92 966 euroa vähemmän kuin vuonna 2018. Muut toimintakulut olivat vuonna 2018 67 584 euroa, 78 261 euroa edellisvuotta vähemmän.

Kuva. Toimintakulut erittäin vuonna 2019.

Vuoden 2019 toimintakate oli -17 580 508 euroa. Toimintakate parani edelliseen vuoteen verrattuna 0,5 %, 93 930 euroa. Toimintakate on tuottojen ja kulujen erotus, joka osoittaa verorahoituksen osuuden toiminnan kuluista. Maksurahoituksen osuutta toimintamenoista kuvataan tunnusluvulla, joka lasketaan kaavasta:

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista=100* Toimintatuotot / (Toimintakulut - Valmistus omaan käyttöön).

Tämä tunnusluku oli vuonna 2019 9,99 % ja edellisvuonna se oli 11,13 %.

Verotulot ovat vuonna 2019 yhteensä 7 510 272 euroa. Verotulot kasvoivat edellisvuodesta 6,8 % (479 578 euroa). Kunnallisverotuloja kertyi 6 294 805 euroa, mikä on 439 457 euroa enemmän kuin edellisvuonna. Kiinteistöveroja kertyi 594 542 euroa. Kiinteistöverojen tuotto oli 8 576 euroa enemmän kuin vuonna 2018. Yhteisöveron tuotto oli 620 925 euroa, 31 545 euroa enemmän kuin edellisvuonna. Vuoden 2019 tuloveroprosentti oli 21,50 %, tuloveroprosentti on ollut sama vuodesta 2014 saakka. Kiinteistöveroprosentit olivat: yleinen veroprosentti 0,93 %, vakituiset asunnot 0,65 %, muut asuinrakennukset 1,10 %, voimalaitos 2,85 % ja yleishyödylliset yhteisöt 0,00 % ja rakentamattomat tontit 3,00 %.

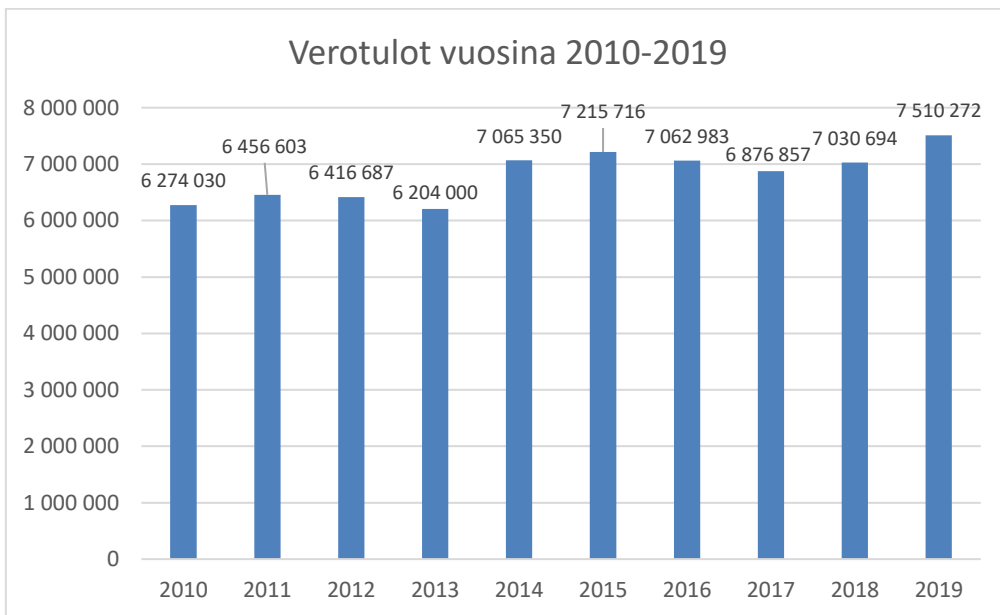
Valtionosuudet olivat vuonna 2019 yhteensä 10 942 384 euroa ja vähennystä edellisvuoteen tapahtui 4,71 % (540 681 euroa). Kunnan peruspalvelujen valtionosuus mukaan lukien verotulojen tasauksen oli 10 992 432 euroa. Peruspalvelujen valtionosuus väheni edellisvuodesta 511 548 euroa, 4,45%.

Kunnan saamaan kokonaisvaltionosuuden määrään vaikuttavat lisäksi muu kuin ns. yhteen putkeen kuuluva opetus ja kulttuuritoimi. Tähän luetaan perusopetuksesta mm. lisäopetus, kansalaisopisto ja liikunta- ja nuorisotyö. Yhden putken ulkopuoliseen opetus- ja kulttuuritoimeen luetaan ylläpitäjäjärjestelmä (lukio, ammatillinen koulutus, ammattikorkeakoulu). Ylläpitäjäjärjestelmässä on oma erillinen asukaskohtainen rahoitusosuus, joka vähentää kunnan valtionosuutta. Vuonna 2018 Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet olivat – 50 048 euroa, 29 133 euroa heikommät kuin edellisvuonna.

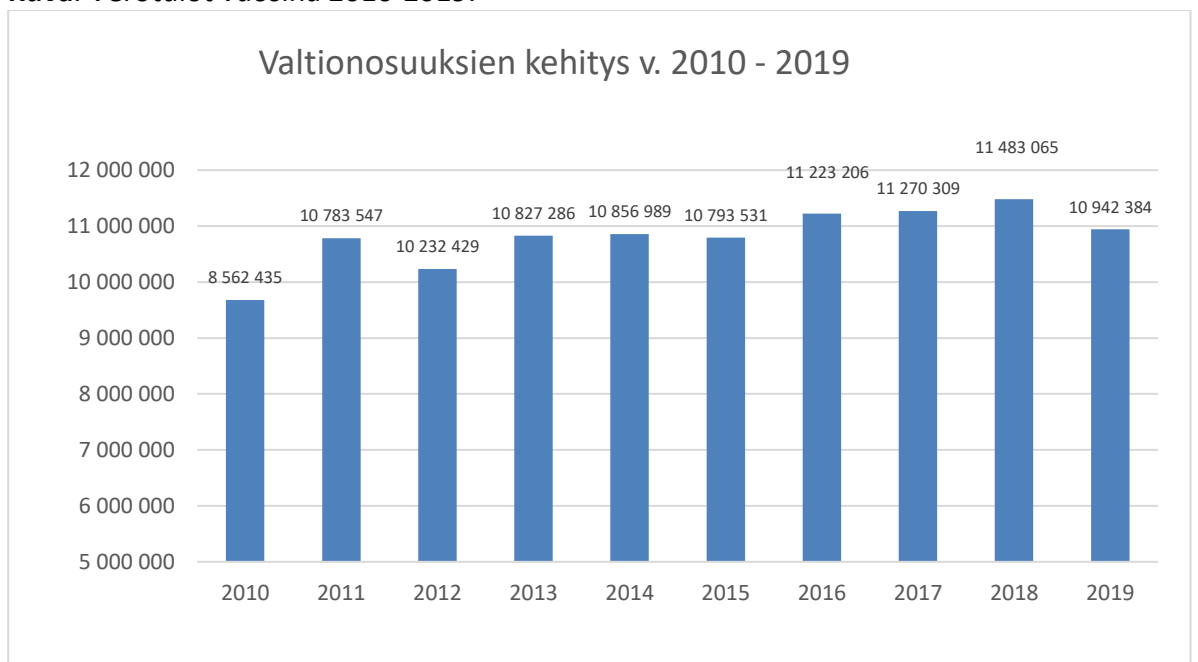
Seuraavassa on esitetty taulukkona verotulojen ja valtionosuuksien kehitys Kärsämäen kunnassa vuosina 2015 -2019 ja havainnollistettu kuvana vuosina 2010 – 2019.

Taulukko: Valtionosuudet ja verotulot vuosina 2015 – 2019

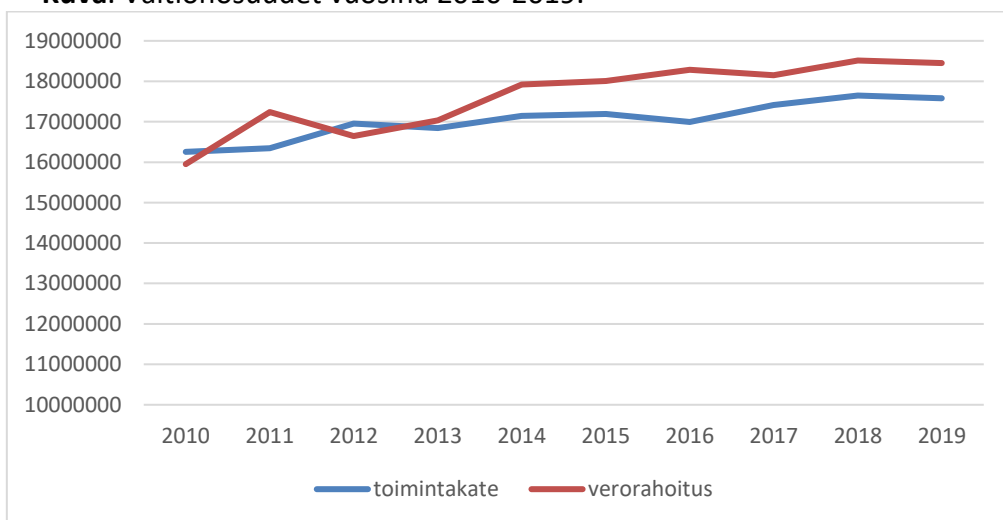
	2015	2016	2017	2018	2019	Muutos 18-19 (€)	Muutos 18-19 (%)
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus (ml. verotulojen tasaus)	10 969 842	11 368 265	11 215 142	11 503 980	10 992 432	-511 548	-4,45 %
Opetus- ja sivistystoimen muut valtionosuudet	-176 311	-145 059	55 167	-20 915	-50 048	-29 133	-139,29 %
Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus	0	0	0	0	0	0	
Valtionosuudet yht.	10 793 531	11 223 206	11 270 309	11 483 065	10 942 384	-540 681	-4,71 %
Kunnallisvero	6 235 136	6 064 906	5 780 556	5 855 348	6 294 805	439 457	7,51 %
Kiinteistövero	504 222	498 120	470 248	585 966	594 542	8 576	1,46 %
Yhteisövero	476 358	499 956	626 053	589 380	620 925	31 545	5,35 %
Verotulot yht.	7 215 716	7 062 983	6 876 857	7 030 694	7 510 272	479 578	6,82 %

Kuva. Verotulot vuosina 2010-2019.

Kuva. Valtionosuudet vuosina 2010-2019.

Kuva. Toimintakatteen ja verorahoituksen kehittyminen vuosina 2009 – 2018.

Vuonna 2019 rahoitustuotot olivat 653 365 euroa, edellisvuoteen nähden rahoitustuotot kasvoivat 166 168 euroa (34,1 %). Arvopapereiden myyntivoitot olivat vuonna 2019 414 007 euroa, kun ne edellisvuonna olivat 426 790 euroa. Sijoitusalkun arvonalentumisten palautuksia kirjattiin 194 678 euroa, arvonalentumisia on kirjattu aikaisempien vuosien tilinpäätösten yhteydessä.

Korkokulut olivat 53 794 euroa. Korkokulut säilyivät lähes edellisen vuoden tasolla, vähennystä 1 689 euroa. Muut rahoituskulut olivat yhteensä 9 548 euroa. Sijoitusarvopapereiden myyntitappioita ei ollut vuonna 2019.

Rahoitustuottojen ja –kulujen erotus on 590 023 euroa, mikä on 384 975 euroa parempi, kuin vuonna 2018.

Vuoden 2019 vuosikatteeksi muodostui 1 462 172 euroa, kun vuosikate vuonna 2018 oli 1 044 369 euroa. Vuosikate parani edellisvuodesta 417 803 euroa. Vuosikate osoittaa tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyyttä. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien käyttöomaisuuden poistojen suuruinen, kunnan tulorahoitus on riittävä.

Vuosikatteen ja poistojen vertailussa on käytössä seuraava tunnusluku:

Vuosikate prosenttia poistoista= $100 \cdot \text{Vuosikate} / \text{Poistot ja arvonalentumiset}$

Kun tunnusluvun arvo on 100%, oletetaan kunnan tulorahoituksen olevan riittävä. Väittäminen pitää paikkansa, jos poistot vastaavat keskimääräistä vuotuista investointitasoa.

Kärsämäellä vuosikate/poistot -tunnusluku on päättyneeltä tilikaudelta 229,25 % ja edellisvuonna se oli 166,34 %. Vuoden 2019 poistot ja arvonalentumiset ovat 637 809 euroa, kun ne vuonna 2018 olivat 627 870 euroa.

Tulorahoitus on ylijäämäinen, kun vuosikate ylittää poistot. Myös tässä tulee tarkastella poistojen vastaavuutta vuotuisen investointitasoon.

Vuosikate euroa / asukas on tunnusluku, joka kertoo tulorahoituksen riittävyydestä. Kuntakohtainen tavoitetaso saadaan jakamalla keskimääräinen vuotuinen investointitaso asukasmäärällä.

Tilikauden tulokseksi muodostui 824 363 euroa. Varausten ja rahastojen muutosten jälkeen tilikausi 2019 on ylijäämäinen 879 248 euroa. Vuoden 2018 tulos oli 416 499 euroa ja tilikausi oli ylijäämäinen 471 384 euroa.

Tuloslaskelman sitovuus

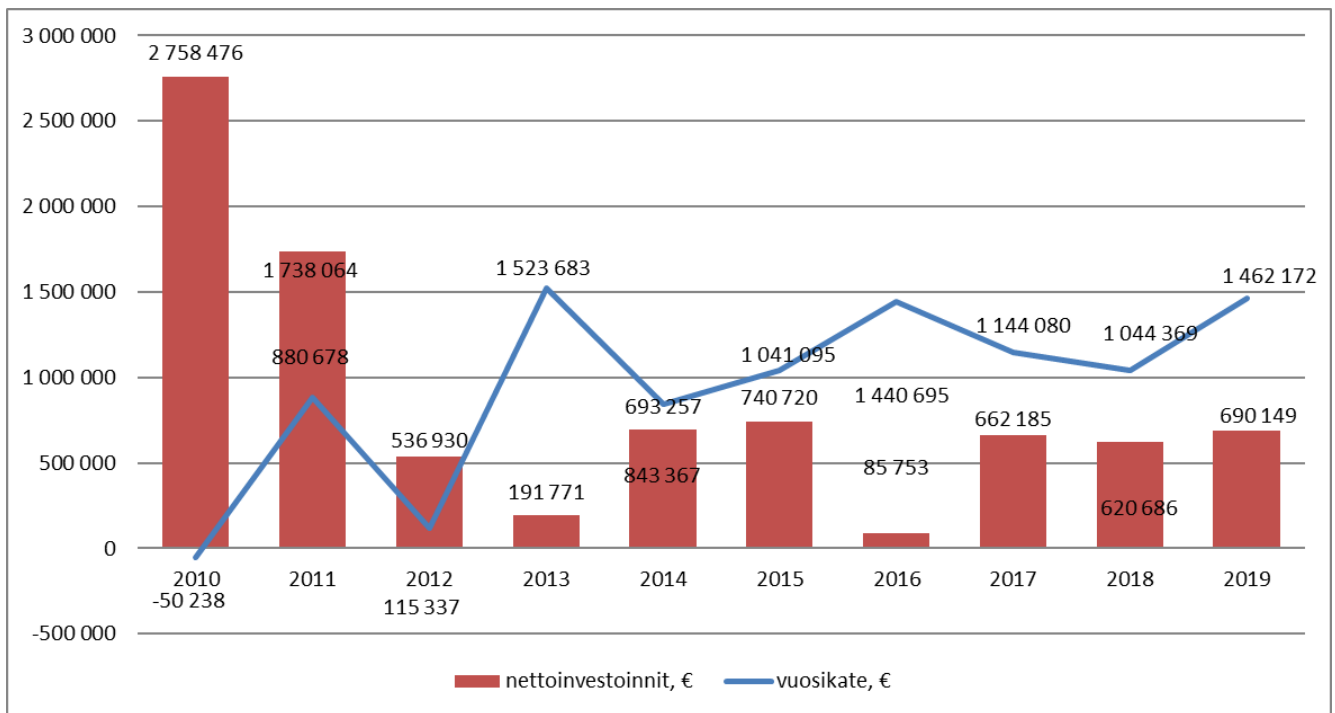
Tuloslaskelmassa seuraavat erät ovat sitovia valtuustoon nähden: verotulot, valtionosuudet, rahoitustuottojen ja –kulujen erotus, poistot ja arvonalentumiset, satunnaiset tuotot ja kulut, poistoeron muutos, varausten muutos ja rahastojen muutos

TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT		
	2019	2018
	1 000 €	1 000 €
Toimintatuotot	1 951	2 214
Valmistus omaan käyttöön		
Toimintakulut	-19 532	-19 888
Toimintakate	-17 581	-17 674
Verotulot	7 510	7 031
Valtionosuudet	10 942	11 483
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	6	18
Muut rahoitustuotot	647	469
Korkokulut	-54	-55
Muut rahoituskulut	-10	-227
Vuosikate	1 462	1 044
Poistot ja arvonalentumiset	-638	-628
Satunnaiset tuotot		
Satunnaiset kulut		
Tilikauden tulos	824	416
Tilinpäätössiirrot	55	55
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	879	471
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	9,99	11,13
Vuosikate/Poistot, %	229,25	166,34
Vuosikate, euroa/asukas	567,83	399,99
Asukasmäärä	2575	2611

Taulukko. Tuloslaskelma ja sen tunnusluvut

3.2 Toiminnan rahoitus

Vuonna 2019 investointimenot olivat 890 506 euroa ja pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutus-tulot, 37 800 euroa ja investointeihin saadut rahoitusosuudet, 162 679 euroa huomioiden nettona investoitiin yhteensä 690 028 euroa. Toiminnan ja investointien rahavirta oli vuonna 2019 yhteensä 787 539 euroa.

Kuva. Nettoinvestoinnit ja vuosikate vuosina 2010– 2019.

Pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin 976 160 eurolla. Uutta pitkäaikaista lainaa ei tilikaudella otettu, lyhytaikaiset lainat lisääntyivät 931 970 euroa. Rahoituksen rahavirta on yhteensä - 592 841 euroa. Rahavarat lisääntyivät vuodessa 194 698 euroa.

Investointien tulorahoitus –tunnusluku kertoo kuinka paljon investointien omahankintamenoista on rahoitettu tulorahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä.

Investointien tulorahoitus, % = $100 \cdot \text{Vuosikate} / \text{Investointien omahankintameno}$

Vuonna 2019 investointien tulorahoitusprosentti –tunnusluku on 200,90% ja vuonna 2018 160,06%.

Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä, €

Rahoituslaskelman välitulokset Toiminnan ja investointien rahavirta itsessään on jo tunnusluku, jonka positiivinen (ylijäämäinen) määrä ilmaisee sen, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen ja negatiivinen (alijäämäinen) määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä taikka ottamalla lisää lainaa.

Toiminnan ja investointien rahavirta -välituloksen tilinpäätösvoiton ja neljän edellisen vuoden kertymän avulla voidaan seurata investointien omahankintamenojen toteutumista pitkäaikaisella aikavälillä. Omahankintameno täyttyy, jos kertymä viimeksi päättyneenä tilinpäätösvoiton on positiivinen. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi.

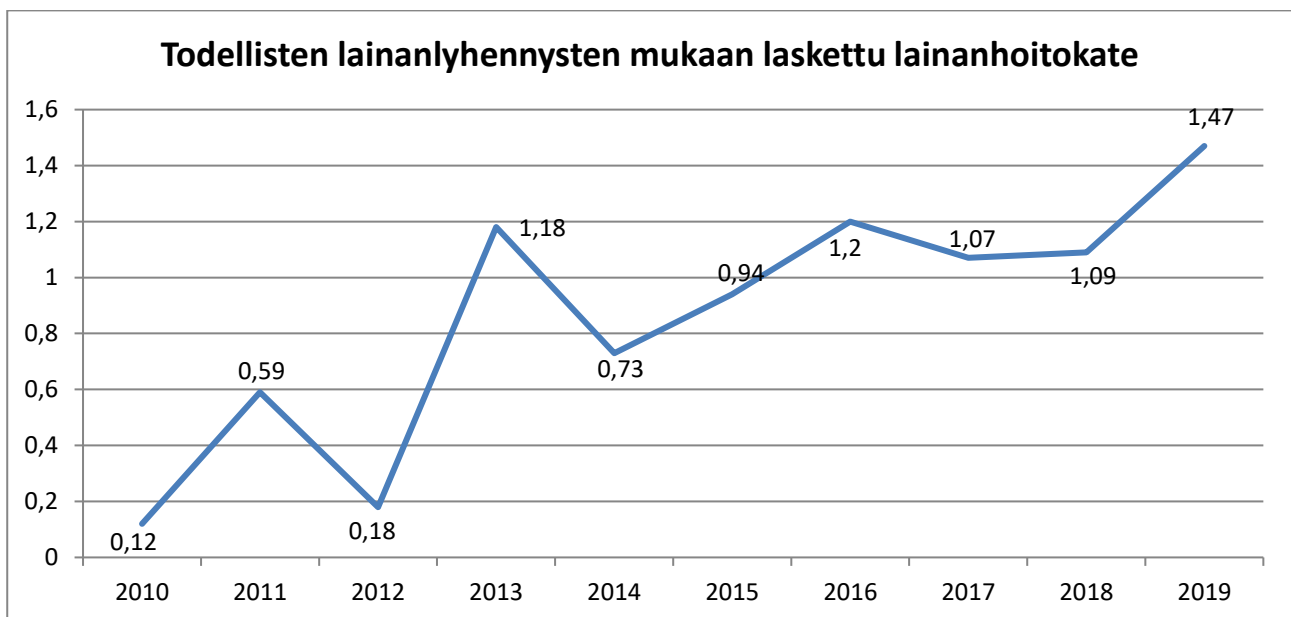
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta oli vuonna 2019 3 294 345 euroa, vuonna 2018 kertymä oli 2 821 421 euroa.

Laskennallinen lainanhoitokate = (Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Laskennalliset lainanlyhennykset)

Tunnusluku kuvaa lainanhoitoon käytettävissä olevan tulorahoituksen ja laskennallisten lainanlyhennysten sekä korkojen suhdetta eli kykyä hoitaa lainoista aiheutuvia velvoitteita. Laskennallinen lainanhoitokate lasketaan kaavalla, jossa tuloslaskelman vuosikatteeseen lisätään korkokulut ja jossa saatu summa jaetaan korkokulujen ja laskennallisten lainanlyhennysten summalla. Laskennalliset lainanlyhennykset saadaan jakamalla taseen lainat kahdeksalla, mikä kuvaa oletettua jäljellä olevaa laina-aikaa. Lainoihin luetaan korolliset pitkäaikaiset ja lyhytaikaiset lainat, kuten kuntatodistukset.

Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja. Kunnan lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä kun tunnusluku on 1–2 ja heikko kun tunnusluvun arvo jää alle yhden.

Vuonna 2019 laskennallinen lainanhoitokate –tunnusluku on 0,94 ja vuonna 2018 0,68.

Kuva. Todellisten lainanlyhennysten mukaan laskettu lainanhoitokate vuosina 2010– 2019.

Kunnan maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä.

Kassan riittävyys (pv) = 365 pv * Rahavarat 31.12 / Kassasta maksut tilikaudella

Vuonna 2019 maksuvalmius oli 161,74 päivää ja edellisvuonna 157,11 päivää. Tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa kunnan kassavaroilla.

Rahoituslaskelman sitovuus

Rahoituslaskelmassa valtuustoon nähden sitovat antolainasaamisten vähennys, antolainasaamisten lisäys, pitkäaikaisten lainojen vähennys, pitkäaikaisten lainojen lisäys ja lyhytaikaisten lainojen muutos.

RAHOITUSLASKELMA		
	2019	2018
	1 000 €	1 000 €
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	1 462	1 044
Tulorahoituksen korjauserät	15	84
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-891	-825
Rahoitusosuudet investointimenoihin	163	172
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	38	32
Toiminnan ja investointien rahavirta	788	508
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-520	-230
Antolainasaamisten vähennykset	50	104
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-976	-951
Lyhytaikaisten lainojen muutos	932	531
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Saamisten muutos	3 805	-3 793
Korottomien velkojen muutos	-3 883	4 038
Rahoituksen rahavirta	-593	-301
Rahavarojen muutos	195	207
Rahavarat 31.12. 1 000 euroa	9 741	9 546
Rahavarat 01.01. 1 000 euroa	9 546	9 339

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2019	2018
Toiminnan ja investointien rahavirran		
kertymä 5 vuodelta, 1000 €	3294	2821
Investointien tulorahoitus, %	200,90	160,06
Laskennallinen lainanhoitokate	0,94	0,68
Kassan riittävyys, pv	161,73	157,11
Asukasmäärä	2575	2612

3.3 Rahoitusasema ja sen muutokset

Taseen loppusumma 31.12.2019 on 27 978 188 euroa. Edellisvuoteen verrattuna loppusumma pieneni 3 103 297 eurolla.

Omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta ja kunnan kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä.

Omavaraisuusaste, % = $100 * (\text{Oma pääoma} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Kärsämäen kunnan omavaraisuusaste on 48,38%, kun se vuonna 2018 oli 40,90 %, 50 % tai sitä alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta.

Suhteellinen velkaantuneisuus -tunnusluku kertoo, paljonko käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Suhteellinen velkaantuneisuus, % = $100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$

Kärsämäen kunnan suhteellinen velkaantuneisuusprosentti on 70,76% kun vuonna 2018 oli 88,60 %.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä) –tunnusluku lasketaan seuraavasti:

Kertynyt ylijäämä (alijäämä) = Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Luku osoittaa paljonko kunnalla on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liikkumavarana, taikka paljonko on kertynyttä alijäämää, joka on katettava tulevina vuosina. Kunnalla on kertynyttä ylijäämää päätyneen tilikauden lopussa 6 336 745,17 euroa. Vuoden 2018 lopussa kertynyttä ylijäämää 5 457 497,32 euroa.

Kunnan lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa. Lainakantaan lasketaan tällöin koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakoilla sekä osto-, siirto- ja muilla veloilla.

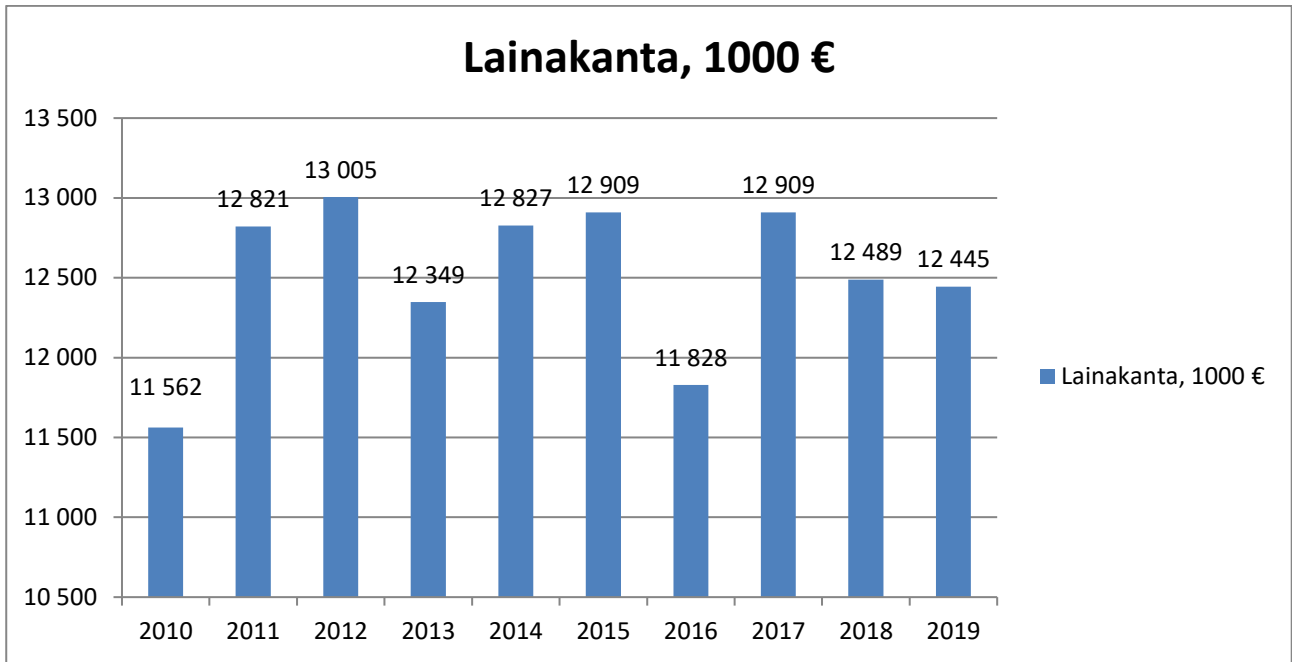
Lainakanta 31.12.

Lainakanta on 31.12.2019 12 444 534,16 euroa, kun se 31.12.2018 oli 12 488 724,79 euroa. Lainakanta väheni edellisvuodesta 44 191 euroa. Lainaa on asukasta kohden tilikauden 2019 4 832 euroa, kun sitä tilikauden 2018 lopussa oli asukasta kohden 4 781 euroa.

Lainat ja vuokravastuut 31.12. = Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat) + Vuokravastuut

Lainat ja vuokravastuut saadaan lisäämällä lainakantaan vuokravastuiden määrä. Vuokravastuiden määrä huomioidaan liitetiedoissa ilmoitetun mukaisena. Lainojen ja vuokravastuiden määrä 31.12.2019 oli 12 546 489,08 euroa.

Sijoitussalkun kirjanpitoarvo tilikauden 2019 lopussa oli 9 576 786,92 euroa, kun se vuoden 2018 lopussa oli 9 455 696,08 euroa.

Kuva. Lainakanta vuosina 2010- 2019.

TASE

VASTAAVAA	31.12.2019	31.12.2018
	1 000 €	1 000 €
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	1	0
Muut pitkävaikutteiset menot	569	630
Aineettomat hyödykkeet yht.	570	630
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	1 433	1 512
Rakennukset	8 123	8 485
Kiinteät rakenteet ja laitteet	1 100	879
Koneet ja kalusto	190	144
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	365	94
Aineelliset hyödykkeet yht.	11 211	11 115
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	3 640	3 640
Muut lainasaamiset	1 890	1 420
Muut saamiset	126	126
Sijoitukset yht.	5 657	5 187
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	46	72
Pitkäaikaiset saamiset yht.	46	72
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	224	242
Lainasaamiset	20	0
Muut saamiset	227	4 005
Siirtosaamiset	283	286
Lyhytaikaiset saamiset yht.	754	4 533
Rahoitusarvopaperit		
Muut arvopaperit	9 577	9 456
Rahoitusarvopaperit yht.	9 577	9 456
Rahat ja pankkisaamiset	164	90
VASTAAVAA YHT.	27 978	31 081

VASTATTAVAA	31.12.2019	31.12.2018
	1 000 €	1 000 €
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	5 734	5 734
Edellisten tilikausien alijäämä	5 457	4 986
Tilikauden yli/alijäämä	879	471
Oma pääoma yht.	12 071	11 192
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	1 464	1 519
Varaukset yht.	1 464	1 519
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Lahjoitusrahastojen pääomat	4	4
Toimeksiantojen pääomat yht.	4	4
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	6 424	7 313
Muut velat	400	400
Pitkäaikainen yht.	6 824	7 713
Lyhytaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	5 621	4 776
Saadut ennakot	1	1
Ostovelat	1 231	4 957
Muut velat	107	88
Siirtovelat	655	831
Lyhytaikainen yht.	7 615	10 654
VASTATTAVAA YHT.	27 978	31 081

TASEEN TUNNUSLUVUT

omavaraisuusaste, %	
suhteellinen velkaantuneisuus, %	
kertynyt ylijäämä, 1000€	
kertynyt ylijäämä, € per asukas	
lainakanta 31.12., 1000€	
lainat € per asukas	
Lainat ja vastuut 31.12. 1000€	
Lainat ja vastuut/ asukas	
lainasaamiset, 1000€	
asukasmäärä	

	2019	2018
	48,38	40,90
	70,76	88,60
	6 337	5 457
	2 461	2 089
	12 445	12 489
	4 833	4 781
	12 546	
	4 872	
	1 890	1 420
	2 575	2 612

4. KOKONAISTULOT JA -MENOT

Kokonaistulot ja -menot -laskelmassa on koottu yhteen kaikki kunnan menot ja tulot tuloslaskelmasta ja rahoituslaskelmasta. Siten se kuvaa rahanlähteitä ja -käyttöä. Seuraavassa esitetään tilikauden 2019 ja 2018 kokonaistulot ja -menot.

KOKONAISTULOT JA -MENOT

	2019	%	2018	%
TULOT				
Varsinainen toiminta				
Toimintatuotot	1 951 495,81	8,77 %	2 213 970,36	10,04 %
Verotulot	7 510 272,43	33,77 %	7 030 694,34	31,88 %
Valtionosuudet	10 942 384,00	49,20 %	11 483 065,00	52,07 %
Korkotuotot	6 362,61	0,03 %	17 919,16	0,08 %
Muut rahoitustuotot	647 002,80	2,91 %	469 277,94	2,13 %
Satunnaiset tuotot	0,00		0,00	
Investoinnit				
Rahoitusosuudet investointimenoihin	162 678,51	0,73 %	172 321,49	0,78 %
Käyttöomaisuuden myyntitulot	37 800,00	0,17 %	32 479,99	0,15 %
Rahoitustoiminta				
Antolainasaamisten vähennykset	50 000,00	0,22 %	103 680,00	0,004701
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0,00		0,00	
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	931 970,16	4,19 %	531 265,89	2,41 %
Oman pääoman lisäys				
Kokonaistulot yhteensä	22 239 966,32	100,00 %	22 054 674,17	100,00 %
MENOT				
Varsinainen toiminta				
Toimintakulut	19 532 003,77	88,92 %	19 888 408,72	90,02 %
Korkokulut	53 794,28	0,24 %	55 483,51	0,25 %
Muut rahoituskulut	9 547,91	0,04 %	226 665,79	1,03 %
Satunnaiset kulut				
Tulorahoituksen korjaukset	-15 395,23	-0,07 %	-83 741,33	-0,38 %
Investoinnit				
Käyttöomaisuusinvestoinnit	890 506,20	4,05 %	824 819,49	3,73 %
Rahoitustoiminta				
Antolainasaamisten lisäys	520 000,00	2,37 %	230 000,00	1,04 %
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	976 160,79	4,44 %	951 076,00	4,30 %
Lyhytaikaisten lainojen vähennys				
Kokonaismenot yhteensä	21 966 617,72	100,00 %	22 092 712,18	100,00 %
Kokonaistulot - kokonaismenot , netto	273 348,60		-38 038,01	

Täsmäytys: itseisarvo Muut maksuvalmiuden muutokset - itseisarvo Rahavarojen muutos = (-78650,43)-(-194698,17)
=273 348,60

5. KUNTAKONSERNIN TOIMINTA JA TALOUS

5.1 Konsernitarkastelu

Kunnan konsernin tilikauden tulos vuonna 2019 oli 713 645 euroa, kun se edellisenä vuonna oli -573 013 euroa. Tilinpäätössiirtojen jälkeen tilikauden ylijäämä oli 705 603 euroa. Konsernin lainakanta väheni 705 989 euroa. Menojen vähentäminen ja tulojen lisääminen on edelleen ollut konsernin sisäisen toiminnan johtolankana yhtiöissä ja kunnassa.

Konsernin riskit kohdistuvat kiinteistömassojen käyttöasteisiin, tilojen vuokratasoon sekä korjausvelkaan. Toinen riskiryhmä on kunnan ja asukkaiden tulopohjan kapeneminen ja työpaikkojen väheneminen. Toimintavuonna kiinteistömassojen käyttöasteet olivat tyydyttävällä tasolla, kuten myös vuokratasot. Asuntotilanne Kärsämäellä on ollut haasteellinen, erityisesti laadukkaita vuokra-asuntoja on vähän tarjolla. Kärsämäen Asunnot Oy:n on käynnistänyt uudisrakennushankkeen suunnittelun, asuinhuoneistojen pintaremontit ja kalustehankinnat ajoitetaan asukasvaihdon yhteyteen.

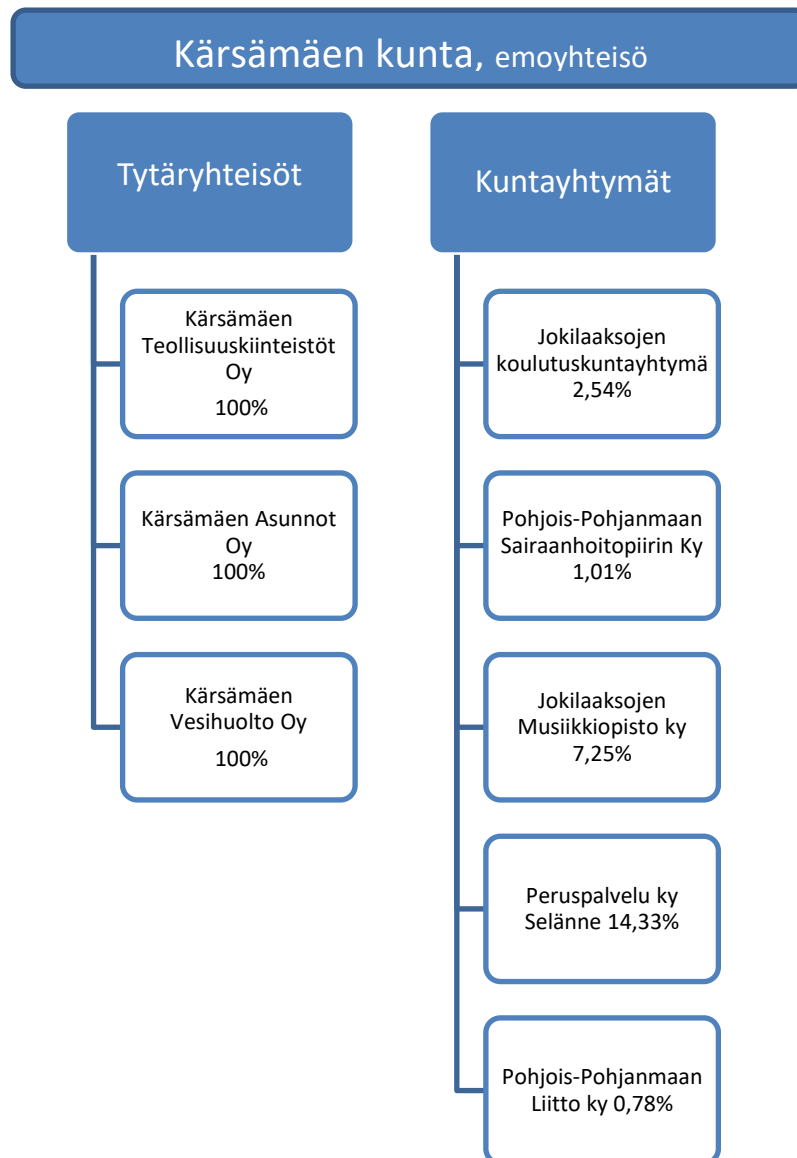
Hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen työryhmä on kokoontunut säännöllisesti ja sovittanut yhteen kuntastrategian tavoitteita ja käytännön toimenpiteitä talousarviotasolla. Hyvinvointisuunnitelma on väline, jolla lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointityötä ohjataan, johdetaan ja kehitetään. Oppilaiden hyvinvointia tutkitaan kouluterveyskyselyllä joka toinen vuosi. Valtuusto on hyväksynyt Lastensuojelusuunnitelman. Jokilaaksojen Nuorten Tuki ry. on huolehtinut Kärsämäen kunnassa Etsivän Nuorisotyön toiminnasta.

Vuosille 2016-2021 ulottuvassa elinkeinostrategiassa ja vuosille 2019-2023 laaditussa kuntastrategiassa on otettu koko konsernin näkökulma huomioon, ja merkittävä osa strategioiden mukaisista toimenpiteistä liittyy olennaisesti myös kunnan tytäryhtiöiden toimintaan ja kehittymiseen. Kaikki kunnan ja tytäryhtiöiden päätökset perustuivat hyväksytyyn strategiaan. Valtuusto päivitti kuntastrategiaa tammikuussa 2019. Strategiassa painottuvat edelleen elinkeinojen kehittäminen, kunnan markkinointi, laadukas maaseutuasuminen, sijainnin tehokas hyödyntäminen ja monipuolinen kulttuuritarjonta.

Kunnan tytäryhtiöitä vuoden 2019 lopussa olivat Kärsämäen Teollisuuskiinteistöt Oy, Kärsämäen Vesihuolto Oy ja Kärsämäen Asunnot Oy. Kunnan konsernirakenteessa tapahtui muutoksia vuonna 2019, kun vuonna 2018 käynnistetyn fuusiosuunnitelman myötä Kiinteistö Oy Kärsämäen Liikekeskus sekä Kärsämäen Kehityskeskus Oy sulautuivat Kärsämäen Teollisuuskiinteistöt Oy:öön maaliskuun alusta lukien. Fuusion tarkoituksena on selkeyttää kunnan konsernirakennetta keskittämällä elinkeinoelämän toimitilojen hallinnointia ja kehittämistä yhteen yhtiöön.

Kärsämäen Teollisuuskiinteistöt Oy rakennutti uudet tilat Alko Oy:lle ja lisää liiketilaa Juustoportti Oy:lle Kärsämäen liikekeskukseen. Teollisuuskiinteistöt Oy osti n. 300 m² teollisuushallin teollisuusalueelta edelleen vuokrattavaksi sekä käynnisti toimisto/varastotilan rakentamisen Eurofins Nablabs Oy:lle Junnon Teollisuusalueelle. Kärsämäen Vesihuolto Oy:n liikevaihto kasvoi hieman edelliseen tilikauteen verrattuna. Liikevaihdon kasvu johtui palvelutoiminnan lisääntymisestä. Kärsämäen Asunnot Oy:n on vuoden 2019 aikana on purattanut Frosteruksenkatu 25 A-talon ja tontille on aloitettu kahden uuden rivitalon rakentaminen jotka valmistuvat kesällä 2020. Yhtiö on ostanut vuonna 2018 valmistuneen paritalon osoitteesta Saunatie 10. Hankinnat on tehty asuntotarpeen täyttämiseksi.

Seuraavassa on esitetty Kärsämäen kuntakonserniin kuuluvat tytäryhteisöt ja kuntayhtymät vuoden 2019 lopussa.

Kuntakonsernin tulos parani edellisestä vuodesta. Konsernin tilikauden tulos on 713 645 euroa, kun se edellisenä vuonna oli 573 013 euroa. Tilikausi 2019 on ylijäämäinen 705 603 euroa (vuonna 2018: 561 187 euroa).

Konsernin omavaraisuusaste oli 32,59 % (v. 2018: 29,81 %), eli hieman edellisvuotta parempi. Suhteellinen velkaantuneisuus oli 64,39 % :iin (v. 2018: 68,26 %). Konsernin lainakanta kasvoi, ollen 20,99 miljoonaa euroa (v. 2018: 19,91 miljoonaa euroa). Konsernin lainat per/asukas ovat 8 284 euroa. Vuonna 2018 vastaava tunnusluku oli 7 622 euroa.

Yhtiöt

Kärsämäen Asunnot Oy on vuokra-asuntoyhtiö, joka vastaa kunnan vuokra-asunnoista ja niiden rakentamisesta. Vuokrataloyhtiöllä on selkeä ja itsenäinen toimiala. Asunto-yhtiö päätyi 38 510 euroa tappiolle.

Kiinteistö Oy Kärsämäen Liikekeskuksen toiminta on lakannut tilikauden 2019 aikana sulautumisen myötä 1.3.2019.

Teollisuuskiinteistöt Oy:n tehtävänä on rakennuttaa ja vuokrata toimitiloja ja kiinteistöjä. Yhtiöllä on selkeä ja itsenäinen toimiala. Toimitilojen käyttöaste on parantunut ja vuokratut tilat ovat olleet alueen muiden toimitilojen hintatasolla vuokralla. Tulot ovat riittäneet kattamaan toiminnan kulut ja tilikauden voitto on 60 553 euroa.

Kärsämäen Vesihuolto Oy vastaa vedenhankinnasta omistamiltaan pumppaamoilta tai sopimusperusteisesti hankkimiltaan kolmansilta osapuolilta. Yhtiö vastaa vesijohtoveden jakamisesta että viemäriveden poistamisesta puhdistettavaksi omistamaansa ja ylläpitämäänsä viemärlaitokseen. Yhtiön toimiala on selkeä ja itsenäinen. Yhtiön taloudellinen tilanne pysyi tasaisena, tilikauden voitto oli 20 876 euroa.

Kunnan elinkeinopalvelut tuottaa Nivala-Haapajärven Seutu Nihak ry., joka vastaa suurelta osin alueellisesta edunvalvonnasta sekä elinkeinoelämää kehittävästä ja edistävästä EU-hankkeista. Yritysten toimitilat, kunnallistekniikka ja tietoliikenne ovat toimialueita, joiden rakentamiseen seutukunta ei osallistu vaan ne ovat edelleenkin kunnan omaa toimintaa.

Kärsämäen Kehityskeskus Oy:llä ei ole ollut toimintaa. Yhtiön toiminta on lakannut tilikauden 2019 aikana sulautumisen myötä 1.3.2019.

Yhtiöiden toimintaa on esitelty kunnanhallituksessa ja valtuuston iltakoulussa.

Kärsämäen Asunnot Oy

Yhtiö on merkitty kaupparekisteriin 15.03.2004. Päättynyt vuosi oli yhtiön 16. toimintavuosi. Kärsämäen Asunnot Oy kuuluu tytäryhtiönä Kärsämäen kunnan konserniin. Perustamisvaiheessa yhtiöön sulautui seitsemän yhtiötä ja lisäksi Kärsämäen kunta sijoitti yhtiöön apporttisijoituksella kahdeksan erillisiä vuokrataloja ja osakehuoneistoja. Lisäksi yhtiö on rakennuttanut uuden rivitalon vuonna 2017 osoitteeseen Saunatie 5. Vuonna 2019 yhtiöön on sulautunut yksi uusi yhtiö ja yhtiö on hankkinut omistukseensa vuonna 2018 rakennetun paritalon. Yhtiön vuokratilat sijaitsevat omilla ja Kärsämäen kunnalta vuokratuilla tonteilla.

Yhtiö omistaa 16 kpl vuokrauskohteita, joissa on yhteensä 158 huoneistoa. Lisäksi yhtiö hallitsee 10 kpl osakehuoneistoja.

Tilikauden aikana on purettu Frosteruksenkatu 25 A-talo ja tontille on aloitettu kahden uuden rivitalon rakentaminen jotka valmistuvat kesällä 2020. Lisäksi As Oy Kärsämäenkaari on sulautunut yhtiöön 30.11.2019. Yhtiö on ostanut vuonna 2018 valmistuneen paritalon osoitteesta Saunatie 10. Hankinnat on tehty asuntotarpeen täyttämiseksi. Luottotappiokirjauksia on tehty yhteensä 3235,08 euroa. Yhtiön saatavien perintä on ulkoistettu Lowell Oy:lle, jonka kautta jälkiperintätuottoja tilikaudella on saatu 4591,05 euroa. Yhtiön toiminnan odotetaan jatkuvan taloutta tervehdyttäen sekä asuntokannan uudistamisella ja remonteilla käyttöastetta nostaen.

Asukasvaihdoksia on ollut tilikauden aikana 58 kpl ja huoneistojen käyttöaste on ollut 94,2% (87,5 % v.2018, 82,8% v.2017, 87,1% v. 2016, 87,5 % v. 2015, 83,7 % v. 2014).

Vuokrataloyhtiön käyttöaste (aravayhtiö) tulisi olla n. 95 %, jotta yhtiön normaalit toimintaedellytykset säilyisivät. Yhtiön käyttöaste on saatu nostettua kestäväälle tasolle remontoimalla asuntoja vastaamaan kysyntää.

Yhtiön suurimpana riskinä on vuokrausasteen mahdollinen pienentyminen ja siitä aiheutuva rahoitusvaje. Tällä hetkellä tilanne näyttää kuitenkin lupaavalta ja vuokra-asuntojen tarve kasvaa.

Yhtiön suurin riski on käyttöasteen mahdollinen aleneminen ja siitä aiheutuvan tulorahoituksen vähenemisen vaikutukset mm. korjausvelkaan että maksuvalmiuteen. Asunto-yhtiön käyttöaste (aravayhtiö) tulisi olla n. 95 %.

Kärsämäen Vesihuolto Oy

Yhtiön tavoitteena ovat vedenhankinnan ja – jakelun turvaaminen joka hetki ympäristön kannalta kestävällä tavalla ja kohtuullisin kustannuksin ja jätevesien puhdistaminen reilusti lupaehdot täytteen. Yhtiöllä on vakaa taloudellinen asema. Yhtiöllä on kolme kiinteää ja yksi siirrettävä varavoimakone. Puhdistamon sakeutettu liete kuljetetaan jatkokäsittelyyn Haapaveden jätevedenpuhdistamolle. Toimintavuoden aikana rakennettiin Suomelankulman alueelle vesi- ja jätevesiviemäriä, lisäksi on tehty vesijohtoverkoston alustavan uusimishjelma. Jäteveden hintaa korotettiin hieman.

Yhtiön liikevaihto kasvoi hieman edelliseen tilikauteen verrattuna euroa ollen 493 241 euroa. Liikevaihdon kasvu johtui jäteveden palvelutoiminnan lisääntymisestä. Yhtiön taloudellinen tilanne säilyi tasaisena, tilikauden voitto oli 20 876 euroa. Yhtiöllä ei ole pitkäaikaisia lainoja lukuun ottamatta kerättyjä liittymismaksuja 350 395 euroa sekä Kärsämäen kunnalta kerättyjä liittymismaksuja 86 261 euroa. Suunnitelman mukaiset poistot olivat 66 041 euroa. Toimintavuoden 2019 tavoitteet toteutuivat pääosin.

Toimintaan liittyvät suurimmat riskit ovat pohjavesialueiden saastuminen, runkolinjojen vaurioituminen ja saastuminen tai tärkeän laitoksen palaminen. Lisäksi on tunnistettava pieneen henkilökuntamäärään liittyvät riskit, yhtiön palveluksessa on kolme henkilöä.

Kärsämäen Teollisuuskiinteistöt Oy

Vuokrattavien tilojen käyttöaste on parantunut tilikaudella 2019 ja tämä on mahdollistanut positiivisen tuloksen. Myös tilikauden aikana tehty fuusio Kiinteistö Oy Kärsämäen Liikekeskuksen ja Kärsämäen Kehityskeskus Oy:n kanssa on parantanut yhtiön toimintaedellytyksiä. Yhtiö on investoinut olemassa oleviin tiloihin, ostanut tiloja sekä alkanut rakentaa uutta tilaa tilikauden aikana. Parantunut elinkeinotilanna Kärsämäellä on luonut kysyntää uusille tiloille

Kärsämäen Teollisuuskiinteistöt Oy rakennutti uudet tilat Alko Oy:lle ja lisää liiketilaa Juustoportti Oy:lle Kärsämäen liikekeskukseen. Teollisuuskiinteistöt Oy osti n. 300 m2 teollisuushallin teollisuusalueelta edelleen vuokrattavaksi sekä käynnisti toimisto/varastotilan rakentamisen Eurofins Nablabs Oy:lle Junnon Teollisuusalueelle.

Yhtiön tilikauden voitto oli vuonna 2019 60 553 euroa. Yhtiön liikevaihto kasvoi ollen 565 942 euroa. Yhtiön oma pääoma yhteensä on 206 456 euroa. Kunta on myöntänyt yhtiölle yhteensä 1 240 000

euroa pääomalainaa sekä 250 000 euroa käyttöpääomalainaa limiittiperiaatteella. Yhtiön pitkäaikaiset lainat rahoituslaitoksilta ovat 3 312 320 euroa. 1.3.2019 toteutuneen fuusion myötä Kärsämäen Kehityskeskus Oy ja Kiinteistö Oy Kärsämäen Liikekeskus sulautuivat Kärsämäen Teollisuuskiinteistöt Oy:öön.

Kunnanhallitus on antanut ohjeistuksen tytäryhtiöiden yhtiökokousedustajille yhtiökokouksia varten.

5.2 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Kunnanhallitus ohjaa ja koordinoi kuntakonsernin toimintaa ja taloutta ja antaa tarvittaessa tytäryhteisöjen toimintaa velvoittavia ohjeita. Kunnanjohtaja vastaa konsernin operatiivisesta johtamisesta kunnan osalta ja seuraa kunnan omistajapolitiikan toteutumista.

Valtuusto valitsee kuntayhtymien valtuustojen ja kuntayhtymäkokousten jäsenet ja kuntayhtymäkokousten jäsenet ja varajäsenet toimikautensa alussa. Kuntayhtymien valtuustot valitsevat kuntayhtymien hallitukset.

Kunnanhallitus valitsee tytär- ja osakkuusyhtiöiden yhtiökokousedustajat. Yhtiöiden hallitusten jäsenet valitaan yhtiöiden yhtiökokouksissa. Yhtiöiden toimitusjohtajat ovat 2-3 kertaa vuodessa kertomassa kunnanhallitukselle yhtiöiden toiminnasta.

Tiedonkulku tytäryhtiöstä omistajalle on ollut riittävää sillä edellä mainitun ohjauksen lisäksi on järjestetty valtuuston iltakouluja, joissa tytäryhtiöiden toimitusjohtajat ovat olleet raportoimassa yhtiöiden toiminnasta. Yhtiöiden hallitusten kokousten esityslistat tulee toimittaa kunnanjohtajalle.

Toimialajohtajat toimivat kunnanjohtajan apuna omalla toimialallaan tytäryhtiöiden toiminnan seurannassa ja ilmoittavat havaitsemistaan epäkohdista kunnanjohtajalle.

Kunnan tytäryhtiöissä tilintarkastusyhteisönä on toiminut BDO Audiator Oy.

Ohjeiden anto kunnan edustajille tytäryhteisöissä

Kunnanhallitus ohjeistaa tytäryhtiöiden yhtiökokousedustajaa. Kunnanjohtaja on suullisesti ohjeistanut muiden yhteisöjen yhtiökokous- ja muiden kokousten edustajia. Ohjeiden anto on ollut riittävää ja tarkoituksenmukaista.

Konsernitavoitteiden asettaminen ja toteutumista koskeva arviointi

Konserniohjeiden mukaisesti talousarviossa ja toimintasuunnitelmassa on hyväksytty tytäryhtiöiden toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Tavoitteiden toteutumista on raportoitu toimintakertomuksessa. Tytäryhtiöiden konsernitavoitteiden raportointia kehitetään osana konsernin osavuosikatsausraportoinnin kehittämistä.

Tytäryhteisöjen toiminnan tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seuranta, analysointi ja raportointi

Kuntayhtymien ja seutukunnan osalta seuranta ja raportointi tapahtuvat kunnanhallituksen kokouksessa kokousedustajan ja kunnanjohtajan toimesta. Kunnanhallitus keskustelee ja ohjaa mm. kun-

nan edustajia yhteisöjen hallitusten ja johtokuntien esityslistalla olevissa asioissa. Kunnanhallituksen kokousaikataulu on pyritty sovittamaan siten, että kunnanhallitus pystyy mahdollisimman usein ohjaamaan edustajiaan eri tahojen toimielinten päätöksenteossa. Kokousaikataulujen sovittaminen ja kunnanhallituksen antama ohjaus täyttävät osaltaan valtuuston hyväksymän strategian vaatimusta verkostojen johtamisesta.

Vastuukunta- toimintamalli on kansalaisopiston, pelastustoimen, jätehuollon ja maaseutuhallinnon järjestämisessä. Kunnan edustaja on johtokunnassa tai lautakunnassa.

Keskitettyjen konsernitoimintojen käyttö

Konserniohjeen mukaan konserniyhteisöjen tulee selvittää keskitettyjen toimintojen edellytykset ennen toimintojen toteuttamista. Päätös keskitettyjen palveluiden käyttämisestä tulee tehdä erikseen kussakin konserniyhteisössä, ellei ole perusteltua syytä poiketa siitä.

Hankintatoimessa tytäryhteisöjen tulee noudattaa soveltuvin osin kunnan hankintaohjeistusta.

Hankintayhteistyöllä pyritään saavuttamaan konsernille toiminnallisia ja taloudellisia etuja. Myös vakuutukset voidaan kilpailuttaa yhteistyössä säännöllisin väliajoin. Yhteistyötä harjoitetaan kun se on mahdollista. Kunnan kilpailutuksen yhteydessä ovat olleet Vesihuollon sähkö- ja puhelin palvelut. Kiinteistöyhtiöt, Vesihuolto ja Asunnot ovat olleet mukana kunnan vakuutusten kilpailutuksessa. Tytäryhteisöistä vain Vesihuollolla on omaa henkilöstöä. Yhtiöt käyttävät kunnan henkilöstöä mm. kiinteistöjen kunnossapidossa.

Yhtiöt vastaavat omasta tiedottamisestaan. Konsernia koskevasta tiedottamisesta vastaa kunnanjohtaja.

Kunta on myöntänyt omavelkaisia takauksia tytäryhteisöjen lainoille.

Riskienhallinta

Kärsämäen Teollisuuskilteistöt Oy:n hallitilat 5 280 m² vuokrausaste on parantunut. Yhtiön oma pääoma on negatiivinen. Pääomalainaa yhtiöllä on yhteensä 1 240 000 euroa. Yhtiön riskinä on lainamäärä, tilojen käyttöaste ja vuokratason alhaisuus. Yhtiöön sulautuneen Kärsämäen Liikekeskuk- sen kiinteistön pinta-ala on 2665,70 m², huoneistopinta-ala 2092,30 m², em. tilat ovat pääosin kokonaan käytössä.

Kärsämäen Vesihuolto Oy vastaa vedenhankinnasta ja viemärivereden puhdistamisesta. Riskeinä ovat vedenottamoalueiden saastumisen ja runkolinjojen vaurioitumisen aiheuttamat jakelun keskeytykset. Kärsämäen kunnan väestö ja samalla Vesihuolto Oy:n asiakasmäärä on vähentynyt ja ennusteiden mukaan tulee edelleen vähenemään. Yhtiöllä ei ole pitkäaikaista lainaa.

Kärsämäen Asunnot Oy:n käyttöasteen pieneneminen alle 95 % vaikeuttaa yhtiön normaalia toimintaa. Yhtiön suurin riski on käyttöasteen aleneminen edelleen ja siitä aiheutuvan tulorahoituksen vähenemisen vaikutukset maksuvalmiuteen ja mm. korjausvelkaan. Yhtiössä on ryhdytty kuromaan kiinni korjausvelkaa.

5.3 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

KONSERNITULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

	2019	2018
	1 000 €	1 000 €
Toimintatuotot	21 843	22 956
Toimintakulut	-38 943	-40 418
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	1	1
Toimintakate	-17 099	-17 461
Verotulot	7 458	6 977
Valtionosuudet	11 672	12 237
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	11	23
Muut rahoitustuotot	647	484
Korkokulut	-119	-99
Muut rahoituskulut	-33	-249
Vuosikate	2 538	1 912
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 750	-1 459
Omistuksen eliminointi	0	0
Arvonalentumiset	-74	-69
Satunnaiset erät		
Tilikauden tulos	714	573
Tilinpäätössiirrot	-1	-5
Tilikauden verot	-6	-4
Laskennalliset verot	-1	-1
Vähemmistöosuudet	0	-1
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	706	561

Konsernituloslaskelman tunnusluvut

	2019	2018
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	56,09	56,80
Vuosikate/Poistot, %	139,13	125,14
Vuosikate, euroa/asukas	985	732
Asukasmäärä	2575	2612

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA

	2019	2018
	1 000 €	1 000 €
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	2 538	1 785
Satunnaiset erät	0	189
Tilikauden verot	-6	-4
Tulorahoituksen korjaukset	-14	-275
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-6 095	-1 601
Rahoitusosuudet investointimenoihin	166	174
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	22	555
Toiminnan ja investointien rahavirta	-3 389	822
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-220	-230
Antolainasaamisten vähennykset	50	105
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	3 601	251
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 414	-1 579
Lyhytaikaisten lainojen muutos	842	567
Oman pääoman muutokset	893	0
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-1	0
Vaihto-omaisuuden muutos	-20	10
Saamisten muutokset	3 570	-3 582
Korottomien velkojen muutokset	-3 594	4 140
Rahoituksen rahavirta	3 708	-317
Rahavarojen muutos	319	505
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	12 060	11 741
Rahavarat 1.1.	11 741	11 236
	319	505

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

	2019	2018
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 €	-1 774	1 265
Investointien tulorahoitus, %	42,8	128,57
Laskennallinen lainanhoitokate	0,97	0,78
Kassan riittävyys, pv	101,76	95,52
Asukasmäärä	2575	2612

KONSERNITASE JA SEN TUNNUSLUVUT

VASTAAVAA	2019 1 000 €	2018 1 000 €
PYSYVÄT VASTAAVAT	25 179	23 428
Aineettomat hyödykkeet	837	856
Aineettomat oikeudet	75	66
Muut pitkävaikutteiset menot	730	753
Ennakkomaksut	32	37
Aineelliset hyödykkeet	23 353	21 471
Maa- ja vesialueet	1 898	1 808
Rakennukset	17 214	16 773
Kiinteät rakenteet ja laitteet	1 258	1 043
Koneet ja kalusto	860	814
Muut aineelliset hyödykkeet	201	251
Ennakkomaksut ja kesk.er.hankinnat	1 922	782
Sijoitukset	990	1 102
Osakkuusyhteisöosuudet	42	40
Osakkeet ja osuudet	633	757
Joukkovelkakirjalainasaamiset	0	0
Muut lainasaamiset	101	91
Muut saamiset	214	213
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	162	106
VAIHTUVAT VASTAAVAT	14 857	18 176
Vaihto-omaisuus	127	107
Saamiset	2 671	6 272
Pitkäaikaiset saamiset	80	97
Lyhytaikaiset saamiset	2 591	6 175
Rahoitusarvopaperit	9 653	9 528
Rahat ja pankkisaamiset	2 407	2 269
VASTAAVAA YHTEENSÄ	40 198	41 710

VASTATTAVAA	2019	2018
	1 000 €	1 000 €
OMA PÄÄOMA	13 073	12 410
Peruspääoma	5 734	5 734
Arvonkorotusrahasto	0	0
Säätiöiden ja yhdistysten peruspääomat	2	2
Muut omat rahastot	705	999
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	5 927	5 114
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	706	561
VÄHEMMISTÖOSUUDET	26	17
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET		
VARAUKSET	0	0
Poistoero	0	0
Vapaaehtoiset varaukset	0	0
PAKOLLISET VARAUKSET	318	366
Eläkevaraukset	0	0
Muut pakolliset varaukset	318	366
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	168	113
VIERAS PÄÄOMA	26 614	28 804
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	14 434	13 657
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	351	344
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	6 557	5 903
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	5 272	8 901
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	40 198	41 710
KONSERNITASEEN TUNNUSLUVUT	2019	2018
Omavaraisuusaste, %	32,59	29,81
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	64,93	68,26
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €	6 633	5 675
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), €/asukas	2 576	2173
Konsernin lainat, €/asukas	8 152	7 622
Konsernin lainakanta 31.12., 1000 €	20 990	19 907
Lainat ja vastuut 31.12. 1000€	21 331	
Lainat ja vastuut/ asukas	8 284	
Kunnan asukasmäärä	2 575	2 612

6. TILIKAUDEN TULOKSEN KÄSITTELY JA TALouden TASAPAINOTTAMISTOIMENPITEET

6.1 Asiaa koskeva sääntely

Kuntalain 115 §:n mukaan kunnanhallituksen on tehtävä toimintakertomuksessa esitys tilikauden tuloksen käsittelystä. Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, on toimintakertomuksessa tehtävä selkoa talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävydestä talouden tasapainottamiseksi.

6.2 Tilikauden tuloksen käsittely

Kunnan tilikauden tulos muodostui 824 362,50 euroa ylijäämäiseksi. Kuntalain 115 §:n perustuen kunnanhallitus esittää valtuustolle hyväksyttäväksi tilinpäätökseen liittyen seuraavaa:

- Tehdään jätevesipuhdistamon investointiin liittyvä poistoeron vähennys 12 614,09 euroa.
- Tehdään keskuskoulun I-vaiheen investointiin liittyvä poistoeron vähennys 21 754,44 euroa.
- Tehdään keskuskoulun II-vaiheen investointiin liittyvä poistoeron vähennys 20 516,64 euroa.

Kärsämäen kunnanhallitus esittää valtuustolle, että tilikauden 2019 ylijäämä 879 247,67 euroa siirretään edellisten tilikausien yli/alijäämätilille, jonka ylijäämä ennen siirtoa on yhteensä 5 457 497,50 euroa.

Taseeseen on kertynyt ylijäämää ottaen huomioon edellisten vuosien ylijäämän yhteensä 6 336 745,17 euroa.

6.3 Talouden tasapainottamistoimenpiteet

Vuoden 2019 talousarvio toimintasuunnitelmineen vuosille 2020 - 2021 hyväksyttiin valtuustossa 18.12.2018. Alkuperäinen talousarvio oli ylijäämäinen 106 650 euroa. Talousarviovuoden aikana tehtyjen talousarviomuutoksien jälkeen lopullisen budjetin ylijäämäksi muodostui yhteensä 2386 580 euroa. Tilinpäätös toteutui lopullista talousarviota paremmin ja tilikauden ylijäämäksi muodostui 879 247,67 euroa.

Kunnan taseessa on kertynyt ylijäämää 31.12.2019 6 336 745,17 euroa.

Voimassa olevan vuoden 2020 talousarvion ja 2021-2022 taloussuunnitelmavuosien aikana taseeseen ei arvioida kertyvän alijäämää.

7. TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

7.1 Seuranta koskeva sääntely

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota (Kuntalaki 110 §). Toteutumisvertailussa seurattavia asioita ovat toiminnallisten tavoitteiden, määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen

7.2 Määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen

7.2.1 Käyttötalouden toteutuminen ja hallintokuntien toimintakertomukset

Käyttötalouden määrärahojen toteutuminen valtuuston sitovuustasolla esitetään sivulla 47 minkä jälkeen esitetään hallintokuntien kertomukset vuoden toiminnasta ja asetettujen tavoitteiden toteutumisesta. Seuraavassa taulukossa on yhteenvetona esitetty käyttötalouden sitovuustaso valtuustoon nähden. Käyttötalouden valtuuston sitovuustasona on päävastuualueen määrärahat nettona.

ORGANISAATIOKAAVA

Valtuuston sitovuustaso	Tulosyksikkö
Keskusvaalilautakunta	Vaalit
Tarkastuslautakunta	Tilintarkastus
Kunnanhallitus	Yleishallinto Elinkeino- ja palvelut Selänne- ja terveyspalvelut Sosiaali- ja terveyspalvelut
Opetustoimen lautakunta	Opetustoimen hallinto Perusopetus Toisen asteen koulutus Muu sivistystyö Varhaiskasvatus
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta	HYTE-hallinto Kirjasto- ja kulttuuritoimi Liikunta- ja nuorisotoimi
Tekninen lautakunta	Yhdyskuntatekniikka Kiinteistötoimi Suojelutoimi Ympäristö- ja rakennuspalvelut

	Alkuperäinen talousarvio	TA-muutos	TA muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama	%-vertailu
Keskusvaalilautakunta	-17 320,00	0,00	-10 990,00	-10 662,57	327,43	97,02 %
Toimintatuotot	8 000,00	0,00	8 000,00	8 805,44	805,44	110,07 %
Toimintakulut	-25 320,00	6 330,00	-18 990,00	-19 468,01	-478,01	102,52 %
Tarkastuslautakunta	-16 250,00	0,00	-16 250,00	-11 202,94	5 047,06	68,94 %
Toimintakulut	-16 250,00	0,00	-16 250,00	-11 202,94	5 047,06	68,94 %
Kunnanhallitus	-11 194 340,00	0,00	-11 194 340,00	-10 997 293,06	197 046,94	98,24 %
Toimintatuotot	1 374 740,00	0,00	1 374 740,00	1 407 321,26	32 581,26	102,37 %
Toimintakulut	-12 569 080,00	0,00	-12 569 080,00	-12 404 614,32	164 465,68	98,69 %
Opetustoimen lautakunta	-5 589 710,00	0,00	-5 589 710,00	-5 613 882,99	-24 172,99	100,43 %
Toimintatuotot	263 110,00	0,00	263 110,00	312 010,46	48 900,46	118,59 %
Toimintakulut	-5 852 820,00	0,00	-5 852 820,00	-5 925 893,45	-73 073,45	101,25 %
Hyte-lautakunta	-575 590,00	0,00	-575 590,00	-581 067,82	-5 477,82	100,95 %
Toimintatuotot	4 800,00	0,00	4 800,00	3 594,21	-1 205,79	74,88 %
Toimintakulut	-580 390,00	0,00	-580 390,00	-584 662,03	-4 272,03	100,74 %
Tekninen lautakunta	-447 410,00	0,00	-447 410,00	-366 398,58	81 011,42	81,89 %
Toimintatuotot	1 470 710,00	0,00	1 470 710,00	1 586 337,61	115 627,61	107,86 %
Toimintakulut	-1 918 120,00	0,00	-1 918 120,00	-1 952 736,19	-34 616,19	101,80 %
Kaikki yhteensä	-17 840 620,00	0,00	-17 834 290,00	-17 580 507,96	253 782,04	98,58 %

KESKUSVAALILAUTAKUNTA

2019 Eduskuntavaalit ja europarlamenttivaalit

Keskusvaalilautakunnan tehtävänä on huolehtia kunnan vaaliviranomaisena vaalien toteuttamisesta määräysten mukaisesti ja luotettavasti. Vaalilain mukaan kotimaan yleisistä ennakkoäänestyspaikoista kunnassa määrää kunnanhallitus. Oikeusministeriö suorittaa valtiollisissa vaaleissa äänioikeutettujen lukumääriin perustuvan korvauksen, korvausta ei makseta kuntavaaleista. Kärämäen kunnassa ennakkoäänestyspaikkana on toiminut kirjasto. Äänestysalueita on yksi, 001 Kärämäki.

Tavoitteet ja toimenpiteet: Äänestysalueita on yksi, 001 Kärämäki. Ennakoäänestys järjestetään kunnan omana toimintana, ennakkoäänestyspaikkana toimii kirjasto lisäksi käytössä oli molemmissa järjestetyissä vaaleissa liikkuva ennakkoäänestysauto. Ennakoäänestys sekä vaalipäivän äänestys toteutettiin vaalilain määräysten mukaisesti ja luotettavasti. Vuonna 2019 huhtikuussa toimitettiin eduskuntavaalit (vaalipäivä sunnuntai 14.4.2019) ja toukokuussa europarlamenttivaalit (vaalipäivä sunnuntai 26.5.2019), maakuntavaaleja ei järjestetty.

	TP 2018	Alkup. TA 2019	TA-muutos	TA 2019 muutosten jälkeen	TP 2019	Poikkeama
Keskusvaalilautakunta	-6 304	-17 320	0	-10 990	-10 663	327
TOIMINTATUOTOT	4 396	8 000	0	8 000	8 805	805
TOIMINTAKULUT	-10 699	-25 320	6 330	-18 990	-19 468	-478

TARKASTUSLAUTAKUNTA

Tarkastuslautakunnan tehtävät

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on valmistella valtuuston päätettäväksi hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet.

Tarkastuslautakunta huolehtii kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta. Tarkastuslautakunnan on arvioitava talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella voimassa olevan talous- ja toimintasuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.

Talousarvion toteutuminen 1.1.2019-31.12.2019

Tarkastuslautakunta	TP 2018	Alkup. TA 2019	TA-muutos	TA 2019 muutosten jälkeen	TP 2019	Poikkeama
	-15 582,80	-16 250,00	0,00	-16 250,00	-11 202,94	-5 047,06
TOIMINTAKULUT	-15 582,80	-16 250,00	0,00	-16 250,00	-11 202,94	-5 047,06

Tarkastuslautakunnan kokoonpano vuonna 2019

Varsinainen jäsen	Henkilökohtainen varajäsen
Väinö Parkkila, puheenjohtaja	Juha Ruotsalainen
Tapio Myllymäki, varapuheenjohtaja	Jouni Korkatti (10.12.2019 saakka) - Teuvo Myllymäki (11.12.2019 alkaen)
Aimo Remes	Raija Aulis
Aino Jussila	Juha Räisänen
Elina Vähätiitto	Merja Flankkila (18.6.2019 saakka) – Ida Hiltunen (19.6.2019 alkaen)

Tarkastuslautakunnan varapuheenjohtaja on toiminut tarkastuslautakunnan sihteerinä ja pöytäkirjanpitäjänä.

Tilintarkastus

Valtuusto on valinnut tilintarkastusyhteisöksi BDO Auditor Oy:n ja sen päävastuullisena tilintarkastajana toimi 23.1.2019 saakka Mirja Klasila JHTT ja 24.1.2019 eteenpäin Risto Hyvönen JHT, HT.

Tarkastuslautakunnan työskentely vuonna 2019

Tarkastuslautakunta on kokoontunut vuoden 2019 aikana yhteensä 7 kertaa. Tarkastuskäyntejä on tehty eri toimipisteisiin. Lautakunta on laatinut työsuunnitelman, jota on vuoden aikana täydennetty ja noudatettu. Arviointiaan varten tarkastuslautakunta on kuullut viranhaltijoita, lautakuntien edustajia, kunnanhallituksen puheenjohtajistoa sekä tilintarkastajaa tilintarkastuksen osalta. Arviointia varten on tutustuttu toimielinten asiakirjoihin.

KUNNANHALLITUS

Valtuuston sitovuustaso

	TP 2018	Alkup. TA 2019	TA-muutos	TA 2019 muutosten jälkeen	TP 2019	Poikkeama
Kunnanhallitus	-11 071 680	-11 194 340	0	-11 194 340	-10 997 293	197 047
TOIMINTATUOTOT	1 583 094	1 374 740	0	1 374 740	1 407 321	32 581
TOIMINTAKULUT	-12 654 775	-12 569 080	0	-12 569 080	-12 404 614	164 465

Toimielimen sitovuustaso:

	TP 2018	Alkup. TA 2019	TA-muutos	TA 2019 muutosten jälkeen	TP 2019	Poikkeama
Kunnanhallitus	-11 071 680	-11 194 340	0	-11 194 340	-10 997 293	197 047
Yleishallinto	-884 385	-971 220	0	-971 220	-847 044	124 176
TOIMINTATUOTOT	216 241	286 450	0	286 450	109 420	-177 030
TOIMINTAKULUT	-1 100 626	-1 218 990	0	-1 218 990	-917 785	301 205
Poistot	-34 852	-38 680	0	-38 680	-38 679	1
Elinkeinotoimi	-186 969	-198 990	0	-198 990	-180 788	18 202
TOIMINTATUOTOT	21 434	31 210	0	30 000	28 636	-2 574
TOIMINTAKULUT	-208 402	-230 200	0	-230 200	-209 424	20 776
Selännepalvelut	-176 056	-238 980	0	-238 980	-164 798	74 182
TOIMINTAKULUT	-176 056	-238 980	0	-238 980	-164 798	74 182
Sosiaali- ja terveystalvet	-9 824 270	-9 823 830	0	-9 823 830	-9 843 343	-19 513
TOIMINTATUOTOT	1 345 419	1 057 080	0	1 057 080	1 345 419	212 185
TOIMINTAKULUT	-11 169 690	-10 880 910	0	-10 880 910	-11 112 608	231 698

Hallintopalvelut

Vastuualueet: yleishallinto, elinkeinotoimi, Selännepalvelut ja sosiaali- ja terveystoimet

Toimielin: kunnanhallitus

Kärsämäen kunnan vuosille 2016-2021 laaditun strategian visiona on että Kärsämäki on luova ja kansainvälinen, yrittäjyyttä ja asukkaiden viihtyvyyttä edistävä, menestyvä maaseutupaikkakunta.

Kärsämäen kehittämisen painopisteet, tavoitteet ja toimenpiteet tärkeysjärjestykseen asetettuna.		
Strateginen tavoite	Strategiamittarit	Toimenpiteet, resurssit ja ajoitus
I Tehostettu paikkakunnan markkinointi		
Kärsämäki tulee laajasti tunnetuksi vetovoimaisena ja aktiivisena, asukkaitaan ja yrityksiään kannustavana ja elinvoimaisena maaseutupaikkakuntana	mittarit: paikkakuntakuvan laatu ja tunnettuus mediassa ja eri sidosryhmissä), kunnan asukasmäärän kehitys, kunta- ja elinkeinostrategioiden toteutusaste, kehittämishankkeiden vaikuttavuus, uudet yritykset, työpaikkojen määrä, paikkakunnan sisäisen kehittämisilmiön ja ulkoisen yhteistyön taso	Panostetaan paikkakunta-markkinointiin yhdessä yritysten ja muiden sidosryhmien kanssa, sähköistä näkyvyyttä on lisätty edelleen. Kunnan some-strategian toteutusta on terävöitetty. Tiedotteet hallituksen ja valtuuston kokouspäätöksistä medialle, Kaikujulkaisuun ja internetiin. Hyödynnetään kärsämäkiset menestystarinat Kärsämäen markkinoinnissa.
II Laadukas maaseutuasuminen		
Kärsämäkisen maaseutuasumisen tarjoama elämänlaatu muodostuu paikkakunnan vahvuustekijäksi	kunnan nettomuuton kehitys, kunnan asuntokannan käyttöaste, uusien asuntorakentamishankkeiden määrä, asuntotonttien myyntimäärät keskustassa ja kylillä, yksityisten vajaakäyttöisten asuntojen määrä, asiakaspalautte asumis- ja muista palveluista sekä harrastusmahdollisuuksista (säännölliset asukas- ja asiakaskyselyt), aktiivisten kylä- ja muiden yhdistysten määrä, palvelujen jonotusaste ja ihmisläheisyys	Edistetään laadukkaan asuntotarjonnan lisäämistä paikkakunnalla. Pyritään tarjoamaan kysyntää vastaavia asumisratkaisuja. Ylläpidetään asukkaiden viihtyvyyttä ja omaehtoista toimintaa. Käynnistettiin tonttipörssi-palvelun kehittäminen kunnan verkkosivuille.
III Monitahoinen saavutettavuus		
Kärsämäestä kehittyä ”Keskipiste Puolimatassa” – saavutettavuutensa poh-	uudet yrityshankkeet, yritystonttien myyntimäärä, liiketilöiden käyttöaste, valta- ja	Ehyt palveluketju yritystoimintaa suunnittelevalle ensimmäisestä

jalta yritys- ja muita toimijoita investoimaan sitouttava sijoittumiskohde.	kantateiden varsien kehittämisaktiivisuus, tapahtumien ja majoittujien määrä, hanketavoitteet	tapaamisesta lukien (tontti, toimitalo, rahoitusneuvonta, työvoimakoulutus, pääomarahoitus). Jatkettu yhteistapaamisia yrittäjien kanssa; tavoitteena on vapaamuotoinen keskustelu kaupallisen vetovoiman parantamisesta yrittäjältojen lisäksi.
IV Omaleimainen kulttuuri		
Kulttuuri luo monimuotoisena kehittämisen voimavarana Kärsämäelle elämyksiä ja elinvoimaa ja kytkeytyy tiiviisti paikkakunnan kuvaan ja markkinointiin sekä matkailun ja palvelujen kehittämiseen ja kansainvälisten yhteyksien hyödyntämiseen	tapahtumien kävijämäärä, uusien tapahtumien synty, uudet yritykset, kansainvälisten yhteyksien ja vierailujen määrä, majoitusvuorokaudet, kulttuurimatkailun aktiviteetti	Edesautetaan kunnan kansainvälistymistä mm. yhteistyössä EVS-nuorten ja residenssitaiteilijoiden kanssa. Vietettiin kunnan 150-v juhluvuotta kotiseututeemalla erilasin tapahtumin vuoden mittaan. Pää-tapahtuma Tavallinen Elkonkorjuujuhla juhlittiin syyskuun alussa. Luovista kulttuurikokeiluista koostuva Kulttuuristartti-hanke päättyi vuonna 2019. Kärsämäki-tarinoiden hyödyntäminen markkinoinnissa ja paikkakuntaidentiteetin vahvistamisessa.

Palvelutuotannon periaatteet:

1. Kunnan omana toimintana tuotettavat palvelut:

- asiakirjahallinta ja muut hallintopalvelujen toimistopalvelut

2. Kuntayhtymältä ostettavat palvelut ppsy Selänne:

- Ympäristö- ja rakennusvalvonnan palvelut

3. Yhteistyössä alueen muiden kuntien kanssa tuotettavat palvelut

- maaseutupalvelut
- lomituspalvelut
- talous- ja velkaneuvonta

4. Yksityisiltä palvelujen tuottajilta ostettavat palvelut

- atk-palvelut
- elinkeinojen neuvonta- ja kehittämisspalvelut

5. Valtion tuottamat palvelut

- yleinen edunvalvonta
- kuluttajaneuvonta

6. Välitetyt palvelut asiointipisteessä

- Kelan yhteispalvelu
- TE-toimisto yhteispalvelu
- Maistraatin yhteispalvelu

Voimassa olevat strategiat ja ohjelmat:

- Kunta - ja elinkeinostrategia 2019- 2023
- NIHAK-seudun kasvuohjelma 2020
- Konserniohjeet
- Pohjois-Pohjanmaan Hyvinvointiohjelma
- Kärämäen liikenneturvallisuussuunnitelma
- Sisäisen valvonnan ohje
- Hankintaohjeet
- Kotouttamisohjelma
- Vanhuspoliittinen suunnitelma
- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2017 - 2020
- Hyvinvointikertomus 2013-2016
- Savuton kunta

Yleishallinto

	TP 2018	Alkup. TA 2019	TA-muutos	TA 2019 muutosten jälkeen	TP 2019	Poikkeama
Yleishallinto	-884 385	-971 220	0	-971 220	-847 044	124 176
TOIMINTATUOTOT	216 241	286 450	0	286 450	109 420	-177 030
TOIMINTAKULUT	-1 100 626	-1 218 990	0	-1 218 990	-917 785	301 205
Poistot	-34 852	-38 680	0	-38 680	-38 679	1

Vastuullinen viranhaltija: kunnanjohtaja sekä kunnansihteeri

Toiminnan kuvaus: Valtuusto päättää toiminnan ja talouden keskeistä tavoitteista sekä hallinnon järjestämisestä, talouden ja rahoituksen puitteista.

Hallitus vastaa kunnan hallinnosta ja talouden hoidosta, sen ohjauksesta ja seurannasta sekä valtuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta sekä valvoo kunnan etua.

Keskushallinto vastaa keskitetyistä asiakirjahallinnon ja monistuksen tehtävistä. Lisäksi se huolehtii kunnanhallituksen ja valtuuston kokousasioista.

Jokaiseen kärämäkiseen talouteen jaettavaa Kaiku-kuukausijulkaisua on julkaistu säännöllisesti myös vuoden 2019 aikana. Asiointipisteessä on toiminut TE-keskuksen työllisyyspalvelujen ja Kelan etäpalvelupiste, jossa mahdollisuus sähköiseen asiointiin, sekä etäkoulutuksiin.

Talous- ja henkilöstöhallintopalveluja ostettiin Kuntien Hetäpalvelut OY:ltä. Kunnan osuus verotuskustannuksista oli 53 525 euroa. Joukkoliikenteen palveluita ostettiin yhteensä 60 793 eurolla. Sähköistä asiointia ja sähköisten palvelujen käyttöä on kehitetty edelleen ja erityisesti sosiaalisen median kautta tapahtuvaan viestintään on pyritty panostamaan perinteisiä

Henkilöstöhallinto vastaa keskitetysti kunnan työntekijöiden työterveyshuollon, yhteisten koulutuksen sekä työsuojeluorganisaation ja yhteistyötoimikunnan toiminnasta.

Tavoitteet ja toimenpiteet:

Talousarviossa on varauduttu 20 kunnanhallituksen kokoukseen, 11 valtuuston kokoukseen ja 3 iltakouluun. Vuonna 2019 pidettiin 11 kunnanhallituksen ja 8 valtuuston kokousta sekä 2 iltakouluja valtuuston kokousten yhteydessä.

Ajankohtaiset asiat tiedotetaan henkilökunnalle mm. sähköpostilla. Toimisto- ja hallintohenkilöstön kehittämissryhmä kokoontuu säännöllisesti, kuin myös yhteistoimintaryhmä ja työsuojelutoimikunta.

Valtuusto hyväksyi päivitetyn strategian tammikuussa 2019. Strategia on voimassa ajalla 2019-2023.

Vuonna 2019 juhlistettiin Kärämäen kunnan 150- v. juhlavuotta ja vuoden aikana järjestettiin tavoitteen mukaisesti yli 150 juhlatapahtumaa. Juhlavuoden huipennus oli Tavallisen Elonkorjuujuhlan juhla viikonloppu syyskuun alussa

Maaseutupalvelut

Maaseutupalvelut/ ostopalvelu toteuma oli yhteensä 91 136 euroa, summa pitää sisällään Kärämäen kunnan osuuden Nivalan kaupungin tuottamista lakisääteisistä maaseutuhallinnon palveluista ja muista maaseudun kehittämispalveluista, sekä avustukset eläinlääkäreiden matkasubventioon ja tuettuun maksulliseen lomitukseen.

Nivalan kaupunki on hoitanut lakisääteisten maaseutuhallinnon ja maaseudun kehittämistehtävien järjestämisen Kärämäen, Oulaisten, Sievin ja Ylivieskan kuntien alueella yhteistyösopimuksen mukaisesti. Alueellinen maaseutulautakunta on kokoontunut vuoden 2018 aikana 2 kertaa. Jokaisessa kunnassa palvelut on järjestetty lähipalveluina. Strategisena tavoitteena on ollut mm.:

- Perusmaatalouden kehittäminen. Strategiaa on toteutettu järjestämällä jokaisessa alueen kunnassa viljelijöille mm. tukikoulutuksia, talous- maatalousrakentamis ja muita tilaisuuksia..
- Tehokas viljelijöiden maataloustukiasioiden hoitaminen: Toimintaa on tehostettu siten, että sijaisia ei ole palkattu vakituisten henkilöiden poissaolojen aikana.

Maaseutuhallinnon yhteistyöalueen kustannusten jako on tehty yhteistoimintasopimuksen mukaisesti peltoalan ja tilalukumäärän mukaan.

Lomitus

Reisjärven paikallisyksikkö järjestää lomituspalvelut Haapajärven, Kärsämäen, Pyhäjärven ja Reisjärven maatalousyrittäjille.

Tavoitteet:

Lomatoimen yksikkö suorittaa lomituspalvelulain mukaiset tehtävät. Lomituspalvelujen tuotanto tehostuu ja lomituspalvelujen tilakohtainen käyttö lisääntyy helpottaen tilojen toimintaa. Kunta tukee maksullista lomituspapua ja samalla edesauttaa lomittajien työllistymisessä.

Avustuksia maksulliseen lomituspapuun ja eläinlääkäreiden matkasubventioon myönnettiin 26 392 euroa.

Työllisyyspalvelut

Vuonna 2019 työllisyyspalveluissa panostettiin syrjäytymisen ja nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyyden ennaltaehkäisyyn sekä työllistämisen ja työpajatoiminnan kehittämiseen. Osallisuuden lisäämiseen tähtäävä Ankkuri- yksinäisyydestä yhteisöllisyyteen- hanke käynnisti toimintansa. Työllisyyspalveluissa tärkeänä yhteistyökumppanina on Kärsämäki Yhdessä ry.

Työmarkkinatuen rahoitusvastuut jakautuvat siten, että valtio ja kunnat rahoittavat puoliksi työttömyyden perusteella maksetun työmarkkinatuen 300–999 päivän ajalta ja että kunnat vastaavat 70 %:n maksuosuudella vähintään 1000 päivää työttömyyden perusteella työmarkkinatukea saaneiden työttömyysetuudesta. Kunta maksoi työmarkkinatuen kuntaosuutta vuonna 2019 yhteensä 95 982 euroa. Vähennystä edelliseen vuoteen verrattuna oli 46 396 euroa. Kärsämäen kunnan työttömyysaste oli vuoden vaihteessa 11,7 %, vuoden 2017 lopussa se oli 10,4 %. Pitkäaikaistyöttömiä Kärsämäellä oli vuoden 2019 lopussa 28 henkeä vuotta aiemmin vastaava luku oli 21 henkeä.

Mittarit

	TP 2016	TP 2017	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Hallintopalvelujen henkilökunta	4	4	4	4	4
Kunnan vakinaisten vakanssien lkm	127	105	100	115	101
Valtuuston kokouksia	9	10	7	10	8
Hallituksen kokouksia	18	12	12	20	11

Elinkeinotoimi

	TP 2018	Alkup. TA 2019	TA-muutos	TA 2019 muutosten jälkeen	TP 2019	Poikkeama
Elinkeinoitoimi	-186 969	-198 990	0	-198 990	-180 788	18 202
TOIMINTATUOTOT	21 434	31 210	0	30 000	28 636	-2 574
TOIMINTAKULUT	-208 402	-230 200	0	-230 200	-209 424	20 776

Vastuullinen viranhaltija: kunnanjohtaja

Toiminnan kuvaus:

Kunta ostaa elinkeinoelämän toimitilapalveluja Kärsämäen Teollisuuskiinteistöt Oy:ltä. Kunnan elinkeinojen kehittäminen ennen Nivala-Haapajärven Seutu Nihak ry:n perustamista oli Kärsämäen Kehityskeskuksen toimintaa. Nykyisin yritystoiminnan elinkeinopalvelut tuottaa Nihak ja sen kautta ohjautuvat yritysten elinkeinotoiminnan kehitysprojektit. Kunta ostaa puolikkaan yritysasiamiehen palvelut seutukunnalta ja tarvittaessa seutukunnan on mahdollisuus antaa väliaikaisesti henkilöresursseja enemmänkin. Hankkeet ja projektit sisältävät kunnan maksuosuuden muiden hallinnoimiin projekteihin.

Tavoitteet ja toimenpiteet:

Elinkeinoelämän edistämisessä tavoitteena on turvata olemassa olevien yritysten toiminta-edellytyksiä ja edistää uusien työpaikkojen syntyä. Seutukunnalta ostetaan elinkeinojen kehittämisen palveluja. Kärsämäen konserniyhtiöiden kehittämisrahastost tehtiin sijoituksia tytäryhtiöiden elinvoimaa lisääviin hankkeisiin.

Kärsämäen Teollisuuskiinteistöt Oy:n edustajat ovat olleet kuultavina kunnanhallituksessa ja valtuustossa päätöksenteon yhteydessä. Tytäryhtiöiden asioista tiedottaminen valtuutetuille on osavuosikatsauksen ja tilinpäätöksen yhteydessä. Kunnan osallistumisesta projekteihin päättää kunnanhallitus.

	TP2016	TP2017	TP 2018	TP 2019
Väkiluku	2659	2 611	2612	2 575
Kuntien välinen nettomuutto	-2	-26	+2	-21
Työttömyysaste (%)	11,7	12,3	10,4	11,7
Vuosikate €/asukas	542	438	400	568
Verotulot €/asukas	2 656	2 634	26 92	2 917
Valtionosuudet €/asukas	4 221	4 316	4 396	4 250

Nivala-Haapajärven Seutu Nihak ry :

Mittarit

Vuoden 2019 aikana Kärsämäellä perustettiin 11 yritystä ja yritysten poistuma kaupparekisteristä oli yhteensä 12 kpl.

Pidettyjä yrittäjältoja v.2019: tavoite 5kpl, pidettyjä yrittäjältoja ja koulutustilaisuuksia 5 kpl.

Selännepalvelut

	TP 2018	Alkup. TA 2019	TA-muutos	TA 2019 muutosten jälkeen	TP 2019	Poikkeama
Selännepalvelut	-176 056	-238 980	0	-238 980	-164 798	74 182
TOIMINTAKULUT	-176 056	-238 980	0	-238 980	-164 798	74 182

Vastuullinen viranhaltija: kunnanjohtaja

Toiminnan kuvaus:

Kunta ostaa Ppky Selänteeltä ympäristöterveydenhuollon, ympäristönsuojelun, maa-aineslain, rakennusvalvonnan ja korjausneuvonnan palvelut.

Tavoitteet ja toimenpiteet:

Palvelut ostetaan palvelutasosuunnitelman ja vuosittaisen vuosisuunnitelman mukaisesti.

Sosiaali- ja terveystalvet

	TP 2018	Alkup. TA 2019	TA-muutos	TA 2019 muutosten jälkeen	TP 2019	Poikkeama
Sosiaali- ja terveystalvet	-9 824 270	-9 823 830	0	-9 823 830	-9 843 343	-19 513
TOIMINTATUOTOT	1 345 419	1 057 080	0	1 057 080	1 345 419	212 185
TOIMINTAKULUT	-11 169 690	-10 880 910	0	-10 880 910	-11 112 608	231 698

Vastuullinen viranhaltija: kunnanjohtaja

Toiminnan kuvaus:

Sosiaali- ja terveystalvetjen tarkoituksena on turvata kärsämäkisille lakisäätöiset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut. Peruspalvelut järjestetään lähipalveluna.

Kärsämäen kunta on järjestämisvastuussa lakisäätöisen sosiaali- ja terveys-palveluiden osalta. Sosiaali- ja terveystalvet järjestetään yhteistyössä yksityisen palveluntuottajan kanssa. Palveluntuottajana 1.1.2015 aloitti Attendo Oy, palvelusopimus sote-palveluista on voimassa 30.6.2022 saakka sopimus sisältää myös mahdollisuuden viiden vuoden mittaisen option käyttöön. Yrityskauppojen myötä Attendo Kuntaturva Oy:n omistajaksi vaihtui vuodenvaihteessa Terveystalo Oy ja palveluntuottajana Kärsämäellä toimii Terveystalo Kuntaturva Oy.

Sosiaali- ja terveystalvetuista vastaavana toimielimenä toimii kunnanhallitus. Yksilöhuoltoasioita käsittelee yksilöjaos. Valtaosa sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöstä työskentelee palveluntuottajan palveluksessa, lukuun ottamatta kunnan palvelukseen jääneitä henkilöitä, joista aiheutuvat henkilöstökustannukset palveluntuottaja korvaa kunnalle. Virkavastuutehtävät sosiaali- ja terveystalvetjen osalta kuuluvat kunnan palveluksessa työskenteleville viranhaltijoille. Näitä viranhaltijoita

tijoita ovat kansanterveystyön johtava lääkäri johtava sosiaalityöntekijä, sosiaalityöntekijä, sosiaaliohjaajat, sekä toimistosihiteeri. Virkavastuutehtävissä työskentelevien viranhaltijoiden henkilöstökustannuksista vastaa kunta.

Tavoitteet ja toimenpiteet:

Palvelut tuotetaan lähipalveluina. Palveluiden laatua ja vaikuttavuutta kehitetään yhteistyössä yksityisen palveluntuottajan kanssa. Sosiaali- ja terveystyöpalveluiden ulkoistus perustuu kiinteään vuosihintaan, jolloin sote-palvelujen kustannukset ovat paremmin hallittavissa. Sote-palvelujen ohjausryhmä kokoontui vuoden 2019 aikana kolme kertaa. Ohjausryhmä koostuu kunnan, palveluntuottajan ja henkilöstön edustajista. Johtavat viranhaltijat suorittavat valvonta- ja tarkastuskäyntejä palveluntuottajan ja sen alihankkijoiden toimipaikkoihin. Ikäihmisten tuetun palveluasumisen paikkojen saatavuudessa lähipalveluna on ollut ongelmia vuoden 2019 keväästä lähtien ja kärsämäkisiä ikäihmisiä on sijoitettu muilla paikkakunnilla toimiviin hoivakoteihin yhteisymmäryksessä asiakkaan läheisten kanssa.

Kunta on suorittanut keväällä 2019 palvelusopimuksen mukaisen asiakaskyselyn terveyskeskuksen, palveluasumisen ja kotihoidon asiakkaille. Kyselyjen tulosten perusteella asiakkaat ovat tyytyväisiä tutkittuihin palveluihin. Terveystalo on loppuvuodesta 2019 alkaen tarjonnut kärsämäkisille mahdollisuuden valita Terveystalon Oulun sairaala tiettyjen erikoissairaanhoidon toimenpiteiden suorittamiseen.

Sosiaali- ja terveystyöpalvelujen palvelusopimuksen mukainen sopimushinta sote- palveluista vuonna 2018 9 760 318 euroa, sisältäen sopimuksen mukaisen kannustinpalkkion suuruudeltaan 230 411 euroa. Em erien laskennallinen alv-palautus 5% huomioituna nettokustannus oli 9 272 303 euroa. Tämän lisäksi kunnan vastattavana ovat virkavastuuhenkilöstön kustannukset enintään 150 000 euroon saakka, kiinteistö- ja kiinteistöhoitokustannukset sekä suuremmat kalustohankinnat. Kunnan kustannuksiin kuuluvat myös eläkemenoperusteiset eläkemaksut (242 535 euroa) sekä ensihoito (165 676 euroa). Perustoimeentulotuki siirtyi Kelan hoidettavaksi 1.1.2017 alkaen. Kunnalle hoidettavan ovat edelleen ennaltaehkäisevä ja täydentävä toimeentulotuki.

OPETUSTOIMEN LAUTAKUNTA

Yleistä

Opetustoimen lautakunta vastaa kunnan varhaiskasvatuksesta, perusopetuksesta, toisen asteen koulutuksesta ja muusta sivistystyöstä.

Lautakunta kokoontui vuoden 2019 aikana kahdeksan (8) kertaa ja käsitteli yhteensä 103 pykälää.

Sivistysjohtaja toimi lautakunnan kokouksissa asioiden valmistelijana, esittelijänä ja sihteerinä. Koulutoimiston toimistosihiteeri vastasi lautakunnan toimintaan ja sivistystoimen hallintoon liittyvistä toimistotehtävistä sekä osallistui myös lautakunnalle menevien asioiden valmisteluun.

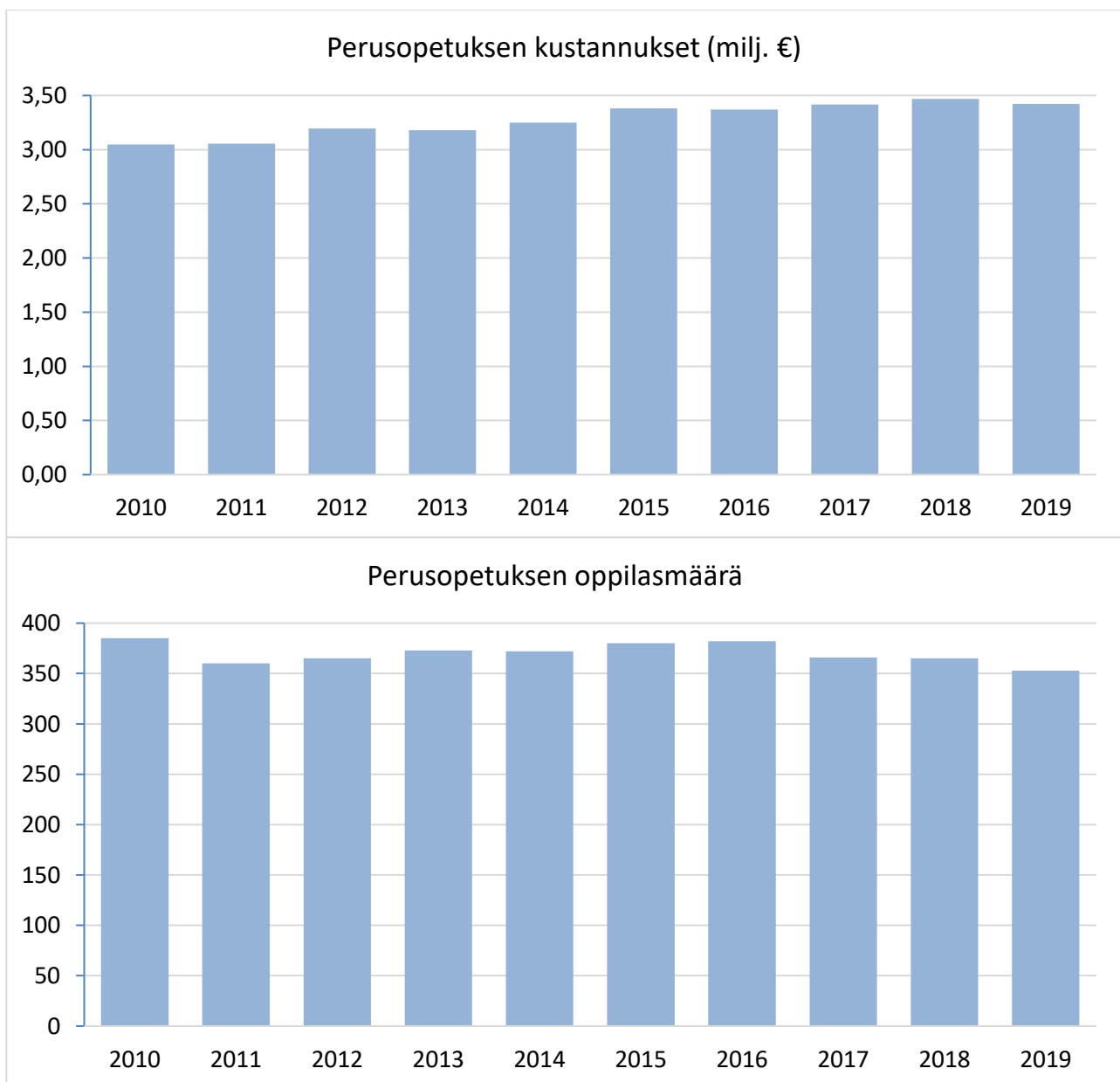
Varhaiskasvatuksen toiminnasta ja taloudesta vastasi varhaiskasvatuspäällikkö, joka oli varhaiskasvatukseen liittyvien asioiden valmistelijana mukana opetustoimen lautakunnan kokouksissa.

Kärsämäen peruskoulussa oli kaksi toimipistettä, Frosteruksen koulu ja Saviselän koulu. Frosteruksen koulussa oli luokat 1-9 ja kaksi esiopetusryhmää. Saviselän koulussa oli luokat 1-6 sekä esiopetusryhmä. Peruskoulun rehtori toimi molempien toimipisteiden rehtorina. Frosteruksen koululla ja lukiolla oli yhteinen koulusihteeri. Lukion rehtori toimi peruskoulun apulaisrehtorina ja lisäksi Frosteruksen koululla oli syyslukukaudella joistakin päivittäisistä toiminnoista vastaava vararehtori.

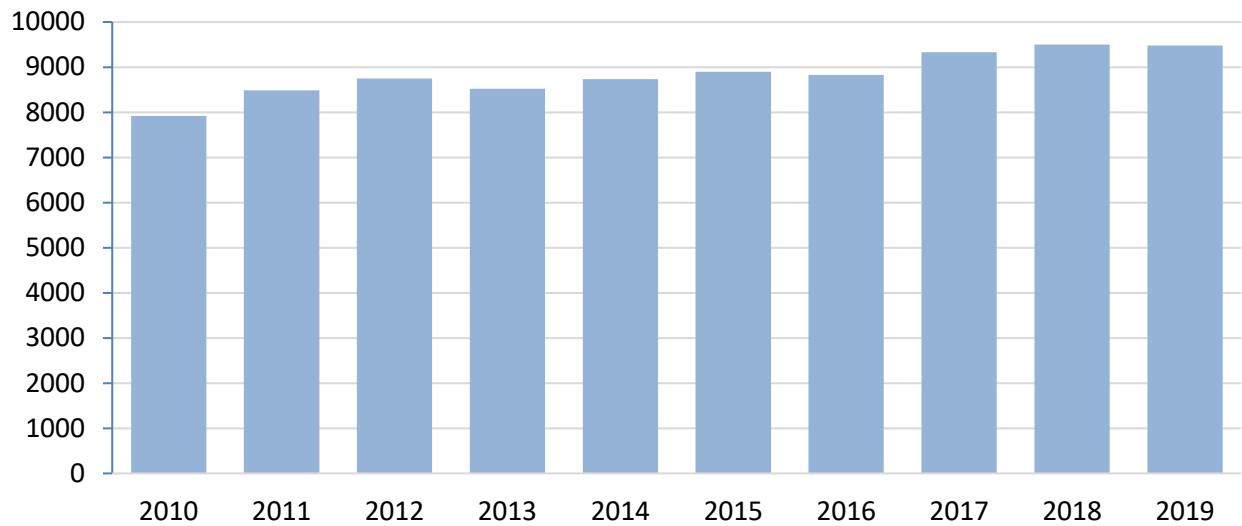
Koulujen rehtorit vastasivat mm. omien koulujensa talousarvion suunnittelusta ja sen toteutumisesta, toimintasuunnitelman laatimisesta ja seurannasta, opetussuunnitelmien kehittämisestä sekä joidenkin asioiden valmistelusta lautakuntaan.

Vuoden 2019 tilastointipäivänä 20.9. oli perusopetuksessa ja esiopetuksessa yhteensä 350 oppilasta. Saviselän koululla oli 51, Frosteruksen koulun alaluokilla 201 ja yläluokilla 98 oppilasta.

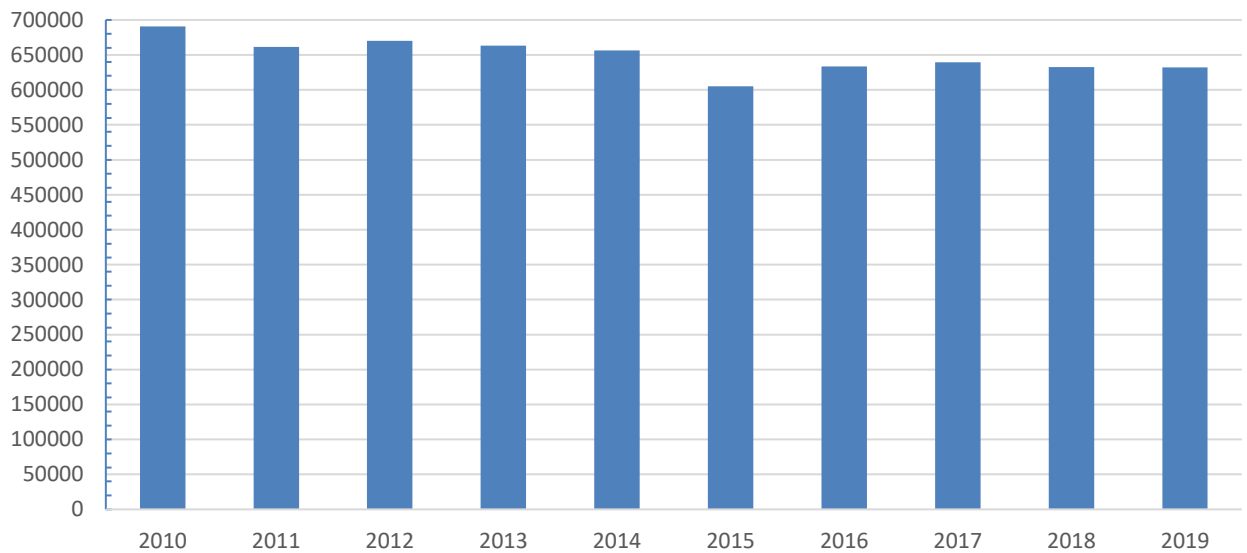
Lukiossa oli 53 päivälukion opiskelijaa kevään tilastointipäivänä 20.1.2019 ja 59 syksyn tilastointipäivänä 20.9.2019. Lisäksi yksi JEDUn opiskelija suoritti kurseja aineopiskelijana ja eLukiossa opiskeli yksi aineopiskelija.

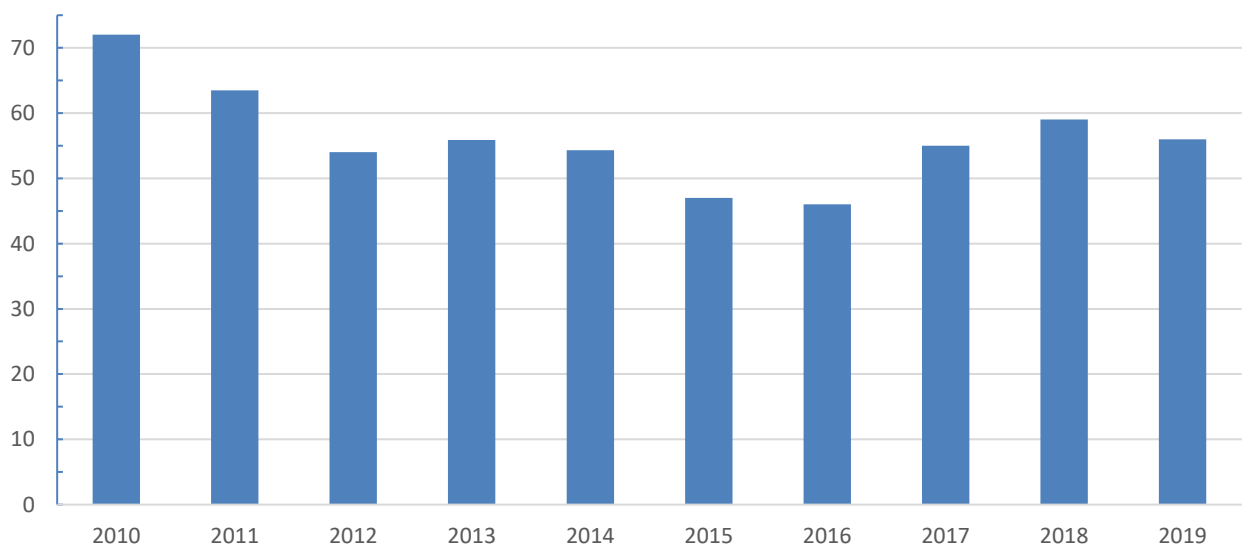
Perusopetuksen kustannukset (€/oppilas)

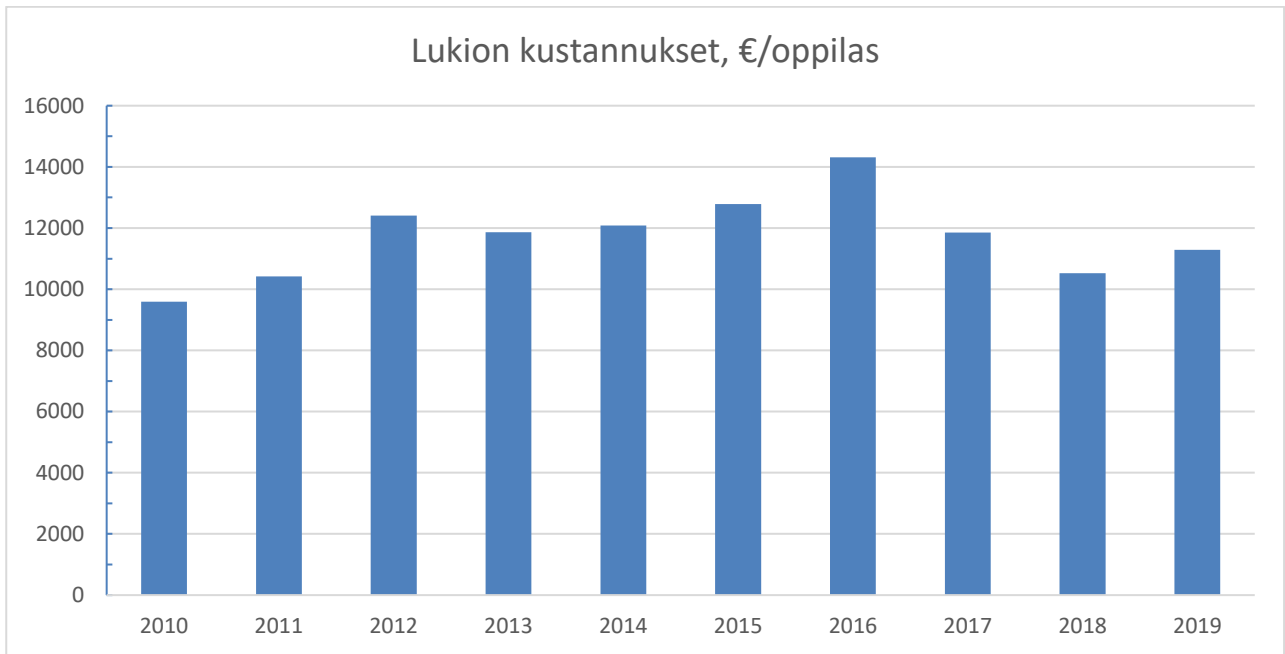

Lukion kustannukset (€)

Lukion oppilasmäärä

Kärsämäen kunnan vuosille 2019-2023 laaditun strategian vision mukaan Kärsämäki on viihtyisää ja yrittäjyyttä edistävä, luova, reagoiva ja kansainvälinen sekä menestyvä ja mahdollisuuksia salliva maaseutupaikkakunta.

Opetustoimen lautakunnan vastuualueelle kuuluvia keskeisiä toimenpiteitä ovat:

Kärsämäen kehittämisen painopisteet, tavoitteet ja toimenpiteet tärkeysjärjestykseen asetettuna.		
Strateginen tavoite	Strategiamittarit	Toimenpiteet, resurssit ja ajoitus
I Kärsämäestä brändi		
Positiivisten tarinoiden virta, myös yritysten tarinoiden avulla	Paikkakuntakuvan laatu ja tunnettuus mediassa ja eri sidosryhmissä, imagotutkimus (selkeät mittaukset ja haastattelut kohderyhmittäin/asiakassegmenteittäin), kunnan asukasmäärän kehitys, kunta- ja elinkeinostrategioiden toteutusaste, kehittämishankkeiden vaikuttavuus, uudet yritykset, työpaikkojen määrä, paikkakunnan sisäisen kehittämissuunnitelman ja ulkoisen yhteistyön taso	Monipuolisesti somessa Tienvarsimainonta Osallistutaan yhteistyössä Kärsämäen brändi- ja markkinointistrategian ja sen toimintasuunnitelman toteuttamiseen. Markkinoidaan lukiota potentiaalisille opiskelijoille laajasti. Tuodaan esille peruskoulun vahvuuksia.
II Laadukas maaseutuasuminen		
Asumisen kokonaispalvelu Maanhankinnan, asumisratkaisujen ja elinvoimapolitiikan saumaton kokonaisuus	Kunnan nettomuuton kehitys, kunnan asuntokannan käyttöaste, uusien asuntorakentamishankkeiden määrä, asuntotonttien myyntimäärät keskustassa ja kylillä, yksityisten vajaakäyttöisten asuntojen määrä, asiakaspalaute asumis- ja muista palveluista sekä harrastusmahdollisuuksista (säännölliset asukas- ja asiakaskysely), aktiivisten kylä- ja muiden yhdistysten määrä, palvelujen jonoaste ja ihmisläheisyys	Vuokra-asumisen kehittäminen Kylien asumismahdollisuuksien hyödyntäminen Luonnonmukaisen pysähdyspaikan kehittäminen Asumisen asiakaspalveluprosessi viritetään tehokkaaksi räätälöitynä ja yksilöllisenä kokonaispalveluna (asunto, työpaikat, palvelut, harrastukset ja etuudet ovat jo esillä samassa muuttopakettissa, markkinointiaineistot visuaalisesti näyttäviksi, some-näkyvyys).

		<p>Varmistetaan päivähoitopaikkojen tarpeenmukainen saatavuus.</p> <p>Säilytetään opetustoimen ja opetuksen hyvä palvelutaso.</p> <p>Säilytetään kyläkoulu oppilasmäärien sallimissa rajoissa.</p> <p>Aamu- ja iltapäiväkerhojen toimintaa jatketaan, koulujen kerhotoimintaa kehitetään edelleen.</p> <p>Yhteisöllisyyttä tuetaan, mm. vanhempainyhdistystoimintaa.</p>
III Keskipiste puolimatassa		
<p>Keskustaympäristön kehittäminen</p> <p>Digitalisaatio ja sijainnista riippumaton työ</p> <p>Kylien mahdollisuudet tienkäyttäjille</p>	<p>Uudet yrityshankkeet, yritystonttien myyntimäärä, liiketilojen käyttöaste, valta- ja kantateiden varsien kehittämisaktiivisuus, tapahtumien ja maajoittajien määrä, hanketavoitteet</p>	<p>Kylien elinympäristöjen esille nosto toimivien tie- ja sähköisten yhteyksien ja väljien asumismahdollisuuksien kautta.</p> <p>Näkyvä mainonta ja selkeät opasteet</p> <p>Liikennevirtaa hyödyntävien palvelujen kehittäminen</p> <p>Järjestetään koulukuljetukset laadukkaasti.</p> <p>Huolehditaan lukion saavutettavuudesta myös ulkopaikkakuntalaisten opiskelijoiden osalta.</p>
IV Kulttuurista elämyksiä ja elinvoimaa		
<p>Kulttuurin kohteista, tapahtumista, ympäristöistä ja palveluista kehittyvä kokonaisuus</p> <p>Luovan kulttuuriyrittäjyyden edistäminen</p> <p>Kylien kulttuuri tapahtumissa ja matkailussa</p>	<p>Tapahtumien kävijämäärä, uudet tapahtumat, kansainvälisten yhteyksien ja vierailujen määrä, kulttuuri-matkailun aktiviteetti</p> <p>Opetussuunnitelman tavoitteiden toteutuminen</p> <p>Toteutuneiden kv-yhteistyöprojektien lukumäärä</p>	<p>Kootaan jo olevat ja kehitettävät omaleimaiset kulttuurikohteet, -tapahtumat, -ympäristöt ja -palvelut samaan ja eri vuodenaikoihin sovittuun ja tuotteistettavaan palvelukokonaisuuteen, joka toimii markkinoinnin perustana.</p> <p>Kylien omaperäisten kulttuurivaikutteiden, -palvelujen ja yritystoiminnan yhteiskäyttö tapahtumissa ja matkailussa (tarinallisuus, luontokohteet, metsästys, ruoka, jne).</p> <p>Paikalliset perinteet ja kulttuurin vahvuudet huomioidaan opetussuunnitelmassa.</p>

Valtuuston sitovuustaso

	TP 2018	TA 2019	TP 2019	Poikkeama
Opetustoimen lautakunta	-5 577 013	-5 589 710	-5 613 883	-24 173
TOIMINTATUOTOT	343 997	263 110	312 010	48 900
TOIMINTAKULUT	-5 921 010	-5 852 820	-5 925 893	-73 073
Poistot	-14 840	-14 840	-19 811	-4 971

Toimielimen sitovuustaso

	TP 2018	Alkup. TA 2019	TA- muutos	TA 2019 muutosten jälkeen	TP 2019	Poikkeama
Opetustoimen hallinto	-95 902	-99 560	0	-99 560	-101 525	- 1 965
Perusopetus	-3 468 252	-3 439 360	52 770	-3 386 590	-3 423 158	-36 568
Toisen asteen opetus	-632 536	-653 110	0	-653 110	-632 260	20 850
Muu sivistystyö	-61 807	-95 010	0	-95 010	-70 688	24 322
Varhaiskasvatus	-1 318 516	-1 302 670	-52 770	- 1 355 440	-1 386 251	-30 811

OPETUSTOIMEN HALLINTO

	TP 2018	TA 2019	TP 2019	Poikkeama
Opetustoimen hallinto	-95 902	-99 560	-101 525	-1 965
TOIMINTATUOTOT				
TOIMINTAKULUT	-95 902	-99 560	-101 525	- 1 965

Hallinnon toteutumissa on lautakunnan kulut, sivistysjohtajan ja toimistosihteerin palkkakulut (50 ja 60%) sekä muut hallinnolliset kulut. Ylitystä 2% talousarviosta, palkoissa ja muiden palveluiden ostoissa.

PERUSOPETUS

Perusopetuksen vastuualue sisältää esi- ja perusopetuksen tulosityksiköt sekä aamu- ja iltapäivä toiminnot.

Strateginen tavoite	Toimenpiteet, resurssit ja ajoitus	Toteutuminen
Kansainvälisyysprojekteja ja yhteistyötä jatketaan.	Uutta hanketta tai muuta kansainvälisyyskontaktia etsitään. Panostetaan koulujen, kylien ja hankkeiden yhteistyöhön.	Ranskan kielen oppilasryhmä kävi opintoretkellä Pariisissa 20. – 24.5. 8-luokkalaiset taidetestaamassa Oulussa ja englannin kielen taitajat vierailivat englanninkielisessä teatteriesityksessä.
Kaikkia yhdeksäsluokkalaisia ohjataan yhteishakuun.	Kaikki perusopetuksen keväällä 2019 päättäneet saavat opiskelupaikan.	Keväällä 2019 kaikki yhdeksäsluokkalaiset (46 oppilasta) saivat päättötodistuksen ja myöskin jatko-opiskelupaikan.
Seurataan missä muu Suomen taitotaso menee. Käytössä on valtakunnalliset arvioinnin kriteerit. Perusopetuksen kustannukset pyritään pitämään samantyyppisten kuntien tasolla.	Koulun toimintaa verrataan alueen ja koko maan tunnuslukuihin.	
Yhtenäisen perusopetuksen toteuttamista jatketaan ja kehitetään lisäämällä yhteistyötä koulujen kesken.	Kunnan alakouluilla on yhteisiä tilaisuuksia. Kouluilla on yhtenäiset toimintasäännöt ja oppilashuollon ohjeistus. Rehtorin virkaan kuuluu myös Saviselän koulun johtaminen, tällä saadaan lisättyä yhteistyötä ja samoja käytänteitä koulujen välillä.	Koulujen yhteisinä tilaisuuksina olivat hiihtokisat, sähköturnaukset, sekä mm. Romales -yhtyeen romanimusiikin konsertti. Alakoululaisille järjestettiin maatilavierailut kahdelle eri maatilalle Nuorten Tuottajain kanssa. Talent- Showlla etsittiin koulun nousevia kykyjä.

	Yhtenäiskoulun käytänteiden yhdenmukaistamista jatketaan luokka-asteesta riippumatta.	Oppilaitten osallistumiselle koulua koskevien päätösten tekoon lisättiin oppilaskunnan edustajien kautta.
Syyslukukaudella 2009 aloitettu KIVA-koulu -toimintaohjelma jatkuu kaikilla kouluilla.	Vuosittain tehtävien oppilaskyselyjen perusteella kiusaaminen vähentyy. Opettajia koulutetaan vuosittain KIVA-koulu-toimintaohjelmaan liittyen Sitoudutaan ohjelman tehokkaaseen toteuttamiseen.	Poliisi piti keväällä luennon yläkoululaisille rikosoikeudellisista seuraamuksista kiusaamistapauksissa ja päihdelääkäri luennoi koululla päihteiden vaarallisuudesta. Syksyn aikana myös alakoululaisille pidettiin poliisin oppitunti kiusaamiseen ja SOME-maailmaan liittyen. Kevään aikana otettiin luokissa käyttöön kännykkäparkit ja lautakunnan hyväksymät ohjeet kännykän käytöstä koulussa. Kaikki oppilaat vastasivat Kiva-koulu kyselyyn. Kiusaaminen oli vähentynyt.
Tietotekniikan hallitseminen ja sujuva käyttö on tärkeää nyky-yhteiskunnassa. Oppilashallintoa ja yhteyksiä kotiin tehostetaan, prosesseja digitalisoidaan sekä yhdenmukaistetaan niin kouluilla kuin koulutoimissa. Opettajien tietotekniset taidot ovat tärkeitä. Tietokoneet ja opetusvälineet ajan tasalla.	Koko ajan pyritään päivittämään opetustilojen AV-tekniikka vanhimhasta päästä. Windows7 koneet tulevat tiensä päähän vuonna 2019 päivitysten loppuessa ja teknisen iän täytyessä. Koneitten uusimistarve huomattava. Kaikissa kouluissa (Frosterus, Saviselkä ja lukio) on käytössä yhteinen digitaalinen Wilma-järjestelmä, joka on Multi-Primus oppilashallinto-ohjelman www-liittymä. Opettaja, henkilökunta ja huoltaja pääsevät yhdellä tunnuksetta kaikkiin häntä koskeviin tietoihin käsiksi. Koulutetaan opettajia tieto- ja viestintätekniikan (tvt) käyttöön. Oppitunnilla ATK-luokassa jokaisella oppilaalla on käytössä hyvin toimiva tietokone. Jokaisen opetustilan opetusvälineistö on ajan tasalla (tietokone, dataprojektori, dokumenttikamera).	Opettajille hankittiin henkilökohtaiset tietokoneet, joita voi käyttää työasioissa sekä koulussa, että kotona. Kaikissa kouluissa (Frosterus, Saviselkä ja lukio) on käytössä yhteinen digitaalinen Wilma-järjestelmä, joka on Multi-Primus oppilashallinto-ohjelman www-liittymä. Opettaja, henkilökunta ja huoltaja pääsevät yhdellä tunnuksetta kaikkiin häntä koskeviin tietoihin käsiksi. Koulun omat opettajat opettivat toisia opettajia tieto- ja viestintätekniikan (tvt) käyttöön. Oppitunnilla ATK-luokassa jokaisella oppilaalla oli käytössä toimiva tietokone. ATK- luokkien koneistusta parannettiin opetuskäytöstä poistuneella kalustolla. Jokaisen opetustilan opetusvälineistö on ajan tasalla. Kalustoa jouduttiin uusimaan luokkiin lukuvuoden aikana. Henkilökohtaisten tietokoneitten lisäksi jouduttiin hankkimaan oppilaskäyttöönkin kannettavia tietokoneita, sekä muutamia dokumenttikameroita ja dataprojektoreita.
Sisäilman laadulla on suuri merkitys opiskelutehokkuuteen ja motivaatioon.	Sisäilmanlaatu pysyy normaalin rajoissa. Suoritetaan ilmanlaatumittauksia luokissa tarpeen mukaan.	Sisäilmamittauksia ei vuonna 2019 tehty.
Varhaisen puuttumisen malleja painotetaan koulumaailmassa.	Psykologin tutkimuksiin ohjattu oppilas pääsee tutkimuksiin 2	Psykologin tutkimuksiin oli heti syksyllä jono. Painopiste tutkimuksille kohdis-

	<p>kuukauden kuluessa. Painopiste tutkimuksissa on alaluokilla. Psykologi tekee ennaltaehkäisevää työtä oppilaitten parissa. Psykologi pitää opettajille pedagogisia iltapäiviä.</p> <p>Kärsämäellä on oma kokoaikainen koulukuraattori.</p> <p>Koululääkäri on oltava lain edellyttämän verran käytettävissä.</p> <p>Resursoidaan riittävästi tukiope- tusta ja muuta yleisen tuen re- surssia. Oppilashuoltoryhmä kokoontuu säännöllisesti kahden viikon vä- lein ja tarvittaessa.</p>	<p>tettiin alaluokille. Psykologin työpanok- selle olisi ollut suurempikin tarve, en- naltaehkäisevää työtä oppilaitten pa- rissa ei juurikaan ehditty tehdä, samoin kävi opettajille tarkoitetuilla pedagogi- silla iltapäivillä. Psykologin paikka oli avoinna, mutta hakijoita ei ollut yhtään.</p> <p>Kärsämäellä on oma kokoaikainen kou- lukuraattori. Kouluille saatiin marraskuun alussa lu- kuvuodeksi 2020 hyvinvointiohjaaja.</p> <p>Koululääkäri oli lain edellyttämän tar- peen verran käytettävissä ja teki mää- räaikaistarkastukset.</p> <p>Tukiopetusta annettiin kaikille sitä tar- vitseville oppilaille. Opetusjärjestelyillä yritettiin saada mahdollisimman paljon tuen resurssia oppilaille. Erityisen tuen tarpeeseen olisi pitänyt pystyä panosta- maan vielä enemmän. Yksilökohtainen oppilashuoltoryhmä kokoontui aina tarvittaessa, pedagogi- nen asiantuntijaryhmä kokoontui sään- nöllisesti kahden viikon välein ja tarvit- taessa, Koulukohtainen oppilashuolto- ryhmä kuusi kertaa lukuvuoden aikana ja opiskeluhuollon ohjausryhmä kaksi kertaa lukuvuodessa. Koulukohtaisessa oppilashuoltoryhmässä oli mukana van- hempainyhdistyksen ja oppilaskunnan edustajat. Sosiaalitoimen kanssa aloitettiin yhteis- työ oppilashuollossa.</p>
<p>Kaikki opettajat ovat osaavia (substanssipätevyys) ja muo- dolisesti kelpoisia. Kaikilla opettajilla on mahdollisuus osallistua ammattipätevyyttä täydentävään koulutukseen.</p>	<p>Listataan poikkeamat. Mahdollistetaan opettajien pääsy koulutukseen. Kirjataan opettajien osallistumi- set koulutuksiin.</p>	<p>Kaikki opettajat eivät omanneet täyttä pätevyyttä, osa-aikaisissa sijaisuuksissa jouduttiin ottamaan ns. epäpäteviä. Kaikille opettajille annettiin mahdolli- suus osallistua koulutuksiin ja koulutuk- siin osallistumiset kirjattiin.</p>
<p>Mahdollisimman moni oppi- las osallistuu koulun tarjoa- maan kerhoon.</p>	<p>Kaikille 1-9 luokan oppilaille tarjo- taan mahdollisuus osallistua kou- lun ilmaisiin kerhoihin. Vanhem- mat otetaan mukaan kerhotoi- mintaan.</p>	<p>Perusopetukseen saatiin opetushallituk- selta avustuksena tasa-arvorahaa 34 000 euroa (hyvinvointi ohjaaja) ja kerhotoi- minnan kehittämiseen 8 500 euroa.</p>
<p>Monipuolinen ja innostava liikunta on tärkeää oppilaan kasvulle.</p>	<p>Oppilaiden liikkuminen lisääntyy. Kerhotoiminta tukee liikunnan- opetusta.</p>	<p>Kerhotoiminta tuki liikunnanopetusta. Osallistuttiin 5. ja 8.- luokkalaisten MOVE-testiin.</p>

<p>Oppilaiden ylipaino vähentyy.</p>	<p>Osallistutaan 5. ja 8.-luokkalaisten MOVE-testiin.</p> <p>Toimitaan Liikkuva Koulun -strategian mukaisesti.</p> <p>Myös välitunneilla pyritään aktiiviseen liikkumiseen mm. välkkäritoiminnan kautta.</p> <p>Suosittelun mukainen kouluruokailu.</p>	<p>Frosteruksen koululla pidettiin oppilaitosympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin tarkastus. Tarkastuksessa ei noussut esille ongelmia.</p> <p>Oppilaat saavat vaikuttaa koulun ruokalistaan lempiruokakyselyn ja ruokaraadin kautta.</p> <p>Kevään aikana oppilaat (4, 5, 8, 9-luokat) vastasivat THL:n kouluterveyskyselyyn.</p> <p>Frosteruksen 6-9-luokkalaisten viettivät liikuntapäivän Vuokatissa, samoin Saviselän oppilaat. Kevään aikana kouluilla annettiin liikkuvan koulun merkeissä opetusta uusissa lajeissa kuten mm. Taekwondossa, telinevoimistelussa, ammunassa (riistanhoitoyhdistyksen simulaattori). Välkkäreitä koulutettiin syksyllä ja he vetivät toimintaa välitunneilla.</p>
<p>Yrittäjyyskasvatusstrategian tavoitteet näkyvät opetuksessa.</p> <p>Kestävä kehitys osaksi jokapäiväistä elämää koulussa ja kotona.</p>	<p>Toimitaan strategian mukaisesti.</p> <p>Hanke, jossa haetaan oikeutta käyttää Vihreää lippua kestävän kehityksen toiminnan merkinä.</p>	<p>6-luokkalaisten kävivät Oulun Yrityskylässä. Luokilla ja oppilaskunnalla pienimuotoista varainkeruuta omia retkiään varten erilaisilla tapahtumilla.</p> <p>Kestävän kehityksen ryhmä järjesti mm. ”Kamat kiertoön kirppiksen”.</p>
<p>Yhteistyö kodin ja koulun välillä on osa luontevaa yhteistyötä.</p>	<p>Molemmille perusopetuksen toimipisteillä on vanhempainyhdistys. Yhteistyötä kotien, kylien ja koulun välillä lisätään.</p> <p>Loputkin huoltajat siirtyvät Wilman käyttäjiksi.</p>	<p>Perusopetusta ja koulujen toimintaa tuotiin esille mm. Frosteruksen koulun Facebook-sivujen kautta.</p> <p>Vanhempainyhdistys saatiin mukaan suunnittelemaan koulun arkea. Kyläyhdistys mukana Saviselän koulun toiminnassa. Kodin- ja koulun päivässä vierailijat tutustuivat alakoulun lisäksi myös yläkouluun, Saviselän koululla tilaisuus oli illalla ja samalla tutustuttiin uusiin pihajärjestelyihin.</p>
<p>Yläkoulun oppilaiden opiskelumotivaatio on riittävän korkealla tasolla ja oppituntien työrauha on taattu.</p>	<p>Opetusryhmissä vaalitaan opiskelurauhaa. Tarpeen vaatiessa perustetaan JOPO-luokka, johon hakemusten perusteella valitaan 7-9-luokkalaista oppilaita. Listataan JOPO-oppilaiden määrä.</p> <p>Yläkoulu tarvitsee oman koulunkäynninohjaajan.</p>	<p>Syksyllä 2019 ei JOPO-ryhmää ollut. Vapautunut opettaja- ja ohjaajaresurssi käytettiin opetusryhmien pienentämiseen yläkoululla.</p>

Lapset puheeksi -menetelmä	Kaikissa kunnan peruskouluissa on käytössä Lapset puheeksi -menetelmä ja siihen on koulutetut opettajat. Kirjataan käytyjen keskustelujen/neuvonpitojen määrä. Lapset puheeksi koulutusta järjestetään tarvittaessa yhteistyössä varhaiskasvatuksen kanssa.	Lapset puheeksi menetelmä ei kiinnosta vanhempia. Saviselässä keskusteluja tarjottiin 17 kpl ja niitä pidettiin 17 kpl. Frosteruksella tarjottiin 52 kpl ja pidettiin 14 kpl. Kouluttajia löytyy perusopetuksen puolelta kolme kappaletta ja lähes kaikki opettajat ovat käyneet koulutuksen.
Saviselän toimipisteen toiminta pyritään turvaamaan pitämällä oppilasmäärät vähintään nykyisellä tasolla.	Seurataan oppilasmääriä ja ennusteita.	Saviselän oppilasmäärä 51 oppilasta, oppilasmäärää nosti eskarit, jotka halusivat Saviselän ryhmään. Oppilasennusteet hieman laskevia.
Resursointi perusopetuksessa on tarkoituksenmukaista ja riittävää.	Perusopetuksen johtamisjärjestelmässä rehtori, lukion rehtori toimii apulaisrehtorina, Frosteruksen ja Saviselän kouluilla rehtorin apuna vararehtorit. Frosteruksen rehtorin työnkuvaan kuuluu myös Saviselän toimipisteen johtaminen.	Perusopetuksen johtamisjärjestelmässä rehtori, lukion rehtori toimi apulaisrehtorina, Frosteruksen ja Saviselän kouluilla rehtorin apuna vararehtorit. Frosteruksen rehtorin työnkuvaan kuului myös Saviselän toimipisteen johtaminen.

	TP 2018	Alkup. TA 2019	TA-muutos	TA 2019 muutosten jälkeen	TP 2019	Poikkeama
Perusopetus	-3 468 252	-3 439 360	52 770	-3 386 590	-3 423 158	-36 568
TOIMINTATUOTOT	149 208	112 030		112 030	147 366	35 336
TOIMINTAKULUT	-3 617 460	-3 551 390	52 770	-3 498 620	-3 570 525	-71 905
Poistot	-8 335	-8 330		-8 330	-11 568	3 238

Ylitystä 1,1 % talousarviosta. Merkittävin ylitys sisäisissä vuokrissa.

Perusopetuksen tunnuslukuja	TP 2018	TA 2019	TA 2019 muutosten jälkeen	TP 2019	Poikkeama
<u>Peruskoulut (mukana esiopetus)</u>					
oppilasmäärä	365	357	357	353	-4
kustannukset €/oppilas	9 502	9 634	9 486	9 481	-5
opetustuntien määrä*)	30 360	30 600	30 600	30 430	-170
kustannukset €/opetustunti*)	108,5	105,6	104,1	106,8	2,7
kustannukset yhteensä*)	-3 295 414	-3 232 590	-3 184 590	-3 250 258	-65 668

*) opetustuntien luvut ilman aamu- ja iltapäivätoimintaa sekä koulunavustajia.

TOISEN ASTEEN KOULUTUS

Toisen asteen vastuualue sisältää lukion tulosyksikön.

Strateginen tavoite	Toimenpiteet, resurssit ja ajoitus	Toteutuminen
Lukion opiskelijamäärä säilyy kohtuullisena.	Vuosiluokan koko vähintään 20 opiskelijaa.	Lukiossa oli kevätlukukaudella 53 ja syyslukukaudella 59 opiskelijaa. Syksyllä 2019 aloittaneessa ikäluokassa 27 opiskelijaa.

Kärsämäki mukana eLuki- ossa.	Kärsämäen lukion opettajista vähintään kaksi antaa opetusta eLukiassa. Päivälukion opiskelijat suorittavat eLukion kurseja. eLukiassa yksi aikuisopiskelija.	Kolme Kärsämäen lukion opettajaa on opettanut eLukiassa yhteensä viisi kurssia. Päivälukiolaiset ovat olleet mukana 13 ja aineopiskelijat kahdeksalla eLukion kurssilla.
Lukiassa suoritetaan tietokoneen käyttäjän A-ajokortteja.	Tavoitteena viisi A-korttia ja osasuorituksia 20 opiskelijalta.	Tietokoneen käyttäjän A-korttitutkintoja on suoritettu 11 ja osasuorituksia 12 opiskelijalta.
Kaikilla lukion opettajilla muodollinen kelpoisuus.	Listataan poikkeamat	Kahta tuntiopettajaa lukuun ottamatta kaikilla lukion opettajilla kelpoisuus opetettavaan aineeseen.
Lukioyhteistyötä muiden lukioiden kanssa jatketaan.	Päivälukiolaiset osallistuvat viidelle kahden tai useamman lukion yhteiselle kurssille.	Opiskelijoita mukana neljällä kahden lukion yhteisellä kurssilla.
Mahdollisimman moni lukion päättäneistä saa opiskelupaikan korkeakoulusta.	Lukion päättäneet saavat opiskelupaikan korkeakouluista vähintään yhtä hyvin kuin Suomessa keskimäärin.	Vuonna 2018 Kärsämäen lukiosta valmistuneista sai opiskelupaikan korkeakouluista välittömästi valmistumisen jälkeen 70 %. Valtakunnallisesti vastaava luku oli 28%.
Tietokoneet ja opetusvälineet ajan tasalla.	Jokaisella opiskelijalla on tietokone- luokassa pidettävillä oppitunneilla käytössä hyvin toimiva tietokone. Jokaisen opetustilan opetusvälineistö on ajan tasalla (vähintään tietokone, dataprojektori ja dokumenttikamera). Jokaisen lukion opiskelijan käytössä on tablettitietokone opiskelua varten. Lukion opettajilla käytössä henkilökohtainen tabletti- tms. tietokone.	Tietotekniikan opetuksessa riittävä määrä tietokoneita. Opettajien ja opiskelijoiden käytössä riittävä määrä tietokoneita. Luokkien varustelu pääosin kunnossa, mutta ajoittaista päivitystarvetta esiintyy.
Pidetään yllä osaamista ja valmiutta digitaaliseen ylioppilastutkintoon.	Pidetään digitaalisia kurssikokeita Abitti-järjestelmällä. Opettajia koulutetaan laatimaan ja pitämään digitaalisia kurssikokeita. Varavirtajärjestelmän turvin voidaan pitää digitaalinen yo-koe myös sähkökatkon aikana. Lukion opiskelijoilla on koulun puolesta käytössä digitaalisessa ylioppilastutkinnossa tarvittava tekniikka.	Koululla on varavirtajärjestelmä mahdollisia sähkökatkoja varten. Lukiolla riittävä määrä kannettavia tietokoneita digitaalisia kokeita varten. Kurssikokeita pidetty säännöllisesti Abitti-järjestelmällä.

	TP 2018	TA 2019	TP 2019	Poikkeama
Lukio	-632 536	-653 110	-632 260	20 850
TOIMINTATUOTOT	66 737	50 080	48 337	-1 743
TOIMINTAKULUT	-699 274	-703 190	-680 597	22 593
Poistot	-5 316	-5 320	-7 053	-1 733

Alitusta 3,2%. Merkittävin alitus matkustus- ja kuljetuspalveluissa.

Tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019	Poikkeama
opiskelijamäärä (päivälukio)	59	57	56	-1
opiskelijamäärä (eLukio)	0	1	0	-1

opetustuntien määrä	4 671	4 700	4 712	12
kustannukset €/opetustunti	135	141	134	7
kustannukset €/opiskelija	10 721	11 261	11 290	-29

Lukion opiskelijamäärä on kevään ja syksyn tilastointipäivien keskiarvo.

MUU SIVISTYSTYÖ

Muu sivistystyö vastuualue sisältää kansalais- musiikki- ja tanssiopiston tulosityksiköt.

Strateginen tavoite	Toimenpiteet, resurssit ja ajoitus	Toteutuminen
Tarjotaan monipuolista kuntalaisten tarpeet huomioonottavaa opetusta joustavin opetusjärjestelyin.	Tunnusluvut.	Tunnusluvut taulukossa.

	TP 2018	TA 2019	TP 2019	Poikkeama
Muu sivistystyö	-61 807	-95 010	-70 688	24 322
TOIMINTATUOTOT				
TOIMINTAKULUT	-61 807	-95 010	-70 688	24 322

Muu sivistystyön tunnusluvut

<u>Kansalaisopisto</u>	TP 2018	TA 2019	TP 2019	Poikkeama
Tunnit/vuosi	1 949	2 373	2 070	-303
opiskelijamäärä (kurssilaisia)	1 133	1 250	1 353	103
Kunnan maksama opetustunti € (netto)	17,07	27,56	20,32	7,24
Kustannukset €/kurssilainen	29,37	52,32	31,09	-21,23
Tuntihinta (brutto)	83,35	56,43	42,77	-13,66
Kustannukset yhteensä €	33 268	65 400	42 071	23 329

Kansalaisopistolla tuotot ylittyi ja kulut alittui.

<u>Musiikkiopisto</u>	TP 2018	TA 2019	TP 2019	Poikkeama
oppilasta/vuosi	16	15	18	3
kustannukset €/oppilas	1 391	1 555	1 240	-315
kustannukset yhteensä	22 249	23 320	22 327	-993

<u>Tanssiopisto</u>	TP 2018	TA 2019	TP 2019	Poikkeama
pidettyjä tunteja	196	170	198	28
oppilaita; kevätlukukausi	59	50	56	6
syyslukukausi	59	54	55	1
kustannukset €/h	37	37	37	
kustannukset yhteensä	6 290	6 290	6 290	

Lisäksi oppilaille on ollut mahdollisuus osallistua syventäviin opintoihin Nivalassa. Sopimukseen perustuvan laskutuksen mukaan vuonna 2019 on laskutettu 170 h. Oppilasmäärä ja opetustuntien määrä ovat pysyneet lähes samana. Kustannukset ovat pysyneet ennallaan verrattuna edellisiin vuosiin.

VARHAISKASVATUS

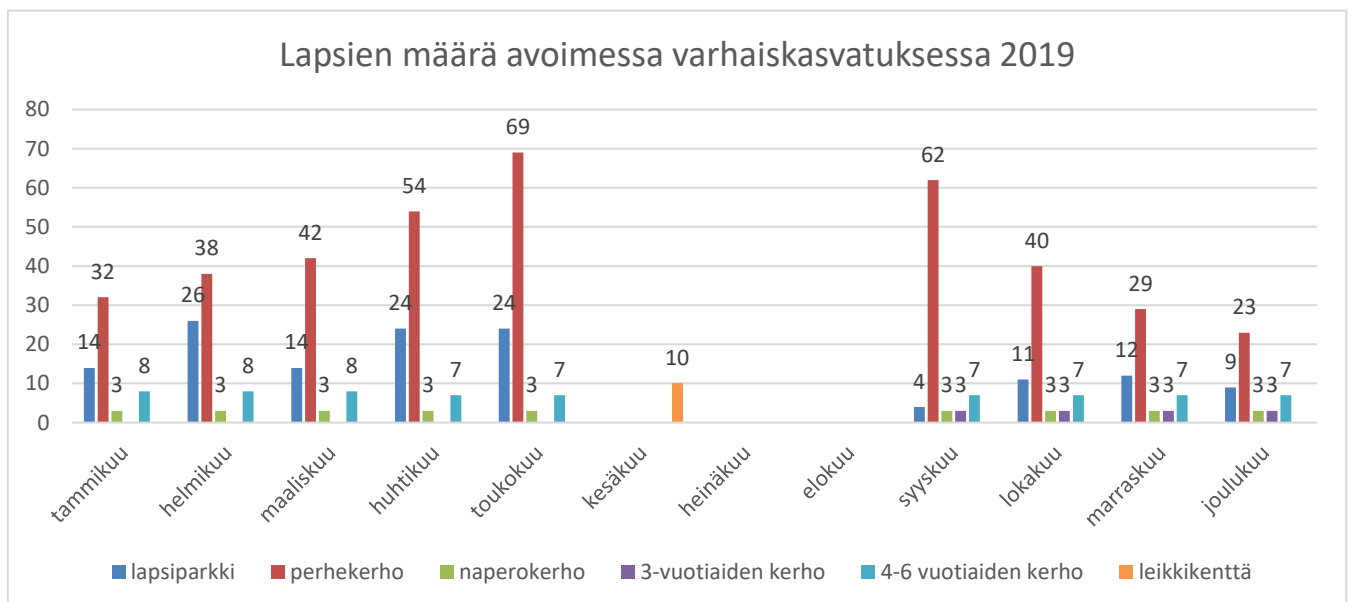
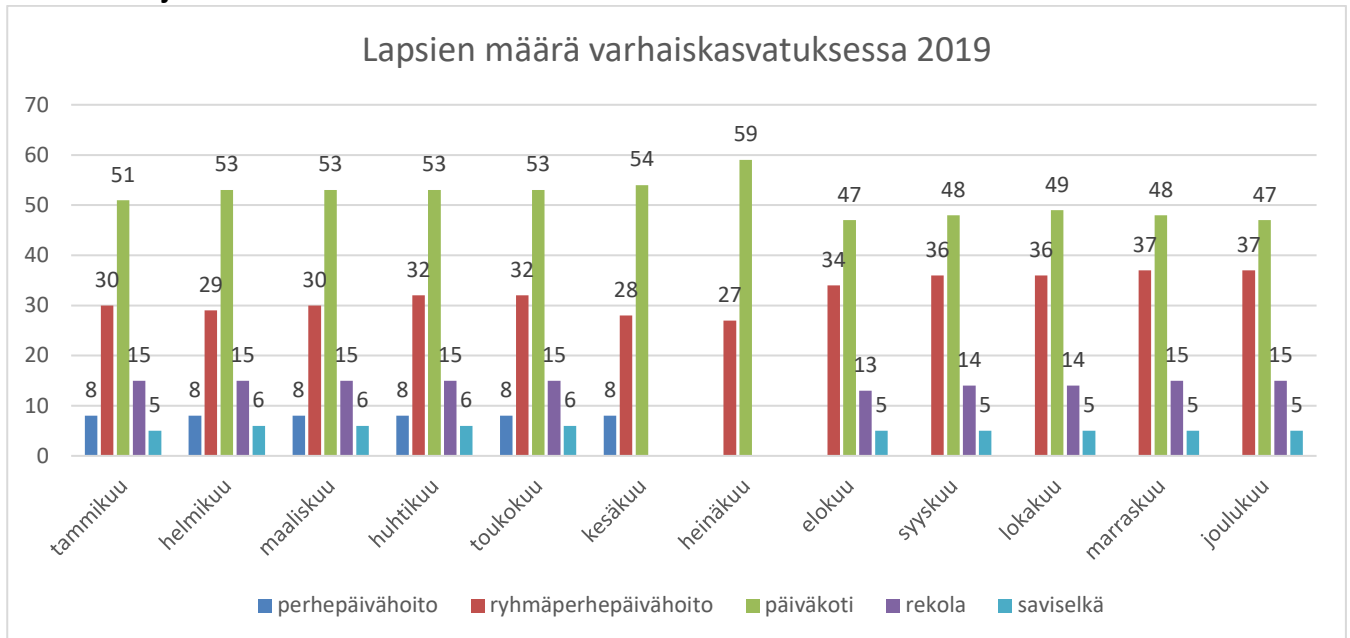
Varhaiskasvatus sisältää hallinnon, perhepäivähoidon, ryhmäperhepäivähoidon, päiväkodin, erityisvarhaiskasvatuksen, lasten hoidontuen ja avoimen varhaiskasvatuksen.

Strateginen tavoite	Toimenpiteet, resurssit ja ajoitus	Toteutuminen
Lasten tasapainoisen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistäminen yhteistyössä vanhempien kanssa.	Yhteistyö vanhempien kanssa huomioiden vanhempien osallisuus. Vanhempainyhdistys perustettu maaliskuussa 2017 ja sen toimintaa pyritään tukemaan.	Yhteistyöhön kiinnitetty huomiota ja keskusteluhetkille varattu aikaa. Vanhempainyhdistyksen toiminta hiipumassa.
Varhaiskasvatuspaikka kaikille sitä tarvitseville.	Lisätään hoitopaikkoja ja henkilöstön määrää tarpeen mukaan.	Varhaiskasvatuspaikat ovat olleet riittävät kysyntään nähden.
Lapset puheeksi –menetelmä ja varhaiskasvatussuunnitelma kaikille lapsille	Kirjataan käytyjen keskusteluiden/ neuvonpitojen määrä. Pyritään tunnistamaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa lapsen ja perheen hyvinvoinnin riskitekijöitä. Ohjataan oikea aikaisesti tarvittaviin palveluihin.	Varhaiskasvatussuunnitelmat tehty kaikille lapsille. Lapset puheeksi keskustelu tarjotaan 3-vuotiaiden vanhemmille sekä uusien, hoidon aloittavien lasten vanhemmille. Pidettyjä keskusteluita 16 ja tarjottu 10.
Kärsämäen kunnan varhaiskasvatussuunnitelman päivittäminen	Päivitys keväällä 2019 uuden varhaiskasvatuslain mukaiseksi	Kunnan varhaiskasvatussuunnitelma päivitetty uuden varhaiskasvatuslain mukaiseksi kevään 2019 aikana. Lautakunta hyväksynyt sen 6.6.2019.
Erityislastentarhanopettajan palvelut.	Erityislastentarhanopettaja Kärsämäellä tarpeen mukaisesti. Kaikki tukea tarvitsevat saavat elton palveluita.	Varhaiskasvatuksen erityisopettajan palvelut ostopalveluna Daisyn kautta kevästä 2019 alkaen 1pv/kk.
Kärsämäki mukana varhaiskasvatuksen kehittämisverkostossa (LOISTO)	Varhaiskasvatuksen uudistaminen siten, että se pystyy vastaamaan tulevaisuuden haasteisiin paikalliset lähtökohdat huomioiden. Tavoitteena yhteistyön lisääminen eri toimijoiden kanssa sekä lasten ja vanhempien osallisuus.	Loisto tapaamiseen ei ole päästy osallistumaan. Tavoitteet toteutuneet hyvin ja jatketaan edelleen niihin panostamista.
Uudet lasten liikuntasuositukset Kärsämäki mukana ilo kasvaa liikkuen -ohjelmassa	Huomioidaan uudet lasten liikuntasuositukset varhaiskasvatuksen arjessa. Lapsella on oikeus liikkua, leikkiä ja tutustua liikunnan avulla uusiin asioihin.	Liikuntasuosituksiin kiinnitetty huomiota. Liitytty valtakunnalliseen Ilo kasvaa liikkuen-ohjelmaan.
Avoin varhaiskasvatus edistää lapsiperheiden hyvinvointia ja tarjoaa kotihoidossa oleville alle kouluikäisille lapsille virikkeellistä toimintaa	Pyritään järjestämään avointa varhaiskasvatusta kaikille sitä haluaville. Toimintaa järjestetään yhteistyössä muiden perhekeskus toimijoiden kanssa.	Avoin varhaiskasvatus järjestänyt kerhoja kysynnän mukaisesti. Kerhot ovat olleet täynnä ja lapsiparkissa on ollut lapsia joka viikko.

	TP 2018	Alkup. TA 2019	TA-muutos	TA 2019 muutosten jälkeen	TP 2019	Poikkeama
Varhaiskasvatus	-1 318 516	-1 302 670	-52 770	-1 355 440	-1 386 251	-30 811
TOIMINTATUOTOT	128 051	101 000		101 000	116 204	15 204
TOIMINTAKULUT	-1 446 567	-1 403 670	-52 770	-1 456 440	-1 502 455	-46 015
Poistot	-1 189	-1 190		-1 190	-1 189	1

Talousarvion ylitys 2,3 %, joka muodostuu mm. sisäisistä vuokrista, avustuksista kotitalouksille, hallintopalveluista.

Tunnuslukuja

HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMISEN LAUTAKUNTA

Yleistä

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta vastaa kunnan kirjasto-, kulttuuri-, nuoris- ja liikuntapalveluista.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta kokoontui vuoden 2019 aikana neljä (4) kertaa ja käsitteli yhteensä 37 pykälää.

Vapaa-aikatoimen johtajana toimi sivistysjohtaja, joka toimi lautakunnan kokousten esittelijänä ja pöytäkirjanpitäjänä. Lautakunnan kokouksissa oli läsnäolo-oikeus myös kirjastotoimenjohtajalla ja liikunta- ja nuorisosihteerillä, jotka toimivat omia vastuualueita koskevien asioiden valmistelijoina sekä talousarvion suunnittelijoina ja sen toteutumisesta vastaavina. Lisäksi lautakunnan kokouksissa oli edustus Kattilakosken kulttuuriosuuskunnalta, jonka vastuualueeseen kuului kulttuuripalvelujen tuottaminen.

Kirjastotoimenjohtajan palvelut ostettiin Haapajärven kaupungilta. Työaikana mitattuna palvelun suuruus oli yksi päivä viikossa. Lisäksi kirjastossa työskenteli kaksi päätoimista kirjastovirkailijaa. Kunnan kulttuuripalvelujen hoidosta vastasi Kattilakosken kulttuuriosuuskunta yhden viikoittaisen työpäivän työpanoksella. Liikunta- ja nuorisosihteeri vastasi liikunta- ja nuorisotyöstä. Latujen ylläpito ostettiin yksityisiltä palveluntarjoajilta, mutta muuten liikunta-alueiden hoidosta vastasi kunnan tekninen toimi.

HYTE lautakunnan jäsenistä koostunut toimikunta valitsi vuoden 2019 kärsämäkiseksi Juha Korkeakosken.

Kärsämäen kunnan vuosille 2019-2023 laaditun strategian vision mukaan Kärsämäki on viihtyvyttä ja yrittäjyyttä edistävä, Luova, reagoiva ja kansainvälinen, menestyvä ja mahdollisuuksia salliva maaseutupaikkakunta.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunnan vastuualueelle kuuluvia keskeisiä toimenpiteitä ovat:

Kärsämäen kehittämisen painopisteet, tavoitteet ja toimenpiteet tärkeysjärjestykseen asetettuna.		
Strateginen tavoite	Strategiamittarit	Toimenpiteet, resurssit ja ajoitus
I Kärsämäestä brändi		
Positiivisten tarinoiden virta, myös yritysten tarinoiden avulla. Monipuolisesti esillä somessa ja tienvarsimainonta	Paikkakuntakuvan laatu ja tunnettuus mediassa ja eri sidosryhmissä	Monipuolista viestintää eri medioissa, toimistos sihteeri on pääasiallinen viestijä.
II Laadukas maaseutuasuminen		
Kärsämäkisen maaseutuasumisen tarjoama elämänlaatu muodostuu paikkakunnan vahvuustekijäksi	Asumisen kokonaispalvelu: maanhankinnan, asumisratkaisujen ja elinvoimapolitiikan saumaton kokonaisuus, vuokra-asumisen kehittäminen ja kylien asumismahdollisuuksien hyödyntäminen. Sekä luonnonmukaisen pysähdyspaikan kehittäminen	Uusien asuntojen rakentaminen ja kylätoiminnan tukeminen.
III Keskipiste puolimatkassa		
Kärsämäestä kehittyy "Keskipiste Puolimatkassa" –saavutettavuutensa pohjalta yritys- ja muita	Keskustaympäristön kehittäminen, digitalisaatio ja sijainnista riippumaton työ. Kylien mahdollisuudet tienkäyttäjille. Näkyvä mainonta ja selkeät opasteet sekä liikennevirtaa hyödyntävien palvelujen kehittäminen	Pidetään nelostien varsi elävänä.
IV Kulttuurista elämyksiä ja elinvoimaa		
Kulttuurin kohteista, tapahtumista, ympäristöistä ja palveluista kehittyvä kokonaisuus. Luovan kulttuuriyrittäjyyden	Kulttuuri Kärsämäelle elämyksiä ja elinvoimaa ja kytkeytyy tiiviisti paikkakunnan kuvaan ja markkinointiin sekä matkailun ja palvelujen kehittämiseen ja kansainvälisten yhteyksien hyödyntämiseen. Lisäksi erilaiset käynnissä	Ympärivuotisia kulttuuritapahtumia tulee olla edelleenkin tarjolla. Kansainvälisten taiteilijoiden näkyvyys myös opetuksessa. Matkailuhankkeen käynnistäminen napa-alueella.

edistäminen. Kylien kulttuuri tapahtumissa ja matkailussa	olevat hankkeet ja tilaratkaisut tukevat luovan alan yrittäjyyttä	Kuntien uuden kulttuuritoiminta lain tavoitteena on tukea ihmisten mahdollisuuksia luovaan ilmaisuun ja toimintaan sekä kulttuurin ja taiteen tekemiseen ja kokemiseen, edistää kaikkien väestöryhmien yhdenvertaisia mahdollisuuksia ja osallistumista kulttuuriin, taiteeseen ja sivistykseen, vahvistaa väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä osallisuutta ja yhteisöllisyyttä ja luoda edellytyksiä elinvoiman kehittymiselle.
---	---	---

Valtuuston sitovuustaso

	TP 2018	TA2019	TP 2019	Poikkeama
HYTE lautakunta	-537 118	-575 590	-581 068	-5 478
TOIMINTATUOTOT	9 817	4 800	3 594	-1 206
TOIMINTAKULUT	-546 935	-580 390	-584 662	-4 272
Poistot	-43 154	-43 150	-43 987	-837

Toimielimen sitovuustaso

	TP 2018	TA2019	TA-muutos	TA 2019 muutosten jälkeen	TP 2019	Poikkeama
HYTE-hallinto	-68 596	-72 810	-4 330	-77 140	-78 403	-1 263
Kirjasto- ja kulttuuritoimi	-237 649	-266 890	3 030	-263 860	-264 812	-952
Liikunta- ja nuorisotoimi	-230 873	-235 890	1 300	-234 590	-237 853	-3 263

HYTE-HALLINTO

Kuntalain (1. §) mukaan kunnan keskeinen tehtävä on edistää kuntalaisten hyvinvointia. Terveyttä edistäviä päätöksiä tarvitaan kaikilta yhteiskunnan sektoreilta ja tasoilta. Kunnat voivat edistää kuntalaisten hyvinvointia hyvinvointijohtamisella, jolla tarkoitetaan väestön hyvinvoinnin näkökulmasta tehtävää strategista johtamista ja valittujen strategioiden toimeenpanoa. Toukokuussa 2011 voimaantullut uusi terveydenhuoltolaki tuo kunnille lisää veloitteita väestön terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen. Kunnan on seurattava asukkaitensa terveyttä ja hyvinvointia, nimettävä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen vastuutahot sekä määriteltävä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen tavoitteet ja niitä tukevat toimenpiteet, joiden perustana käytetään kuntakohtaisia hyvinvointi- ja terveysosoittimia. Lisäksi kunnan eri toimialojen ja muiden kunnassa toimivien tahojen on tehtävä yhteistyötä terveyden ja hyvinvoinnin edistämässä. (THL & STM 2011.)

Strateginen tavoite	Strategiamittarit	Toteutuminen
Tavoitteena laaja-alainen ja poikkihallinnollinen hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ja johtamisen kehittäminen.	Hyvinvointisuunnitelmasta tehdään myös kunta ja kyläkortit, joissa tavoitteet ovat konkreettisempia.	Kunta ja kyläkortti eivät valmistuneet vielä 2019. Hyvinvointikertomus/vuosittainen raportti valmistui helmikuussa.
Tavoitteena hyvinvointitietojen hyödyntäminen toiminnassa.	Kyselyiden ja mittaristojen päivittäminen.	Henkilökunnalle järjestettiin työhyvinvointikysely.

Tavoitteena hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osaimisen vahvistaminen.	Osallisuuden lisääminen ja palveluohjauksen kehittämisen.	Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointisopimus 2019–2025 allekirjoitettiin syksyllä. HYTE järjestötapaamisia pidettiin keväällä ja syksyllä.
--	---	--

	TP 2018	TA2019	TA-muutos	TA 2019 muutosten jälkeen	TP 2019	Poikkeama
Hallinto	-68 596	-72 810	-4 330	-77 140	-78 403	-1 263
TOIMINTATUOTOT					69	69
TOIMINTAKULUT	-68 596	-72 810	-4 330	-77 140	-78 472	-1 262

Suurimmat ylitykset sisäisissä vuokrissa ja palveluissa.

KIRJASTO- JA KULTTUURITOIMI

Kirjasto- ja kulttuuritoimen vastuualueeseen kuuluvat seuraavat tulosityksiköt: kirjastotoimi ja kulttuuritoimi.

	TP 2018	TA2019	TA-muutos	TA 2019 muutosten jälkeen	TP 2019	Poikkeama
YHTEENSÄ	-237 649	-266 890	3 030	-263 860	-264 812	-952
TOIMINTATUOTOT	6 899	2 100		2 100	1 435	-665
TOIMINTAKULUT	-244 548	-268 990	3 030	-265 960	-266 247	-287
Poistot	-691	-690		-690	-1 524	-834

Pääasiassa ylitystä sisäisissä vuokrissa ja tuotot eivät toteutuneet arvioidulla tavalla.

Kirjastotoimi

Kirjastotoimi sisältää kirjaston ja Saviselän lainausaseman.

Strateginen tavoite	Strategiamittarit	Toteutuminen
Kirjastopalvelujen saatavuuden turvaaminen	Kirjastot takaavat kaikille tasaveroisen pääsyn tietoon ja kulttuuriin. Kirjasto tukee kokoelmillaan ja palveluillaan yhtäläisiä oikeuksia ja mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja virkistytymiseen. Pääsääntöisesti kirjasto on avoinna talvella 39 tuntia ja kesällä 37 tuntia viikossa. Lisäksi kirjastossa on 6 tuntia viikossa itsepalveluaikaa. Saviselän lainausasema palvelee Saviselän koululla ja on avoinna 2 tuntia viikossa lukuvuoden aikana. Kirjakoelmaa pidetään Tammenlehvässä, Koivupuistossa ja Sykkeessä, ja ne vaihdetaan säännöllisesti.	Kirjasto oli avoinna suunnitelmien mukaan talvella 39 tuntia ja kesällä 37 tuntia viikossa. Lisäksi kirjastossa on 6 tuntia viikossa itsepalveluaikaa. Saviselän lainausasemaa pidettiin avoinna 2h tiistai aamuisin.

Lukemisharrastuksen edistäminen	<p>Lasten ja nuorten kirjastotyö on yksi kirjaston painopistealueista. Kirjasto tarjoaa koululuokille kirjastonkäytön opetusta, kirjavinkkausta ja satutunteja pyydettyä. Lisäksi 1-6 luokkalaista kannustetaan lukudiplomin suorittamisessa.</p> <p>Erilaisten teemojen sekä ajankohtaisten aiheiden ympärille kootaan kirjanäyttelyjä, sekä vinkataan ajankohtaista kirjallisuutta asiakkaille. Omasta kokoelmasta puuttuva materiaali kaukolainataan muualta. Kotipalvelua tarjotaan asiakkaille, jotka sairauden tai vamman vuoksi ovat estyneet käyttämästä kirjastoa.</p>	<p>Lasten ja nuorten kirjastotyötä jatkettiin suunnitelmien mukaisesti. Satutunteja kirjavinkkauksia, kirjastonkäytön opetuksia, e-kirjaston opastuksia ja kirjastokäyntejä pidettiin säännöllisesti.</p> <p>Lukudiplomin suoritti lukuvuonna 18/19 107 oppilasta.</p> <p>Kaukolainaksi tilattiin omasta kokoelmasta puuttuva materiaali.</p> <p>Kirjastossa pidettiin yhteensä 16 tapahtumaa, joihin osallistui 378 henkilöä. Kirjavinkkauksia koululaisille pidettiin viisi, joihin osallistui 112 henkilöä. Satutuokioilta oli 11, joihin osallistui 125 lasta.</p>
Kokoelman kehittäminen	Hankinta pidetään läänin keskiarvossa. Kirjallisuutta hankitaan monipuolisesti, yhtenä painopistealueena lasten ja nuorten kirjallisuus. Kiinnitetään huomiota myös kirjaston e-aineiston hankintaan.	Hankintaa on jatkettu suunnitelmien mukaisesti.
Toiminnan aktiivinen kehittäminen	<p>Kirjastoa kehitetään aktiivisesti osallistumalla alueellisiin ja valtakunnallisiin projekteihin ja hakemalla erilaisia kokeilu- ja kehittämisapurahoja yksin, sekä yhteistyössä eri kirjastojen kanssa.</p> <p>Kirjasto pyrkii aktiivisella toiminnalla ehkäisemään syrjäytymistä kaikkien ikä- ja väestöryhmien keskuudessa</p>	<p>Aktiivista yhteistyötä eri toimijoiden kanssa on jatkettu.</p> <p>Helmikuussa käynnistettiin Kainuun ja Pohjoispohjanmaan yhteinen e-kirjasto, jossa kaikissa kunnissa on samat e-kirjastopalvelut. E-kirjasto otettiin hyvin vastaan ja ihmiset ovat löytäneet uusien palveluiden äärelle.</p>
Yhteistyö	Kirjasto toimii aktiivisesti yhteistyössä eri hallintokuntien, kirjastojen sekä kolmannen sektorin kanssa.	Kirjaston yhteistyötä kehitettiin edelleen eri toimijoiden ja kolmannen sektorin kanssa.

	TP 2018	TA2019+MRM	TP 2019	Poikkeama
Kirjastotoimi	-196 544	-227 120	-227 220	-100
TOIMINTATUOTOT	5 593	1 100	1 435	335
TOIMINTAKULUT	-202 137	-228 220	-228 655	-435
Poistot	-691	-690	-1 524	-834

Tunnuslukuja	TP 2018	TA 2019	TP 2019	Poikkeama
lainaa/as	11	18	12,12	-6
kirjastokäyntiä/as	12	12	12,60	1
nettikäyntiä/as	2	6	2,13	-4

Kulttuuritoimi

Kulttuuritoimi vastaa monipuolisen kulttuuritarjonnan järjestämisestä kunnassa ammatillisesti pätevällä ohjauksella ja tukee järjestöjen järjestämiä kulttuuritapahtumia. Toiminnallaan kulttuuritoimi edistää kuntalaisten henkistä hyvinvointia ja viihtyvyyttä tarjoamalla mahdollisuuden taide-elämyksiin sekä vahvistaa kärsämäkisten kotiseutuidentiteettiä ja ylläpitää kulttuuriperinteitä.

Kulttuuritoimi sisältää kulttuurin ja museot.

Strateginen tavoite	Strategiamittarit	Toteutuminen
Monipuolisten kulttuuripalvelujen turvaaminen.	Kärsämäellä tarjotaan laaja-alaisia kulttuuritapahtumia ja vierailuesityksiä ympärivuotisesti.	Avustukset on jaettu ja Nahkuri toimii myös Perhekeskuksen tiloina. Tapahtumia 2019: ARS Kärsämäki, Avoimet ovien päivät Ritopirtillä ja Rantapääskyssä, elokuvia, Elonkorjuujuhla, Eläkeliiton tanssit, Elämäntarinafestivaali, Liikkuva Nuokkari, erilaisia konsertteja ja luentoja, Musiikkia Paanukirkossa, nojatuolimatkoja, Kärsämäki Päivät, markkinat, erilaisia retkiä, museopäivät, tarinaillat, taidenäyttelyitä, Valtakunnallinen Saunapäivä Sykkeessä, iltatoreja, kesäperhekahviloita, yhteislaulutilaisuuksia ja useita muita yksittäisiä tapahtumia. Vanhalle kunnantalolle avattu koulumuseo, tekstiilimuseo ja Juho Ojalehdon hiihtohuone.
Yhteistyö eri toimijoiden kanssa	Jatketaan yhteistyötä kulttuuri- osuuskunnan ja kulttuuriyhdistysten kanssa tapahtumatuotannossa ja koulujen kulttuurikasvatussuunnitelman toteuttamisessa.	Yhteistyötä tehty eri toimijoiden kanssa kunnan 150-vuotis juhlaa järjestäessä.
Tuetaan lasten kulttuuria	Järjestetään tapahtumia myös koululla ja varhaiskasvatuksen piirissä.	Varhaiskasvatuksessa järjestettiin kesällä taidenäyttely leikkikentän ympäristössä.

	TP 2018	TA2019+MRM	TP 2019	Poikkeama
Kulttuuritoimi	-41 105	-36 740	-37 592	-852
TOIMINTATUOTOT	1 306	1 000	0	-1000
TOIMINTAKULUT	-42 411	-37 740	-37 592	148

Mittarit/suoritteet	TP2018	TA2019	TP2019	Poikkeama
Asukkaita	2 612	2 660	2 575	-85
Kulttuuri ja yhdistys avustukset	13 000	13 000	12 300	-700
€/as	5	5	5	

LIIKUNTA- JA NUORISOTOIMI

Liikunta- ja nuorisotoimen vastualueeseen kuuluvat tulosyksiköt: hallinto, liikuntatoimi ja nuorisotoimi.

	TP 2018	TA2019	TA- muutos	TA 2019 muutosten jälkeen	TP 2019	Poikkeama
YHTEENSÄ	-230 873	-235 890	1 300	-234 590	-237 853	-3 263
TOIMINTATUOTOT	2 919	2 700		2 700	2 089	-611
TOIMINTAKULUT	-233 791	-238 590	1 300	-237 290	-239 942	-2 652
Poistot	-42 463	42 460		42 460	42 463	-3

Suuri ylitys erilliskorvauksissa.

Hallinto

	TP 2018	TA2019+MRM	TP 2019	Poikkeama
Hallinto	-48 652	-48 550	-51 000	-2 450
TOIMINTATUOTOT			85	85
TOIMINTAKULUT	-48 652	-48 550	-51 085	-2 535

Liikuntatoimi

Liikuntatoimi sisältää liikunta-alueet, urheilukentän ja muu liikuntatyön.

Strateginen tavoite	Strategiamittarit	Toteutuminen
Perusliikuntapalveluiden saatavuuden turvaaminen kuntalaisille	<p>Liikuntapaikat toimintakunnossa läpi vuoden.</p> <ul style="list-style-type: none"> - mahdollistetaan urheilukenttäalueen monipuolinen käyttö - lähiliikuntapaikan ylläpito - liikuntapaikkojen kunnossapito säännöllistä - liikuntatarvikevarastojen aukiolo viikonloppuisin 	<p>Heittolajien suorituspaikkojen muutostöitä jatkettiin.</p> <p>Paloaseman läheisyyteen valmistui nuorten aloitteesta skeittiparkki, joka on ollut lasten ja nuorten ahkerassa käytössä.</p> <p>Kuntoportaat valmistuivat Suomelaan monipuolistamaan kuntoliikuntaa kaikenikäisille.</p> <p>Urheilukenttäalueen liikuntapaikat ympäristöineen ovat olleet toimintakuntoiset ja edustavat. Kentillä on harjoiteltu ja kilpailtu ahkerasti. Positiivista palautetta on tullut myös vierailijoilta.</p> <p>Liikuntatarvikevarastot ovat olleet avoinna myös iltaisin ja viikonloppuisin.</p> <p>Kaukalot/jääalueet olivat luistelijoiden ja pelaajien ahkerassa käytössä.</p> <p>Alkuvuodesta lumitilanne salli Onkilammen retkiladun avaamisen. Vuoden lopulla hiihtokauden sääolosuhteet olivat haasteelliset.</p> <p>KKI- liikuntasuorituksia kuntovihkoihin kertyi runsaasti.</p>
Seura- ja järjestötoiminnan tukeminen	Oikea tehokas kohdentaminen. Avustukset vastikkeellisia.	Liikunta- ja hyvinvointiavustukset on maksettu. Kohdeavustuksiin varattua tapahtuma-avustusta jäi osa jakamatta.
Aktiivinen toiminta nuorten ja lasten parissa	Uimakouluja, retkiä ja kerhotoimintaa.	Uimakouluihin osallistui 43 lasta. Järjestetty monitoimiretkiä Vuokattiin helmi ja maaliskuussa, 86 osallistujaa.

	<p>Uintiretket Uikkoon 4 kertaa. Retki SM:n lii- kaoteluun Ouluun, Reisjärven vapaa-aikatoimen kanssa kaksi kertaa.</p> <p>Kärsämäki 150 v kokoperheen yleisurheilun juh- lakisasarjaa toteutettiin urheilukentällä kesä- ja elokuussa maanantaisin.</p> <p>Kokoperheen yleisurheilun pitäjänmestaruuskil- pailut Kärsämäkipäivien avauspäivänä.</p> <p>Olimme mukana aktiivisesti Kärsämäki 150 v ta- pahtumissa.</p> <p>Mukana pohjoisen alueen F -ja G-ikäisten pesä- palloleirin järjestelyissä.</p> <p>Osallistuimme Kansanhihtokampanjaan (1.1- 30.4) –hyödynnä 10 lumisinta viikkoa hiihtäen.</p> <p>KKI-Kunnonkeikka maakunnallinen hyvinvointi- kiertue Kärsämäellä toukokuussa. Ohjelmassa oli hyvinvointiin liittyvää info ja testausta.</p> <p>Alkuvuodesta ja vuoden lopulla oli mahdollista testata oman kehon koostumusta InBody 720 - laitteella.</p> <p>UKK –kävelytesti mahdollisuus tarjottiin keväällä urheilukentällä.</p> <p>Patikkaretkiä Kärsämäenjärville, alueella soiden- suojelualue ja mielenkiintoisia luontokohteita.</p> <p>Erilaisten teemojen puitteissa toteutetut kunto- tempaukset kokosivat liikkujia ulkoilemaan.</p> <p>Voimaa vanhuuteen hanketeemaa <i>Vie vanhus ulos</i> toteutettiin monipuolisesti yhteistyötaho- jen kanssa.</p> <p>Osallistuimme ehkäisevän päihdetyöviikkoon (vko 45), teemana kannabis ja Anna lapsellesi raitis joulu -kampanjaan.</p>
--	---

	TP 2018	TA2019+MRM	TP2019	Poikkeama
Liikuntatoimi	-138 002	-131 190	-137 097	-5 907
TOIMINTATUOTOT	2 476	1 700	1 564	-136
TOIMINTAKULUT	-140 478	-132 890	-138 661	-5 771
Poistot	-42 463	-42 460	-42 463	-3

Mittarit/suoritteet	TP 2018	TA2019	TP2019	Poikkeama
Asukkaita	2 612	2 660	2 575	-85
Uimahallipalvelut	21 000	21 000	21 000	
€/as	8	7,9	8,2	0,3
Käyntikertoja uimahallilla	3 236 (2 940 v. 2018 ja 2 802 v. 2017)			

Avustukset yhteisöille €/as	19 210 7,4	19 250 7,2	15 720 6,1	-3 530 -1,1
--------------------------------	---------------	---------------	---------------	----------------

Nuorisotoimi

Nuorisotoimi sisältää nuorisotilat ja muu nuorisotyön.

Strateginen tavoite	Strategiamittarit	Toteutuminen
Seura- ja järjestötoiminnan tukeminen	Oikea tehokas kohdentaminen. Avustukset vastikkeellisia.	Avustukset on maksettu.
Aktiivinen toiminta nuorten ja lasten parissa	Retkiä ja kerhoja, monipuolista toimintaa. Sosiaalista viestintää nuorille.	Uusi nuorisovaltuusto käynnistyi loppuvuodesta. Nuorisovaltuusto järjesti pitsaperjantain ja peliillan Poppelissa joulukuussa. Retki Haaparantaan ei toteutunut. Kesän perheretki Särkänniemen huvipuistoon kesäkuussa (46). Sosiaalista viestintää on toteutettu nuorille nuorisovaltuuston kautta. Nuorten pelikerhot ovat kokoontuneet Frosteruksen koulun salissa kaksi kertaa viikossa.
Nuorisotilojen tehokas käyttö	Nuorisotila avoinna mahdollisimman paljon. Riittävät bänditilat.	Loppu vuodesta täydennettiin peli valikoimaa nuorten ideoimana. Avoimet ovet toimintailtoja on nuorisotiloissa järjestetty 173 kertaa/3430 osallistujaa. Teemoina ympäristö- ja päihdevalistusta, leivontaa, askartelua ja muuta ajankohtaan liittyvää. Nuorisotila on ollut avoinna myös kesällä. Nuorisotilojen yläkerrassa on 4H:n ja etsivän nuorisotyön toimistot. Poppelin tiloja ovat käyttäneet myös järjestöt, perhekoti, perhetyöntekijät, seurakunta, työpaja, Saapasryhmä ja koulu.
Yhteistyö eri hallintokuntien ja muiden toimijoiden kanssa Ennaltaehkäisevä työ	Erilaisten tapahtumien järjestäminen ja nuorisotilan käyttäminen. Etsivän nuorisotyön/ yksilövalmentajantyön jatkuminen. TIME OUT –Aikalisä toiminta.	Kunnan kesätyökohteisiin työllistyi 39 nuorta. Liikkuva Nuokkari käynnistyi loppuvuodesta ja kiersi kerran kuukaudessa eri kylillä. Toiminta oli suunnattu yläkouluikäisistä ylöspäin (yhteistyössä etsivä, 4H ja nuorisotoimi). Pitsaperjantai ja peli-iltaa Poppelissa yhteistyötahojen kanssa kohderyhmänä yläkoulu- ja vanhemmat nuoret. Peli-illassa oli mahdollisuus tutustua Majakka hankkeen Pakopeliin (peli on seikkailu- ja ryhmäpeli). Nuoria oli vuoden aikana työhön tutustumis- ja työharjoittelu-/näyttöjaksoilla. Tutustumista melontaan yläasteen ja lukion liikuntaryhmille. Nuorisotiloissa on vierailut vuoden aikana nuoria eri maista.

		<p>Nuorten pikkujoulu, iltakahvila, kauneimmat joululaulut Poppelissa joulukuun alussa yhteistyötoimien kanssa.</p> <p>Etsivä nuorisotyöntekijä on työskennellyt nuorisotalo Poppelissa kerran viikossa.</p> <p>Kärsämäki osallistui kutsuntaikäisille suunnattuun Time Out –Aikalisätoimintaan. Kutsuntatilaisuus järjestettiin Pyhännällä.</p>
--	--	--

	TP 2018	TA2019+MRM	TP 2019	Poikkeama
Nuorisotoimi	-44 219	-54 850	-49 756	5 094
TOIMINTATUOTOT	442	1 000	440	-560
TOIMINTAKULUT	-44 661	-55 850	-50 196	5 654

Tunnuslukuja	TP 2018	TA 2019	TP 2019	Poikkeama
Asukkaita	2 612	2 660	2 575	-85
Avustukset yhteistöille	12 360	12 350	12 110	-240
€/as	4,7	4,6	4,7	0,1
Nuorisotilan avoimet ovet -toiminta				
aukiolo kerrat	206	130	173	53
osallistujamäärät /v	3 622	3 100	3 430	330

Terveysten edistämisen toimeenpanosuunnitelman toteutumista vuodelta 2019 on seurattu talousarvion toteutumisessa suorittein ja mittarein. Mm. KKI-kuntovihkoihin kertyi 14 970 kuntoilusuoritusta (14 834 v. 2018 ja 14 120 v. 2017).

TEKNINEN LAUTAKUNTA

Kärsämäen kunnan vuosille 2016 - 2021 laaditun strategian visiona on että Kärsämäki on luova ja kansainvälinen, yrittäjyyttä ja asukkaiden viihtyvyyttä edistävä, menestyvä maaseutupaikkakunta.

Kärsämäen kehittämisen painopisteet, tavoitteet ja toimenpiteet tärkeysjärjestykseen asetettuna.		
Strategia tavoite	Strategiamittarit	Toimenpiteet, resurssit ja ajoitus
I Tehostettu paikkakunnan markkinointi		
Kärsämäki tulee laajasti tunnetuksi vetovoimaisena ja aktiivisena, asukkaitaan ja yrityksiään kannustavana ja elinvoimaisena maaseutupaikkakuntana	Paikkakuntakuvan laatu ja tunnettuus mediassa ja eri sidosryhmissä, kunnan asukasmäärän kehitys, kunta- ja elinkeinostrategioiden toteutusaste, kehittämishankkeiden vaikuttavuus, uudet yritykset, työpaikkojen määrä,	Kärsämäen keskustan ympäristön vetovoimaisuutta lisätään kehittämällä teollisuus- ja liikealueita. Kunta on mukana paikkakunnan vetovoiman kehittämisessä ja yritysten menestymisen mahdollisuuksien parantamisessa.

	paikkakunnan sisäisen kehittämisil-mapiirin ja ulkoisen yhteistyön taso	
II Laadukas maaseutuasuminen		
Kärsämäkisen maaseutuasumisen tarjoama elämänlaatu muodostuu paikkakunnan vahvuustekijäksi.	Kunnan nettomuuton kehitys, kunnan asuntokannan käyttöaste, uusien asuntorakentamishankkeiden määrä, asuntotonttien myyntimäärät keskustassa ja kylillä, yksityisten vajaan käyttöisten asuntojen määrä, asiakaspa-laute asumis- ja muista palveluista sekä harrastusmahdollisuuksista (säännölliset asukas- ja asiakasky-selyt), palvelujen jonotusaste ja ihmisläheisyys	Sivukylien tyhjiillään olevien asuntojen saamista asuntokäyttöön. Haja-asutusalueen vapaana olevien tonttien markkinointi rakentajien tietoisuuteen. Tonttipörssi laaditaan kunnan nettisivuille.
III Monitahoinen saavutettavuus		
Kärsämäestä kehittyi ”Keskipiste Puolimatassa” -saavutettavuutensa pohjalta yritys- ja muita toimijoita investoimaan sitouttava sijoittumiskohde.	Uudet yrityshankkeet, yritystonttien myyntimäärä, liiketilojen käyttöaste, valta- ja kantateiden varsien kehittämisaktiivisuus, tapahtumien ja majoitustujen määrä, hanketavoitteet	Suomelan kulman KTY-alue on kaavoitettu. Alueen käytön kokonaisvaltainen suunnittelu, missä huomioidaan Suomelan kulttuuri-alueen kehittäminen ja hyödyntäminen.
IV Omaleimainen kulttuuri		
Kulttuuri luo monimuotoisena kehittämisen voimavarana Kärsämäelle elämyksiä ja elinvoimaa ja kytkeytyy tiiviisti paikkakunnan kuvaan ja markkinointiin sekä matkailun ja palvelujen kehittämiseen ja kansainvälisten yhteyksien hyödyntämiseen.	Tapahtumien kävijämäärä, uusien tapahtumien synty, uudet yritykset, kansainvälisten yhteyksien ja vierailujen määrä, majoitusvuorokaudet, kulttuurimatkailun aktiviteetti	Kehitetään Konttilan kulttuurialuetta ja sen käytettävyyttä erilaisissa kulttuuritapahtumissa. Paikkakuntaa mainostavien tienvarsimainostauluihin on hankittu mainoksia. Paikkakunnan mainontaa kehitetään edelleen.

Tekninen lautakunta

Päävastuualue valtuuston sitovuustasolla on Tekninen lautakunta.

	TP2018	TA2019	Toteuma	Poikkeama
Tekninen lautakunta yht.	-466 741	-447 410	-366 399	-81 011

Vastuualueet teknisen lautakunnan sitovuustasolla ovat: yhdyskuntatekniikka, kiinteistötoimi ja Jokilaaksojen Pelastuslaitoksen hoitama suojelutoimi.

Yhdyskuntatekniikka	-331 872	-369 040	336 590	-32 450
Kiinteistötoimi	-81 919	-156 320	-207 050	-50 730
Suojelutoimi	-223 789	-234 690	236 859	2 169
Tekninen lautakunta yhteensä	-466 741	-447 410	-366 399	-81 011

Poistot

Yhdyskuntatekniikka	-127 688	-101 580	132 413	30 833
Kiinteistötoimi	-406 902	-396 520	402 570	6 050
Suojelutoimi	-436	-350	349	-1
Poistot yhteensä	-535 024	-498 450	535 333	36 883

Lautakuntaa sitovat tehtäväalueet

YHDYSKUNTATEKNIikka

Yhdyskuntatekniikan tehtäväalueita ovat: hallinto, liikenneväylät ja muut yleiset alueet, kaavoitus- ja mitaustoimi, jätehuolto ja koneet.

Toiminnan tavoitteet	Tavoitetasot	Toteutuma
Hallinto: Tuottaa Teknisen toimen toimistopalvelut. Tulosalue rakennuttaa, rakentaa ja ylläpitää tehokkaasti ja taloudellisesti rakennuksia ja alueita kunnan omien toimintojen, sekä yritysten ja kuntalaisten käyttöön.	Teknisen toimen hallinnon tehtävänä on hoitaa teknisen toimen toimistopalvelut sekä investointikohteiden suunnittelu ja rakennuttaminen. Tekninen lautakunta kokoontuu tarvittaessa ja esitykset käsitellään kuntalain edellyttämässä ajassa. Tiejasto toimii yksityistielain mukaisena tielautakuntana. Tehtäviin kuluu avustaa ja ohjata yksityisteitä tienpidossa, toimia lain mukaisena lausunto- ja rekisteriviranomaisena sekä tarvittaessa järjestää yksityistietoimiuksia. Ostolaskut hoidetaan siten, ettei viivästyskorkoja synny. Laskutukset hoidetaan ajallaan. Laaditaan talousarvio, sekä tuotetaan talousarvion seurantaan ja sisäiseen valvontaan liittyvät raportit.	Hallinnon tehtävät ja toimistopalvelut ovat toteutuneet suunnitelman mukaisesti. Investointikohteiden toteutuminen esitetään erillisessä investointiosassa. Lautakunnan kokoukset on pidetty tarvittaessa. Ostolaskut ja laskutus on hoidettu ajallaan. Talousarvion seuranta on suoritettu säännöllisesti.
Liikenneväylät ja yleiset alueet: Turvallisen liikenneympäristön luominen ja ylläpitäminen. Puistojen, leikkikenttien ja muiden alueiden pitäminen viihtyisinä ja turvallisinä virkistysalueina.	Liikenneväylien hoidossa tavoitteena on pitää kaavatiet ja yleiset alueet hyvässä kunnossa. Kaavateiden ja kevyenliikenteen väylien kunnossapidosta on luokitus, jolla ohjataan talviaurauksen ja hiekoitusten aloittamista oikeaan aikaan edistämään turvallista liikkumista. Kunnossapidosta huolehditaan osin kunnan omana työnä ja ostopalveluna. Yksityisille maksetaan kesä- ja talvi kunnossapitoavustukset. Edelleen kunta osallistuu kuntaosuudella sellaisten yksityisteiden peruskorjaukseen, jotka saavat valtionosuuden. Puisto- ja viheralueet pidetään sellaisessa kunnossa, että ne antavat myönteisen kuntakuvan. Tuetaan paikallisia nuoria palkkaamalla heitä kesätöihin.	Kaavateitä ja yleisiä alueita on pidetty kunnossa ostopalveluna ja osin kunnan omana työnä. Yksityisille on maksettu auras- ja kesäkunnossapitoavustukset. Yksityisteiden perusparantamisia ei ollut. Puisto- ja viheralueet on pidetty sellaisessa kunnossa, että ne antavat myönteisen kuntakuvan. Nuoria on palkattu kesätöihin. Muita yleisiä alueita on pidetty kunnossa omana työnä, sekä osittain ostopalveluna. Puistoalueiden puustoa on ryhdytty harventamaan, jotta ne muuttuisivat puistomaisemmiksi.
Kaavoitus- ja mittaus:	Asemakaava pidetään ajan tasalla ostopalveluna. Maanmittauslaitokselta ostetaan	Asemakaavat ja osayleiskaavat laaditaan MRL:n säännösten mukaisesti.

Asemakaavat ja osayleiskaavat laaditaan MRL:n säännösten mukaisesti.	palvelut mm. kiinteistönmuodostukseen liittyvissä asioissa. Vastuullinen viranhaltija osallistuu tarvittaessa maanmittaustoimituksiin kunnan alueella.	
Koneet: Tuottaa hallintokuntien tarvitsemat käyttäjäpalvelut, järjestää työkonekalustoa.	Kalusto pidetään käyttötarkoitusta vastaavassa kunnossa. (traktori, ruohonleikkurit, autot jne.).	Kalusto on pidetty toimintakuntoisena.

	TP2018	TA 2019	Toteuma	Poikkeama
Yhdyskuntatekniikka				
Hallinto				
Toimintatuotot	-5 625,30	-4 000,00	-4 060,02	-60,02
Toimintakulut	180 254,21	188 380,00	185 546,89	-2 833,11
Netto	174 628,91	184 380,00	181 486,87	-2 893,13
Liikenneväylät ja muut yleiset alueet				
Toimintatuotot	-39 613,98	-48 600,00	-35 426,42	13 173,58
Toimintakulut	164 552,71	207 260,00	169 597,48	-37 662,52
Netto	124 938,73	158 660,00	134 171,06	-24 488,94
Poistot	103 515,12	82 820,00	107 829,65	25 009,65
Kaavoitus- ja mittaustoimi				
Toimintakulut	941,00	2 500,00	0,00	-2 500,00
Netto	941,00	2 500,00	0,00	-2 500,00
Poistot	6 672,24	1 260,00	1 256,74	-3,26
Jätehuolto				
Toimintakulut	3 638,00	2 000,00	2 191,00	191,00
Netto	3 638,00	2 000,00	2 191,00	191,00
Poistot	17 500,92	17 500,00	17 500,92	0,92
Koneet				
Toimintatuotot	-3 318,30	0,00	-1 478,29	-1 478,29
Toimintakulut	31 043,66	21 500,00	20 219,26	-1 280,74
Netto	27 725,36	21 500,00	18 740,97	-2 759,03
Poistot	0,00	0,00	5 826,48	5 826,48
Yhdyskuntatekniikka yht. netto.	-331 872	-369 040	-336 590	-32 520

Mittarit /suoritteet	TP2018	TA2019	Toteutuma
Katujen kunnossapito	2204,04 /km/v (kadut 13,070 km kev.liik. 3,79 km)	3.025,19 /km/v (kadut 13,070 km kev.liik. 3,79 km)	3.099,03 /km/v (kadut 14,030 km kev.liik. 4,205 km)
Tievalaistus	23 365 €/v	22 000 €/v	25.329,93 €/v
Yksityisteiden avustukset	11 638,76 €/v	11 046 €/v	10 630,02 €/v
Talvikunnossapito	119,76 €/km/v (97,184 km)	119,83 €/km/v (92,184 km)	120,07 €/km/v (88,534 km)
Kesäkunnossapito			
Lk I 126,14 €/km	4987,46 €/v	9 490,66 €/v 107,70	5 262,25 €/v
Lk II 92,50 €/km	116,80 €/km/v	€/km/v	114,52 €/km/v
Lk III 58,87 €/km	(42,700 km)	(88,115 km)	(45,950 km)
Perusparantaminen	0v	9845€/v	0
Valtionavustusta perusparannukseen saaville tiekunnille enintään 15 % toteutuneista kustannuksista			

KIINTEISTÖTOIMI

Tehtäväalue sisältää tilapalvelut, maa- ja metsätilat, sekä välitetyt työpalvelut.

Toiminnan tavoitteet	Tavoitetasot	Toteutuma
<p>Tilapalvelut: Tuottaa Kärsämäen kunnan omistamien rakennusten tilantarvepalvelut hallintokunnille ja ulkopuolisille käyttäjille. Tilapalvelu sisältää rakennusten ja niiden ulkoalueiden teknisen kunnossapidon ja hoidon järjestämisen.</p> <p>Tilapalvelut sisältävät:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omat toimitilat - vuokra-asunnot - muut vuokratilat 	<p>Huolehditaan kunnan kiinteistöjen kunnossapidosta, käytettävyydestä ja arvon säilyttämistä mahdollisimman laadukkaasti. Kunnossapidon työt tehdään osin omana työnä ja osittain palveluna. Fazer Food Service hoitaa siivouspalvelun. Tilat vuokrataan kunnan sisäisille ja ulkoisille asiakkaille.</p>	<p>Kiinteistöt on pidetty kunnossa ja niille on tehty tarvittavat korjaukset.</p> <p>Konttilan aluetta on kehitetty ja laitettu istutuksia.</p> <p>Tilat on vuokrattu.</p>

Hallinnonalojen tarvitsemien tilojen sisäiset vuokrat: kustannukset laskutetaan sisäisinä vuokrina toteutuvien kustannusten, pääomakulujen sekä suunnitelmanmukaisten poistojen mukaan. Vuokra-asuntoja on 3 huoneistoa. Muut toimitilat sisältävät sipulivaraston ja paloaseman. Toimintatuotot sisältävät ylläpito- ja pääomavuokrat.

Mittarit/suoritteet

	TP2018	TA2019	Toteuma
Omat toimitilat	17 630 k-m ²	16427 k-m ²	16674 k-m ²
Vuokra-asunnot	360 k-m ²	607 k-m ²	360 k-m ²
Muut toimitilat	1 519 k-m ²	1519 k-m ²	1423 k-m ²
Toimintatuotot	73,33 €/v/m ²	73,40 €/v/m ²	78,31 €/v/m ²
Toimintakulut	71,98 €/v/m ²	67,23 €/v/m ²	69,47 €/v/m ²

<p>Maa- ja metsätilat: Kunnan omistaman metsäomaisuuden hoito hyvän metsänhoidon periaatteen mukaisesti. Peltoalueet vuokrataan.</p>	<p>Metsäomaisuuden hoito ja puunmyynti toteutuvat metsänhoitoyhdistyksen laatiman metsäsuunnitelman mukaisesti. Metsäsuunnitelma uudistetaan n. 10 vuoden välein. Peltoalueet vuokrataan viljelijöille.</p>	<p>Kunnan metsät hoidetaan metsätaloussuunnitelman mukaisesti, asiantuntijana metsänhoitoyhdistys. Kunnan uuden metsätaloussuunnitelman vuosille 2019-2029 on laatinut Metsäsuunnittelu Hollanti Oy. Peltoalueet on vuokrattu viljelijöille.</p>
--	---	--

<p>Välitetyt työpalvelut: Ulkopuolisille suoritettavat palvelut</p>	<p>Laskutetaan toteutuman mukaan</p>	<p>Laskutettu toteutuman mukaan</p>
---	--------------------------------------	-------------------------------------

Kiinteistötoimi	TP 2018	TA2019	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	-1 314 123,92	-1 245 270,00	-1 337 880,18	-92 610,18
Toimintakulut	1 342 642,90	1 188 050,00	1 200 680,50	12 630,50
Netto	28 518,98	-57 220,00	-137 199,68	-79 979,68

Poistot	319 091,50	308 700,00	313 698,70	4 998,70
Vuokratut asunnot				
Toimintatuotot	-20 804,35	-21 020,00	-19 650,87	1 369,13
Toimintakulut	17 166,68	13 980,00	38 385,43	24 405,43
Netto	-3 637,67	-7 040,00	18 734,56	25 774,56
Poistot	2 670,48	2 670,00	3 733,68	1 063,68
Muut vuokratilat				
Toimintatuotot	-95 664,68	-95 390,00	-95 402,39	-12,39
Toimintakulut	44 434,24	45 300,00	49 812,02	4 512,02
Netto	-51 230,44	-50 090,00	-45 590,37	4 499,63
Poistot	85 137,96	85 150,00	85 137,96	-12,04
Maa- ja metsätilat				
Toimintatuotot	-85 719,82	-56 430,00	-85 607,15	-29 177,15
Toimintakulut	23 149,54	14 460,00	42 612,22	28 152,22
Netto	-62 570,28	-41 970,00	-42 994,93	-1 024,93
Välitetyt työpalvelut:	TP 2018	TA2019	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot	-12 170,33	0,00	-6 832,29	-6 832,29
Toimintakulut	12 170,33	0,00	6 832,29	6 832,29
Netto	0,00	0,00	0,00	0,00
Kiinteistötoimi yht. netto	88 920,00	156 320,00	-207 050,00	-50 730,00

SUOJELUTOIMI

Pelastuslaitoksen alueen kuntien tekemän yhteistoimintasopimuksen mukaan Ylivieskan kaupunki toimii sopimuskuntana huolehtien osaltaan pelastuslaitoksen hallinnosta ja laskuttaa yhteistoimintasopimuksen mukaiset maksut.

Talousarviossa on yhteistoimintasopimuksen mukainen maksu ja lisäksi eläkemenoperusteiset maksut.

Suojelutoimi				
Toimintakulut	223 789,19	234 690,00	236 859,10	2 169,10
Netto	223 789,19	234 690,00	236 859,10	2 169,10
Poistot	436,19	350,00	348,96	-1,04
Tekninen lautakunta yhteensä				
Toimintatuotot	-1 577 040,68	-1 470 710,00	-1 586 337,61	-115 627,61
Toimintakulut	2 043 782,46	1 918 120,00	1 952 736,19	34 616,19
Netto	466 741,78	447 410,00	366 398,58	-81 011,42
Poistot	535 024,41	498 450,00	535 333,09	36 883,09

Ruokahuolto- ja siivouspalveluja ostettiin Fazer Food Service Oy:ltä yhteensä 559.269 eurolla. Siivouspalvelun kustannukset ja keittiöiden käyttökustannukset sisältyvät hallintokuntien kustannuksiin käytön mukaisesti.

Keittiöiden käyttökustannukset ovat yhteensä 70.436,19 € netto. Vuokratuotot ja käyttökustannusten korvaukset ovat yht. 45.600 €, sekä sisäiset vuokrat 24.836,19 €.

Siivouspalvelut yht.	196 632 €/v
Ateriamaksut koulut ja varhaiskasvatus yht.	<u>362 637 €/v</u>
Ruokahuolto- ja siivouspalvelut yht.	559.269 €/v

7.2.2 Tuloslaskelmaosan toteutuminen

Tuloslaskelmaosan toteutuminen 2019	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- Muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama
TOIMINTATUOTOT	3 121 360,00	-100,00	3 121 360,00	3 318 068,98	196 708,98
Myyntituotot	1 180 550,00	-100,00	1 180 450,00	1 318 535,25	138 085,25
Maksutuotot	377 750,00	0,00	377 750,00	381 546,09	3 796,09
Tuet ja avustukset	206 010,00	0,00	206 010,00	130 373,67	-75 636,33
Vuokratuotot	1 330 010,00	0,00	1 330 010,00	1 394 225,31	64 215,31
Muut toimintatuotot	27 410,00	0,00	27 410,00	93 388,66	65 978,66
TOIMINTAKULUT	-20 961 980,00	6 330,00	-20 955 650,00	-20 898 576,94	57 073,06
Henkilöstökulut	-5 607 750,00	4 740,00	-5 611 490,00	-5 673 290,00	-61 800,00
Palvelujen ostot	-12 396 780,00	1 530,00	-12 387 830,00	-12 279 798,69	108 031,31
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-750 550,00	60,00	-747 930,00	-764 362,44	-16 432,44
Avustukset	-608 960,00	0,00	-608 960,00	-573 475,22	35 484,78
Vuokrakulut	-1 534 600,00	0,00	-1 535 100,00	-1 540 066,16	-4 966,16
Muut toimintakulut	-63 340,00	0,00	-64 340,00	-67 584,43	-3 244,43
TOIMINTAKATE	-17 840 620,00	6 230,00	-17 834 290,00	-17 580 507,96	253 782,04
Verotulot	7 446 000,00	0,00	7 446 000,00	7 510 272,43	64 272,43
Valtionosuudet	10 783 400,00	223 600,00	11 007 000,00	10 942 384,00	-64 616,00
Rahoitustuotot ja -kulut	258 000,00	50 000,00	308 000,00	590 023,22	282 023,22
Korkotuotot	0,00	0,00	0,00	6 362,61	6 362,61
Muut rahoitustuotot	356 000,00	30 000,00	386 000,00	647 002,80	261 002,80
Korkokulut	-80 000,00	20 000,00	-60 000,00	-53 794,28	6 205,72
Muut rahoituskulut	-18 000,00	0,00	-18 000,00	-9 547,91	8 452,09
VUOSIKATE	646 880,00	279 830,00	926 710,00	1 462 171,69	535 461,69
Poistot ja arvonalentumiset	-595 120,00		-595 120,00	-637 809,19	-42 689,19
TILIKAUDEN TULOS	51 760,00	279 830,00	331 590,00	824 362,50	492 772,50
VARAUSTEN JA RAHASTOJEN MUUTOKSET	54 890,00	0,00	54 890,00	54 885,17	-4,83
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ	106 650,00	279 830,00	386 480,00	879 247,67	492 767,67

Verotulot 2019	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- Muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama
Kunnan tulovero	6 237 000	0	6 237 000	6 294 805	57 805
Kiinteistövero	580 000	0	580 000	594 542	14 542
Osuus yhteisöveron tuotosta	629 000	0	629 000	620 925	-8 075

Kiinteistöveroprosentit	
	2019
Yleinen veroprosentti	0,93 %
Vakituiset asunnot	0,65 %
Muut asuinrakennukset	1,10 %
Voimalaitos	2,85 %
Yleishyödylliset yhteisöt	0,00 %
Rakentamattomat tontit	3,00 %

Taulukko. Kiinteistöveroprosentit vuonna 2019.

Valtionosuudet 2019	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- Muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama
Valtionosuudet yhteensä	10 783 400,00	223 600,00	11 007 000,00	10 942 384,00	-64 616,00
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	10 873 400,00	223 600,00	11 097 000,00	10 992 432,00	-104 568,00
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtion- osuudet	-90 000,00		-90 000	-50 048,00	39 952,00

Taulukko. Vuoden 2019 valtionosuuksien erittely.

7.2.3. Investointiosan toteutuminen

Investointien toteuma ja hankeselostus esitetään sivuilla 89-92. Investointiosan määrärahat ja tulorviot sitovat valtuustoon nähden hankeryhmitasolla.

Investoinnit hankeselostus toteutuma 1.1-31.12.2019

HALLINTOTOIMI

Maa-alueet

Maa-alueiden hankinta- ja myynti

	Kokonais- kustannus	Edellisen v. käyttö	TA2019	MRM	TA2019 Muutos,jälk.	TOT	Poikkeama
Hallintotoimi							
Maa-alueet							
Maan hankinta ja myynti							
TULOT YHTEENSÄ		0	0,00	32 300,00	32 300,00	52 634,08	-20 334,08
MENOT YHTEENSÄ	0	0	0,00	-1 000,00	-1 000,00	-641,93	-358,07
NETTO YHTEENSÄ	0	0	0,00	31 300,00	31 300,00	51 992,15	-20 692,15

Myynnit:

13.5.2019 tehdyllä kauppakirjalla Nelostien Korjaamo Oy:lle on myyty tontit Suomelan alueelta, tilojen pinta-alat yht. n. 16.600 m².

18.12.2019 tehdyllä kauppakirjalla Kärsämäen Teollisuuskiinteistöt Oy:lle on myyty tontista Suikula määräala, sekä Suvimaa III ja Marttila 2 tontit. Tonttien pinta-alat yht. 18.889 m². Myyntitulot kirjataan 3 vuodelle

18.1.2019 tehdyllä kauppakirjalla Jokiranta Group Oy:lle tila Hietakaarto pinta-ala n. 56 ha.

Menot: Konttimäen sähköliittymän kokoa on kasvatettu lisäliittymällä

Teollisuuskenttä

MENOT YHTEENSÄ	180 000	27 331	-60 000,00	-7 400,00	-67 400,00	-67 387,17	-12,83
NETTO YHTEENSÄ	180 000	27 331	-60 000,00	-7 400,00	-67 400,00	-67 387,17	-12,83

Rakennetaan kantava alue teollisuusrakentamista ja muuta teollistamisrakentamista varten.

Teollisuuskenttää on laajennettu rakentamalla lisää aluetta.

Kaavat

Asemakaavan uusiminen

MENOT YHTEENSÄ			-10 000,00	0,00	-10 000,00	-12 006,40	2 006,40
NETTO YHTEENSÄ			-10 000,00	0,00	-10 000,00	-12 006,40	2 006,40

Asemakaavan muutos korttelissa 12 on vahvistettu valtuustossa 23.4.2019

Kaavan muutos on aloitettu kortteleissa 41,42,42a,340 ja 343. Pohjakartta alueelle on uusittu

Irtain omaisuus Hallinto

ICT-hankinnat.

MENOT YHTEENSÄ			-15 000,00	0,00	-15 000,00	-16 948,10	1 948,10
NETTO YHTEENSÄ			-15 000,00	0,00	-15 000,00	-16 948,10	1 948,10

Hankittu uusia tietokoneita/telakoita keskushallintoon, sotehallintoon, kokoushuoneisiin.

Hallintotoimi yhteensä netto -85 000,00 23 900,00 -61 100,00 -44 349,52 -16 750,48

SIVISTYSTOIMI

ICT-Hankinnat. ME-

NOT YHTEENSÄ			-65 000,00	0,00	-65 000,00	-60 393,23	-4 606,77
NETTO YHTEENSÄ			-65 000,00	0,00	-65 000,00	-60 393,23	-4 606,77

Hankittu uusia tietokoneita/telakoita kouluille opetukseen sekä hallintoon.

Kirjaston kalusteiden

uusiminen

MENOT YHTEENSÄ	-15 000,00	0,00	-15 000,00	-15 000,00	0,00
NETTO YHTEENSÄ	-15 000,00	0,00	-15 000,00	-15 000,00	0,00
Kalusteet on hankittu.					
<i>Sivistystoimi yhteensä netto</i>	<i>-80 000,00</i>	<i>0,00</i>	<i>-80 000,00</i>	<i>-75 393,23</i>	<i>-4 606,77</i>

TEKNINEN TOIMI

Yleiset alueet

Koulukeskus liikenneturvallisuuden parantaminen

MENOT YHTEENSÄ	-35 000,00	-32 000,00	-67 000,00	-66 449,68	-550,32
NETTO YHTEENSÄ	-35 000,00	-32 000,00	-67 000,00	-66 449,68	-550,32

Koulukeskuksen liikenneturvallisuuden parantaminen, rakentamistyöt on suoritettu, päällystykset, hidastetöyssyt, suojatiemerkinnot on tehty ja liikennemerkit asennettu.

Saviselän lähiliikunta-
alue

TULOT YHTEENSÄ	0,00	4 400,00	4 400,00	4 400,00	0,00
MENOT YHTEENSÄ	-7 500,00	3 200,00	-4 300,00	-4 300,44	0,44
NETTO YHTEENSÄ	-7 500,00	7 600,00	100,00	99,56	0,44

Saviselän koulun lähiliikuntapaikan rakentaminen on valmistunut ja viimeinen erä avustuksesta on haettu

Skeittiparkin rakenta-
minen

TULOT YHTEENSÄ	0,00	13 000,00	13 000,00	13 000,00	0,00
MENOT YHTEENSÄ	-30 000,00	-28 000,00	-58 000,00	-59 599,60	1 599,60
NETTO YHTEENSÄ	-30 000,00	-15 000,00	-45 000,00	-46 599,60	1 599,60

Skeittiparkki on rakennettu valmiiksi, rakenteet, päällystystyöt ja valaistus on suoritettu ja avustus haettu.

Kuntoilupuuisto aikuisväestölle

MENOT YHTEENSÄ	-15 000,00	0,00	-15 000,00	-10 082,84	-4 917,16
NETTO YHTEENSÄ	-15 000,00	0,00	-15 000,00	-10 082,84	-4 917,16

Kuntoilupuuistojen rakentamisessa tarvittavat kalusteet on hankittu varastoon. Kalusteiden asentaminen v. 2020

<i>Yleiset alueet yht. netto</i>	<i>-87 500,00</i>	<i>-39 400,00</i>	<i>-126 900,00</i>	<i>-123 032,56</i>	<i>-3 867,44</i>
----------------------------------	-------------------	-------------------	--------------------	--------------------	------------------

Kiinteistöt

Suom. caravan/kehitt. ja korju

MENOT YHTEENSÄ	-15 000,00	-5 000,00	-20 000,00	-19 520,14	-479,86
NETTO YHTEENSÄ	-15 000,00	-5 000,00	-20 000,00	-19 520,14	-479,86

Suomelan aluetta on kehitetty rakentamalla grillikatos, terassi ja kuntoportaat.

Urheilukentän traktoritallin laajennus

MENOT YHTEENSÄ	-48 000,00	0,00	-48 000,00	-66 841,03	18841,03
NETTO YHTEENSÄ	-48 000,00	0,00	-48 000,00	-66 841,03	18841,03

Urheilukentän traktorihallin laajennus, rakennuslupa on haettu, työt on suoritettu valmiiksi ulkomaalausta ja sadevesikouruja ja -syöksyjä lukuun ottamatta.

Kameravalvonnan uudistaminen					
MENOT YHTEENSÄ	-30 000,00	0,00	-30 000,00	0,00	-30000
NETTO YHTEENSÄ	-30 000,00	0,00	-30 000,00	0,00	-30000

Koulukeskuksen kameravalvonnan uusiminen, töitä ei ole vielä aloitettu, suunnitelmia tarkennetaan. Toteutus v. 2020

Saviselän koulun liikennejärjestelyt					
MENOT YHTEENSÄ	-20 000,00	4 400,00	-15 600,00	-15 571,56	-28,44
NETTO YHTEENSÄ	-20 000,00	4 400,00	-15 600,00	-15 571,56	-28,44

Saviselän koulun liikennejärjestelyt liikenneturvallisuuden parantamiseksi, työt ovat valmiit.

Koivup.keitto koneet/muutostyö					
MENOT YHTEENSÄ	0,00	-100 000	-100 000,00	-74 664,02	-25335,98
NETTO YHTEENSÄ	0,00	-100 000	-100 000,00	-74 664,02	-25335,98

Koivupuiston keittiön muutostyöt ja koneet on hankittu ja rakennustyöt aloitettu. Muutostyöt jatkuvat vuodelle 2020.

Kiinteistöt yht. netto -113 000 -100 600 -213 600 -176596,75 -37003,25

Teiden rakentaminen

Suomelantie					
TULOT YHTEENSÄ	0,00	10 500,00	10 500,00	10 503,64	-3,64
MENOT YHTEENSÄ	-36 000,00	10 000,00	-26 000,00	-25 915,71	-84,29
NETTO YHTEENSÄ	-36 000,00	20 500,00	-15 500,00	-15 412,07	-87,93

Paanutie					
TULOT YHTEENSÄ	50 000,00	-19 480,00	30 520,00	30 522,44	-2,44
MENOT YHTEENSÄ	100000,00	0,00	-100 000,00	-75 295,25	-24704,75
NETTO YHTEENSÄ	-50 000,00	-19 480,00	-69 480,00	-44 772,81	-24707,19

Valtatie 4 alitus et.kiertoliittymä, suunnittelu					
MENOT YHTEENSÄ	-10 000,00	0,00	-10 000,00	-7 100,00	-2 900,00
NETTO YHTEENSÄ	-10 000,00	0,00	-10 000,00	-7 100,00	-2 900,00

Puusaar./Alarann.kev.liik.väyl. suunnittelu					
MENOT YHTEENSÄ	-10 000,00	0,00	-10 000,00	-843,72	-9 156,28
NETTO YHTEENSÄ	-10 000,00	0,00	-10 000,00	-843,72	-9 156,28

Hakalantie-Koulutie					
TULOT YHTEENSÄ	48 000,00	12 000,00	60 000,00	60 000,00	0,00
NETTO YHTEENSÄ	-48 000,00	12 000,00	-36 000,00	-81 853,80	45 853,80

Teiden rak. yht. netto -154000,00 13 020,00 -140 980,00 -149 982,40 9 002,40

Teiden rakentaminen ja suunnittelu on suoritettu lukuun ottamatta Hakalantien-Koulutien kevyenliikenteenväylän nurmetuksia.

Teiden valaistus

Ahjotie					
TULOT YHTEENSÄ	5 500,00	-2 050,00	3 450,00	3 449,10	0,90
MENOT YHTEENSÄ	-11 000,00	2 400,00	-8 600,00	-8 510,00	-90,00
NETTO YHTEENSÄ	-5 500,00	350,00	-5 150,00	-5 060,90	-89,10

Suomelantie					
TULOT YHTEENSÄ	9 500,00	-5 150,00	4 350,00	4 354,95	-4,95
MENOT YHTEENSÄ	-19 000,00	0,00	-19 000,00	-10 745,00	-8 255,00
NETTO YHTEENSÄ	-9 500,00	-5 150,00	-14 650,00	-6 390,05	-8 259,95
Paanutie					
TULOT YHTEENSÄ	12 500,00	-6 030,00	6 470,00	6 463,51	6,49
MENOT YHTEENSÄ	-25 000,00	0,00	-25 000,00	-15 945,00	-9 055,00
NETTO YHTEENSÄ	-12 500,00	-6 030,00	-18 530,00	-9 481,49	-9 048,51
Kausivalot, mainost.valaistus					
MENOT YHTEENSÄ	-15 000,00	0,00	-15 000,00	-14 333,57	-666,43
NETTO YHTEENSÄ	-15 000,00	0,00	-15 000,00	-14 333,57	-666,43
<i>Teiden valaistus yht. netto</i>	<i>-42 500,00</i>	<i>-10 830,00</i>	<i>-53 330,00</i>	<i>-35 266,01</i>	<i>-18063,99</i>

Teiden valaistus sekä kausivalot ja mainostaulujen valaistus on suoritettu valmiiksi.

Teiden päällystäminen

Ahjotie					
TULOT YHTEENSÄ	7 500,00	-3 370,00	4 130,00	4 129,40	0,60
MENOT YHTEENSÄ	-15 000,00	4 800,00	-10 200,00	-10 188,64	-11,36
NETTO YHTEENSÄ	-7 500,00	1 430,00	-6 070,00	-6 059,24	-10,76
Suomelantie					
TULOT YHTEENSÄ	13 000,00	-2 080,00	10 920,00	10 917,81	2,19
MENOT YHTEENSÄ	-26 000,00	0,00	-26 000,00	-26 937,60	937,60
NETTO YHTEENSÄ	-13 000,00	-2 080,00	-15 080,00	-16 019,79	939,79
Paanutie					
TULOT YHTEENSÄ	25 000,00	-10 060,00	14 940,00	14 937,66	2,34
MENOT YHTEENSÄ	-50 000,00	13 000,00	-37 000,00	-36 853,35	-146,65
NETTO YHTEENSÄ	-25 000,00	2 940,00	-22 060,00	-21 915,69	-144,31
Varastotie					
MENOT YHTEENSÄ	-18 200,00	0,00	-18 200,00	-16 637,68	-1 562,32
NETTO YHTEENSÄ	-18 200,00	0,00	-18 200,00	-16 637,68	-1 562,32
Kaavateiden paikkaukset					
MENOT YHTEENSÄ	-10 000,00	0,00	-10 000,00	-9 940,74	-59,26
NETTO YHTEENSÄ	-10 000,00	0,00	-10 000,00	-9 940,74	-59,26

Teiden päällystäminen on suoritettu valmiiksi.

Teiden päällystäminen yht. netto -73 700,00 2 290,00 -71 410,00 -70 573,14 -836,86

Rak. valaist. päällys. yht. netto -270200,00 4 480,00 -265 720,00 -255821,55 -9898,45

Investoinnit yht. netto

TULOT YHTEENSÄ	171 000,00	23 980,00	194 980,00	215 312,59	-20332,59
MENOT YHTEENSÄ	-806700,00	-135600,00	-942 300,00	-890 506,20	-51793,80
NETTO YHTEENSÄ	-635700,00	-111620,00	-747 320,00	-675 193,61	-72126,39

7.2.4. Rahoitusosan toteutuminen

Talousarvion rahoitusosan toteutumisvertailu

	Talousarvio 2019	Ta-muutos	Ta muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama muutoksen jälkeen
Toiminta ja investoinnit					
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	646 880	279 830	926 710	1 462 172	535 462
Satunnaiset erät					
Tulorahoituksen korjauserät	0,00	0,00	0,00	15 395	15 395
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-806 700	-135 600	-942 300	-890 506	51 794
Rahoitusosuudet investointimenoihin	171 000	-8 320	162 680	162 679	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	0	32 300	32 300	37 800	5 500
Toiminta ja investoinnit, netto	11 180	168 210	179 390	787 539	608 149
Rahoitustoiminta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäykset	0	-500 000	-500 000	-520 000	-20 000
Antolainasaamisten vähennykset				50 000	50 000
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	877 400	-877 400	0,00	0,00	0,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-888 580	0,00	-888 580	-976 161	-87 581
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0,00	709 090	709 090	931 970	222 880
Saamisten muutokset	0,00	0,00	0,00	3 804 818	3 804 818
Korottomien pitkä- ja lyhytaikaisten velkojen muutos	0,00	0,00	0,00	-3 883 469	-3 883 469
Vaikutus maksuvalmiuteen	0	-500 100	-500 100	194 698	694 798

7.2.5.Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta

TALOUSARVION MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIoidEN YHTEENVETO 2019

1000 EUR

Sit.	Määrärahat					Tuloarviot				
	Alkup. TA	TA- muutos	TA muut. jälkeen	Tot.	Poikkeama	Alkup. TA	TA- muutos	TA muut. jälkeen	Tot.	Poikkeama
KÄYTTÖTALOUSOSA										
KESKUSVAALILAUTAKUNTA	N	17	-6	11	11	0				
TARKASTUSLAUTAKUNTA	N	16		16	11	5				
KUNNANHALLITUS	N	11 194		11 194	10 997	197				
OPETUSTOIMEN LAUTAKUNTA	N	5 590		5 590	5 614	-24				
HYTE LAUTAKUNTA	N	576		576	581	-5				
TEKNINEN LAUTAKUNTA	N	447	0	447	366	81				
KÄYTTÖTALOUSOSA YHTEENSÄ		17 840	-6	17 834	17 580	254				
TULOSLASKELMAOSA										
Verotulot	B					7 446	0	7 446	7 510	64
Valtionosuudet	B					10 783	224	11 007	10 942	-65
Korkotulot	B					0	0	0	6	6
Muut rahoitustulot	B					356	30	386	647	261
Korkokulut	B	80	-20	60	54	6				0
Muut rahoituskulut	B	18	0	18	10	8				0
Satunnaiset kulut	B									
Tulorahoituksen korjaukset	B	0	0	0	15	-15				
INVESTOINTIOSA										
HALLINTOTOIMI	B	85	8	93	97	-4	0	32	32	53
SIVISTYSTOIMI	B	80		80	75	5				
KIIINTEISTÖT	B	113	101	214	177	37				
TEIDEN RAKENTAMINEN	B	441	-30	411	401	10	171	-26	145	145
YLEISET ALUEET JA IRTAIMISTO	B	88	57	145	140	5	0	17	17	17
INVESTOINTIOSA YHTEENSÄ		807	136	943	891	52	171	23	194	215
RAHOITUSOSA										
Antolainojen lisäys		0	500	500	520	-20				
Antolainojen vähennys						0	0	0	50	50
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	B					877	-877	0	0	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	B	889	0	889	976	-87				
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	B					0	709	709	932	223
Vaikutus maksuvalmiuteen							500	500	-258	-758
		19 634	610	20 244	20 045	198	19 633	610	20 244	20 045
										-198

8.TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

8.1 Tilinpäätöslaskelmia koskevat säännökset ja ohjeet

Tilinpäätöslaskelmia ovat tuloslaskelma, rahoituslaskelma, tase, konsernituloslaskelma ja –tase sekä konsernin rahoituslaskelma. Tilinpäätöslaskelmien laatimisessa sovelletaan kirjanpitolakia ja –asetusta kirjanpitolauslaskunnan kuntajaoston yleisohjeiden ja laskelmakaavojen mukaisesti.

8.2 Tuloslaskelma

TULOSLASKELMA

	1.1.-31.12.2019	1.1.-31.12.2018	
Toimintatuotot			
Myyntituotot	1 183 602,49	1 175 563,65	
Maksutuotot	381 546,09	479 978,80	
Tuet ja avustukset	130 373,67	195 058,74	
Vuokratuotot	202 847,48	283 652,88	
Muut toimintatuotot	53 126,08	1 951 495,81	79 716,29
			2 213 970,36
Toimintakulut			
Henkilöstökulut			
Palkat ja palkkiot	-4 415 539,86	-4 488 010,73	
Henkilösivukulut	-1 217 487,56	-1 306 525,22	
Eläkekulut	-1 115 424,80	-1 170 632,30	
Muut henkilösivukulut	-102 062,76	-135 892,92	
Palvelujen ostot	-12 144 865,93	-12 209 509,99	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-764 362,44	-727 760,49	
Avustukset	-573 475,22	-569 103,13	
Vuokratulot	-348 688,33	-441 654,16	
Muut toimintakulut	-67 584,43	-19 532 003,77	-145 845,00
			-19 888 408,72
TOIMINTAKATE		-17 580 507,96	-17 674 438,36
Verotulot		7 510 272,43	7 030 694,34
Valtionosuudet		10 942 384,00	11 483 065,00
Alv:n takaisinperintä			
Rahoitustuotot ja kulut			
Korkotuotot	6 362,61	17 919,16	
Muut rahoitustuotot	647 002,80	469 277,94	
Korkokulut	-53 794,28	-55 483,51	
Muut rahoituskulut	-9 547,91	590 023,22	-226 665,79
			205 047,80
VUOSIKATE		1 462 171,69	1 044 368,78
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-637 809,19	-627 870,29	
Arvonalentumiset	0,00	-637 809,19	0,00
			-627 870,29
Satunnaiset erät			
TILIKAUDEN TULOS		824 362,50	416 498,49
Varausten lisäys/vähennys		54 885,17	54 885,17
TILIKAUDEN YLI/ALIJÄÄMÄ		879 247,67	471 383,66

8.3 Rahoituslaskelma

RAHOITUSLASKELMA		
	2019	2018
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	1 462 171,69	1 044 368,78
Tulorahoituksen korjaukset	15 395,23	83 741,33
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-890 506,20	-824 819,49
Rahoitusosuudet investointimenoihin	162 678,51	172 321,49
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	37 800,00	32 479,99
Toiminnan ja investointien rahavirta	787 539,23	508 092,10
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-520 000,00	-230 000,00
Antolainasaamisten vähennykset	50 000,00	103 680,00
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-976 160,79	-951 076,00
Lyhytaikaisten lainojen muutos	931 970,16	531 265,89
Oman pääoman muutokset		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	0,00	0,00
Saamisten muutos	3 804 818,49	-3 793 261,17
Korottomien velkojen muutos	-3 883 468,92	4 038 430,01
Rahoituksen rahavirta	-592 841,06	-300 961,27
Rahavarojen muutos	194 698,17	207 130,83
Rahavarat 31.12. 1 000 euroa	9 741	9 546
Rahavarat 01.01. 1 000 euroa	9 546	9 339

8.4 Tase

TASE

VASTAAVAA	31.12.2019	31.12.2018
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	866,82	0,00
Muut pitkävaikutteiset menot	569 208,85	629 555,63
Aineettomat hyödykkeet yht.	570 075,67	629 555,63
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	1 433 025,12	1 512 348,32
Rakennukset	8 123 120,33	8 484 926,36
Kiinteät rakenteet ja laitteet	1 099 718,53	879 386,66
Koneet ja kalusto	190 243,39	144 342,54
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	364 788,72	93 588,98
Aineelliset hyödykkeet yht.	11 210 896,09	11 114 592,86
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	3 640 271,25	3 640 271,25
Muut lainasaamiset	1 890 000,00	1 420 000,00
Muut saamiset	126 475,06	126 475,06
Sijoitukset yht.	5 656 746,31	5 186 746,31
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	46 207,73	72 166,60
Pitkäaikaiset saamiset yht.	46 207,73	72 166,60
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	223 904,20	241 585,92
Lainasaamiset	20 000,00	0,00
Muut saamiset	226 947,71	4 004 797,05
Siirtosaamiset	282 984,85	286 313,41
Lyhytaikaiset saamiset yht.	753 836,76	4 532 696,38
Rahoitusarvopaperit		
Muut arvopaperit	9 576 786,92	9 455 696,08
Rahoitusarvopaperit yht.	9 576 786,92	9 455 696,08
Rahat ja pankkisaamiset	163 638,15	90 030,82
VASTAAVAA YHT.	27 978 187,63	31 081 484,68

VASTATTAVAA	31.12.2019	31.12.2018
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	5 734 018,03	5 734 018,03
Edellisten tilikausien yli/alijäämä	5 457 497,50	4 986 113,84
Tilikauden yli/alijäämä	879 247,67	471 383,66
Oma pääoma yht.	12 070 763,20	11 191 515,53
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	1 464 304,69	1 519 189,86
Varaukset yht.	1 464 304,69	1 519 189,86
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Lahjoitusrahastojen pääomat	4 401,50	4 401,50
Toimeksiantojen pääomat yht.	4 401,50	4 401,50
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	6 423 988,00	7 312 564,00
Muut velat	400 000,00	400 000,00
Pitkäaikainen yht.	6 823 988,00	7 712 564,00
Lyhytaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	5 620 546,16	4 776 160,79
Saadut ennakot	683,66	1 399,72
Ostovelat	1 231 346,16	4 956 695,24
Muut velat	106 967,90	88 096,98
Siirtovelat	655 186,36	831 461,06
Lyhytaikainen yht.	7 614 730,24	10 653 813,79
VASTATTAVAA YHT.	27 978 187,63	31 081 484,68

8.5 Konsernilaskelmat

KONSERNITULOSLASKELMA

	2019	2018
Toimintatuotot	21 843 197	22 956 055
Toimintakulut	-38 943 440	-40 418 490
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	1 443	965
Toimintakate	-17 098 799	-17 461 469
Verotulot	7 458 006	6 977 020
Valtionosuudet	11 672 197	12 237 354
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	10 566	22 999
Muut rahoitustuotot	647 027	484 351
Korkokulut	-118 588	-99 107
Muut rahoituskulut	-32 814	-248 910
Vuosikate	2 537 594	1 912 238
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 749 634	-1 458 625
Arvonalentumiset	-74 315	-69 428
Satunnaiset erät	0	188 828
Tilikauden tulos	713 645	573 013
Tilinpäätössiirrot	-599	-5 340
Tilikauden verot	-6 317	-3 880
Laskennalliset verot	-682	-1 483
Vähemmistöosuudet	-445	-1 124
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	705 602	561 187

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA

	2019	2018
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	2 537 594	1 784 980
Satunnaiset erät	0	188 828
Tilikauden verot	-6 317	-3 880
Tulorahoituksen korjaukset	-13 639	-275 418
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-6 094 556	-1 601 488
Rahoitusosuudet investointimenoihin	165 671	173 741
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	22 050	555 148
Toiminnan ja investointien rahavirta	-3 389 196	821 911
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-220 431	-230 395
Antolainasaamisten vähennykset	50 302	104 560
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	3 601 325	251 308
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 413 781	-1 578 660
Lyhytaikaisten lainojen muutos	842 038	567 183
Oman pääoman muutokset	893 329	0
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-1 348	499
Vaihto-omaisuuden muutos	-19 548	10 266
Saamisten muutokset	3 570 054	-3 581 675
Korottomien velkojen muutokset	-3 594 150	4 140 134
Rahoituksen rahavirta	3 707 790	-316 781
Rahavarojen muutos	318 594	505 131
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	12 059 555	11 740 961
Rahavarat 1.1.	11 740 961	11 235 831
	318 594	505 130

KONSERNITASE

VASTAAVAA	2019	2018
PYSYVÄT VASTAAVAT	25 179 417	23 428 037
Aineettomat hyödykkeet	837 052	855 547
Aineettomat oikeudet	75 315	65 651
Muut pitkävaikutteiset menot	729 750	752 546
Ennakkomaksut	31 986	37 350
Aineelliset hyödykkeet	23 352 764	21 470 888
Maa- ja vesialueet	1 898 290	1 807 636
Rakennukset	17 214 081	16 772 738
Kiinteät rakenteet ja laitteet	1 257 979	1 043 068
Koneet ja kalusto	859 824	814 385
Muut aineelliset hyödykkeet	200 529	250 725
Ennakkomaksut ja kesk.er.hankinnat	1 922 062	782 336
Sijoitukset	989 601	1 101 601
Osakkuusyhteisöosuudet	41 698	40 194
Osakkeet ja osuudet	632 646	756 780
Muut lainasaamiset	101 158	91 460
Muut saamiset	214 099	213 167
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	161 879	105 840
VAIHTUVAT VASTAAVAT	14 856 844	18 176 224
Vaihto-omaisuus	126 675	107 127
Saamiset	2 670 614	6 271 725
Pitkäaikaiset saamiset	79 808	97 067
Lyhytaikaiset saamiset	2 590 807	6 174 659
Rahoitusarvopaperit	9 652 712	9 527 937
Rahat ja pankkisaamiset	2 406 844	2 269 435
VASTAAVAA YHTEENSÄ	40 198 140	41 710 101

VASTATTAVAA	2019	2018
OMA PÄÄOMA	13 072 972	12 410 237
Peruspääoma	5 734 018	5 734 018
Säätiöiden ja yhdistysten peruspääomat	1 691	1 691
Muut omat rahastot	704 736	999 292
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	5 926 924	5 114 049
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	705 602	561 187
VÄHEMMISTÖOSUUDET	25 538	17 278
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
PAKOLLISET VARAUKSET	318 223	365 513
Muut pakolliset varaukset	318 223	365 513
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	167 713	113 022
VIERAS PÄÄOMA	26 613 695	28 804 050
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	14 433 651	13 656 774
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	350 913	343 566
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	6 556 691	5 902 588
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	5 272 439	8 901 121
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	40 198 140	41 710 101

9. TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

9.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

9.1.1 Kunnan tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Arvostus- ja jaksotusperiaatteet sekä menetelmät

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteen mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verotulot on kirjattu niiden tilitysajankohdan mukaisesti ao. tilikaudelle.

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperiaatteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien sijoitukset ja sijoitusluonteiset erät on merkitty taseeseen hankintamenoon.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon.

Rahoitusomaisuusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

9.1.2 Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistetty kaikki tytäryhteisöt sekä kaikki kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Konserniyhteisöjen maksamat kiinteistöverot on eliminoitu.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Konsernitaseessa vapaaehtoiset ja veroperusteiset varaukset sekä poistoero on jaettu vapaaseen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Jako on huomioitu omistuksen eliminoinnissa ja vähemmistöosuuksien erottamisessa.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kunnan ja sen tytäryhteisöjen keskinäinen omistus on eliminoitu.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuus on erotettu konsernin ylijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Kärsämäen Asunnot Oy:n rakennusten poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi ja jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisön poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli- tai alijäämän oikaisuksi.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Vuoden 2018 tilinpäätöksessä 3 800 000 euron suuruinen lyhytaikainen kuntatodistusluotto on ollu kirjattuna lyhytaikaiseksi velaksi sekä ostovelaksi/lyhytaikaiseksi saamiseksi. Em. kirjaus on lisännyt vieraan pääoman määrää vuoden 2018 tilinpäätöksessä, mikä tulee huomioida mm. tunnuslukuja vertailtaessa.

9.2 Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

Toimintatuotot tehtäväalueittain

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Kunnanhallitus	515 920	396 892	67 659	103 415
Sos- ja terveyspalvelut	19 270 201	19 115 384	1 269 265	1 345 419
Opetus- ja kulttuuripalvelut	486 447	519 516	271 887	304 995
Hyte-lautakunta	3 594	8 377	3 594	9 817
Tekninen lautakunta	1 567 035	1 650 471	339 092	450 324
Toimintatuotot yhteensä	21 843 197	22 760 518	1 951 496	2 213 970

Verotulojen erittely

	2019	2018
Kunnan tulovero	6 294 805	5 855 348
Osuus yhtiöveron tuotosta	620 925	589 380
Kiinteistövero	594 542	585 966
Verotulot yhteensä	7 510 272	7 030 694

Valtionosuuksien erittely

	Kunta	
	2019	2018
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	10 992 432	11 503 980
<i>Siitä: Verotuloihin perustuvat valtionosuuksien tasaus</i>	3 034 098	3 120 504
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-50 048	-20 915
Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus	0,00	0,00
Valtionosuudet yhteensä	10 942 384	11 483 065

Palvelujen ostojen erittely

	Kunta	
	2019	2018
Asiakaspalvelujen ostot	9 735 318	9 662 935
Muiden palvelujen ostot	2 409 548	2 546 571
Kunnan palvelujen ostot yhteensä	12 144 866	12 209 506

Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet

Aineettomat hyödykkeet	Poistomenetelmä	
Kehittämismenot	Tasapoisto	2 vuotta
Aineettomat oikeudet	Tasapoisto	5 vuotta
Liikearvo	Tasapoisto	2 vuotta
Muut pitkävaikutteiset menot		
Atk-ohjelmistot	Tasapoisto	2 vuotta
Muut poikkeukset:	Tasapoisto	2 vuotta
Nurmesjärven kunnostus	Tasapoisto	5 vuotta
Jätevedenpuhdistamo	Tasapoisto	20 vuotta
Aineelliset hyödykkeet		
Rakennukset ja rakennelmat		
Hallinto- ja laitosrakennukset	Tasapoisto	20 vuotta
poikkeukset:		
Frosteruksen koulu	Tasapoisto	50 vuotta
Venetpalon koulu	Tasapoisto	30 vuotta
Toimintakeskus	Tasapoisto	30 vuotta
Terveyskeskus	Tasapoisto	50 vuotta
Lastentalo Kuusipiha	Tasapoisto	50 vuotta
Akuuttivuodeosasto	Tasapoisto	30 vuotta
Tehdas- ja tuotantorakennukset	Tasapoisto	20 vuotta
Talousrakennukset	Tasapoisto	10 vuotta
Vapaa-ajan rakennukset	Tasapoisto	20 vuotta
Asuinrakennukset	Tasapoisto	30 vuotta
Kiinteät rakenteet ja laitteet		
Kadut, tiet, torit ja puistot	Menojäämäpoisto	20 %
Sillat, laiturit ja uimalat	Menojäämäpoisto	25 %
Muut maa- ja vesirakenteet	Menojäämäpoisto	20 %
poikkeus:		
Urheilukenttä	Tasapoisto	20 vuotta
Vedenjakeluverkosto	Menojäämäpoisto	10 %
Viemäriverkko	Menojäämäpoisto	10 %
Kaukolämpöverkko	Menojäämäpoisto	15 %
Sähköjohdot, muuntoasemat, ulkovaistut.	Menojäämäpoisto	20 %
Puhelinverkko, keskusasema ja alakeskukset	Menojäämäpoisto	22 %
Maakaasuverkko	Menojäämäpoisto	15 %
Muut putki- ja kaapeliverkot	Menojäämäpoisto	20 %
Sähkö-, vesi- yms. laitojen laitoskoneet ja laitteet	Menojäämäpoisto	25 %
Kiinteät nosto- ja siirtolaitteet	Menojäämäpoisto	20 %
Liikenteen ohjauslaitteet	Menojäämäpoisto	25 %
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	Menojäämäpoisto	25 %
Koneet ja kalusto		
Rautaiset alukset	Tasapoisto	15 vuotta
Puiset alukset ja muut uivat työkoneet	Tasapoisto	8 vuotta
Muut kuljetusvälineet	Tasapoisto	4 vuotta
Muut liikkuvat työkoneet	Tasapoisto	5 vuotta
Muut raskaat koneet	Tasapoisto	10 vuotta
Muut kevyet koneet	Tasapoisto	5 vuotta
Sairaala-, terveydenhuolto- yms. laitteet	Tasapoisto	5 vuotta
Atk-laitteet	Tasapoisto	3 vuotta
Muut laitteet ja kalusteet	Tasapoisto	3 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet		
Luonnonvarat	Käytön mukainen poisto	

Investointien aktivointirajamuutos 10 000 euroa, kh 18.3.2002 63§.

Poistosuunnitelman muutos 26.5.2008 § 143:Kertapoisto, kun menojäämäpoistoa jäljellä alle 500 euroa.

Pakollisten varausten muutokset

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Potilasvak. maksuvastuu 1.1.	368 903	399 375		
Lisäys/vähennys tilikaudella	-21 963	-30 472		
Potilasvak. Maksuvastuu 31.12.	346 940	368 903		
Muut pakolliset varaukset 1.1.	38 199	0		
Lisäys/vähennys tilikaudella	-27 332	38 199		
Muut pakolliset varaukset 31.12.	10 867	38 199		
Pakolliset varaukset yht.	357 806	407 102		

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Muut toimintatuotot				
Maa-alueiden myyntivoitto	9 696	231 832	9 696	14 242
Rakennusten myyntivoitto	0	12 550	0	12 550
Osakkeiden myyntivoitto				
Myyntivoitot yhteensä	9 696	244 382	9 696	26 792
Muut toimintakulut				
Maa-alueiden myyntitappio	25 091	0	25 091	0
Rakennusten myyntitappio	0	106 853	0	106 853
Osakkeiden myyntitappio		28 762		
Myyntitappiot yhteensä	25 091	135 615	25 091	106 853

9.3 Tasetta koskevat liitetiedot

9.3.1 Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

Arvonkorotukset

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Maa- ja vesialueet				
Arvo 1.1.	0	7 611	0	0
Arvonkorotukset				
Arvonkorotuksen purku	0	-7 611	0	0
Arvo 31.12.	0	0	0	0

Rakennukset

Arvo 1.1.	0	74 676		
Arvonkorotukset				
Arvonkorotuksen purku	0	-74 676		
Arvo 31.12.	0	0		

Arvonkorotukset yhteensä 0 0 0 0

Aineettomat hyödykkeet

	Aineettomat oikeudet	Muut pitkävaikutteiset menot	Ennakkomaksut	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	0	629 556		629 556
Lisäykset tilikauden aikana	867			
Rahoitusosuudet tilikaudella				
Vähennykset tilikauden aikana				
Siirrot erien välillä				
Tilikauden poisto		-60 347		-60 347
Arvonlennukset ja niiden palaut.				
Poistamaton hankintameno 31.12.	867	569 209		569 209
Arvon korotukset				
Kirjanpitoarvo 31.12.	867	569 209		569 209

Olennaiset lisäpoistot

Erittely olennaisista lisäpoistoista

Aineelliset hyödykkeet

	Maa-alueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	1 512 348	8 484 926	879 387	144 342	172 781	11 114 592
Lisäykset tilikauden aikana					675 325	675 325
Rahoitusosuudet tilikauden aikana						
Vähennykset tilikauden aikana	-20 336		-549,68			-20 885
Siirrot erien välillä		15 572	375 404	91 475	-483 317	-0
Tilikauden poisto		-377 378	-154 523	-45 574		-577 474
Arvonlennukset ja niiden palaut.						-00
Poistamaton hankintameno 31.12.	1 433 025	8 123 120	1 099 719	190 243	364 788	11 210 895
Kirjanpitoarvo 31.12.	1 433 025	8 123 120	1 099 719	190 243	364 788	11 210 896

Pysyvien vastaavien sijoitukset

	Osakkeet ja osuudet				Jvk-, muut laina- ja muut saamiset				Yhteensä
	Osakkeet tytäryhteisöt	Kuntayhtymä- osuudet	Osakkeet osakkuus- ja muut omist. yht.	Muut osakk. ja osuudet	Saamiset tytäryhteisöt	Saamiset kuntayhtym.	Saamiset osakkuus- ja muut omis.yht	Saamiset muut yhteisöt	
Hankintameno 1.1.	1 741 276,85	1 722 375,39	0,00	75 578,01	1 366 763,06	0,00	0,00	179 712,00	5 085 705,31
Lisäykset			0,00	101 041,00	520 000,00				621 041,00
Vähennykset					-50 000,00				
Siirrot erien välillä									
Hankintameno 31.12.	1 741 276,85	1 722 375,39	0,00	176 619,01	1 836 763,06	0,00	0,00	179 712,00	5 656 746,31
Arvonlennukset ja niiden palautukset									
Arvonkorotukset									
Kirjanpitoarvo 31.12.	1 741 276,85	1 722 375,39	0,00	176 619,01	1 836 763,06	0,00	0,00	179 712,00	5 656 746,31
Sisältää arvonkorotuksia									

Tytäryhteisöt, kuntayhtymäosuudet sekä osakkuusyhteisöt

Nimi	Kotipaikka	Kunnan omistus- osuus %	Kunnan omistus- osuus 1000 €	Konsernin omistus- osuus %	Kuntakonsernin osuus 1000 €		
					omasta pääomast.	vieraasta pääomast.	tilikauden voitosta/ tappiosta

Tytäryhteisöt

Kärsämäen Asunnot Oy	Kärsämäki	100,00	1 227	100,00	1 434	3 831	-39
Kärsämäen Teollisuuskiint. Oy	Kärsämäki	100,00	417	100,00	206	5 181	61
Kärsämäen Vesihuolto Oy	Kärsämäki	100,00	98	100,00	1 458	528	21
	Yhteensä		1 741		3 098	9 540	43

Kuntayhtymät

Jokilaaksojen Musiikkiopisto ky	Nivala	7,25	2	7,25	2	12	0
P-Pohjanmaan liitto ky	Oulu	0,79	3	0,79	12	62	0,3
P-Pohj. Sairaanhoidopiirin ky	Oulu	1,01	1 489	1,01	1 610	2 915	68
Jokilaaksojen koulutusky	Nivala	2,54	225	2,54	781	116	0,3
Peruspalvelu ky Selänne	Haapajärvi	14,33	3	14,33	3	1 416	0
	yhteensä		1 722		2 408	4 521	69

Saamisten erittely

2019		2018	
Pitkä- aikainen	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikainen	Lyhyt- aikaiset

Saamiset tytäryhteisöiltä

Myyntisaamiset		14 952		4 883
Lainasaamiset				
Muut saamiset				
Siirtosaamiset				
<i>Yhteensä</i>	0,00	14 952	0,00	4 883

Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä

Myyntisaamiset		3 745		649
Lainasaamiset				
Muut saamiset				
Siirtosaamiset		12 231		168
<i>Yhteensä</i>	0,00	15 976	0,00	817

Saamiset osakkuus- sekä muilta omistusyhteisyyksiltä

Myyntisaamiset				
Lainasaamiset				
Muut saamiset				
Siirtosaamiset				
<i>Yhteensä</i>	0,00		0,00	

Saamiset yhteensä 0,00 30 928 0,00 5 700

Siirtosaamiin sisältyvät olennaiset erät

Konserni		Kunta	
2019	2018	2019	2018

Lyhytaikaiset siirtosaamiset

Tulojäämät

Sotainvalidien korvaus Valtiokonttorilta	30 237	33 167	30 237	33 167
Kelan korvaus työterveyshuollosta	23 738	19 520	9 396	9 395
EU-tuet ja avustukset	127 830	114 265	120 227	86 896
Muut tulojäämät	241 492	301 962	119 427	139 672
<i>Tulojäämät yhteensä</i>	423 297	468 914	279 288	269 130

Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä 423 297 468 914 279 288 269 130

9.3.2 Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

Oman pääoman erittely

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Peruspääoma 1.1.	5 734 018	5 734 018	5 734 018	5 734 018
Lisäykset tilikaudella				
Vähennykset tilikaudella				
Peruspääoma 31.12.	5 734 018	5 734 018	5 734 018	5 734 018
Säätiöiden ja yhdistysten peruspääomat 1.1.	1 691	1 691		
Lisäykset tilikaudella				
Vähennykset tilikaudella				
Säätiöiden ja yhdistysten peruspääomat 31.1.12	1 691	1 691		
Arvonkorotusrahasto 1.1.	-00	-00		
Arvonkorotusten lisäykset tilikaudella				
Arvonkorotusten vähennykset tilikaud.	-00	-00		
Arvonkorotusrahasto 31.12.	0	0		
Muiden rahastojen pääoma 1.1.	-57 996	0		
Siirrot rahastoon tilikaudella	762 732			
Siirrot rahastosta tilikaudella		-57 996		
Muiden rahastojen pääoma 31.12.	704 736	-57 996		
Muut omat rahastot yhteensä	704 736	-57 996		
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	5 675 236	6 336 745	5 457 498	4 986 114
lisäys tilikaudella	251 688	-1 222 696		
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	5 926 924	5 114 049	5 457 498	4 986 114
Tilikauden ylijäämä	705 602	561 187	879 248	471 384
Oma pääoma yhteensä	13 072 972	11 352 949	12 070 763	11 191 516

Pitkäaikaiset velat

	2019	2018
Joukkovelkakirjalainat		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	3 869 684	4 508 260
Lainat julkisyhteisöiltä siitä eläkelainat		
Lainat muilta luotonantajilta		
Muut pitkäaikaiset velat	400 000	400 000

Pitkäaikaiset velat yhteensä **4 269 684** **5 546 836**

Vuoden 2019 tilinpäätöksessä esitetään velat ja velkojen osat, jotka erääntyvät 1.1.2025 tai sen jälkeen.

Joukkovelkakirjalainat

	2019	2018
Alle vuoden kuluessa erääntyvät kuntatodistuslainat	4 500 000	3 800 000

Pakolliset varaukset

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Muut pakolliset varaukset				
Potilasvahinkovakuutusmaksuvastuu	346 940	356 420		
Muut pakolliset varaukset	38 199			
<i>Muut pakolliset varaukset yhteensä</i>	385 138	338 110		

Sekkitililimiitti

	2019	2018
Luotollisen sekkitilin limiitti 31.12.		
Suomenselän Osuuspankki	600 000	600 000
siitä käyttämättä oleva määrä	368 030	512 415
Danske Bank	462 517	462 517
siitä käyttämättä oleva määrä	462 517	462 517
Käyttämättä yhteensä	830 547	974 932

Muiden velkojen erittely

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Muut velat				
Liittymismaksut	350 395	343 566		
Muut velat			400 000	400 000
<i>Muut velat yhteensä</i>	350 395	343 566	400 000	400 000

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Tuloennakot	112 710	93 613	38 100	21 850
Menojäämät				
Lomapalkkojen ja henkilösivukulujen jaksotukset	1 685 835	1 557 191	534 402	467 881
Muut palkkojen- ja henkilösivukulujen jaksotukset	78 603	218 339	161	126 671
Korkojaksotukset	14 837	21 260	5 446	5 255
Muut menojäämät	232 876	409 538	77 077	209 804
<i>Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä</i>	2 124 861	2 299 941	655 186	831 461
<i>Siirtovelat yhteensä</i>	2 124 861	2 299 941	655 186	831 461

9.4 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

Vuokra- ja leasingvastuut

	Konserni		Kunta	
	2019	2018	2019	2018
Vuokravastuut seuraavalla tilikaudella maksettavat	215 197		94 389	
Vuokravastuut myöhemmin maksettavat	121 737		-00	
Leasingvastuut seuraavalla tilikaudella maksettavat	36 199	29 528	7 567	7 567
Leasingvastuut myöhemmin maksettavat	61 373	60 792	3 138	8 305
<i>Yhteensä</i>	434 506	90 320	105 094	15 872

Vastuusitoumukset

Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta

Alkuperäinen pääoma

Jäljellä oleva pääoma

Takaukset muiden puolesta

Alkuperäinen pääoma

Jäljellä oleva pääoma

Kunta	
2019	2018
8 918 172	7 747 888
6 498 371	5 051 455
3 228 525	3 228 525
2 007 652	2 620 198

Vastuu kuntien takauskeskuksen takausvastuista

Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.

Kunnan osuus takauskeskuksen kattamattomista takausvastuista 31.12.

Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.

Kunta	
2019	2018
15 731 030	14 863 115
0	0
10 350	9 823

Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt

Sopimusvastuut

EU-hankkeiden omavastuut

Vammaispalvelulain mukaisen tuleva tuetun

asumisen vastuu

Arvonlisäveron palautusvastuu

Perustamishankkeiden valtionosuuden palautusvastuu

Osuus kuntayhtymän alijäämästä (PPSHP)

vähennettynä poistoerolla- ja vapaaeht varauksilla*

Konserni		Kunta	
2019	2018	2019	2018
	4 419		
1 547	113 044		
28 181	35 302		
550 000	550 000	550 000	550 000
0,00	0,00		

Johdannaispöytäkirjat

Konserni		Kunta	
2019	2018	2019	2018

Koronvaihtosopimus Kuntarahoitus Oyj

Koronvaihtosopimus Kuntarahoitus Oyj:n kanssa on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella on muutettu osa vaihtuvista koroista kiinteiksi. Koronvaihtosopimuksen pääoma suojaa osittain lainaa. Koronvaihtosopimus on kertalyhenteinen. Sopimus erääntyy 10.10.2021

Lainapääomaa vastaava nimellisarvo yhteensä	100 523	100 523
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan).	-2 405	-3 133

Koronvaihtosopimus Handelsbanken

Koronvaihtosopimus Handelsbankenin kanssa on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Koronvaihtosopimukseen sisältyy myös korkokatto. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivä sekä koronmaksupäivät vastaavat toisiaan. Sopimus erääntyy 15.7.2019.

Lainapääomaa vastaava nimellisarvo yhteensä	0	7 853
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan).	0	-42

Korkokattosopimus SEB

Korkokattosopimus Skandinaviska Enskilda Bankenin kanssa on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Korkokattosopimuksella rajoitetaan lainasta maksettavaa korkoa. Sopimus erääntyy 15.7.2019.

Lainapääomaa vastaava nimellisarvo yhteensä	0	15 707
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan).	0	402

Koronvaihtosopimus Danske Bank

Koronvaihtosopimus Danske Bankin kanssa on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivä sekä koronmaksupäivät vastaavat toisiaan. Sopimus erääntyy 31.12.2019

Laina ja koronvaihtosopimus ovat kertalyhenteisiä.		
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo yhteensä	0	160 837
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan).	0	-995

9.5 Henkilöstöä ja tilintarkastajan palkkioita koskevat liitetiedot

Henkilöstön lukumäärä 31.12.

	2019	2018
Yleishallinto	30	30
Sivistystoimi	95	92
Tekninen toimi	7	7
<i>Yhteensä</i>	132	129

Luottamushenkilön palkkioista perityt ja puolueelle tai puolueyhdistykselle tilitetyt luottamushenkilömaksut (kuntalaki 82.3 §)

Luottamushenkilön palkkiosta perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut

	2019	2018
Suomen Keskusta r.p. (KESKUSTA) / €	2 343	2 243
Perussuomalaiset (PS) / €	219	269
Suomen Sosialidemokraattinen puolue (SDP) / €	66	
Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä / €:	2 628	2 512

Tilintarkastajan palkkiot

	2019	2018
BDO Auditor Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	7 177	12 808
Tilintarkastuslautakunnan avustaminen		0
Muut palkkiot		74
Tilintarkastajan lausunnot	1 285	1 113
Palkkiot yhteensä	8 462	13 995

Kunnan ja intressitahojen väliset oleelliset tiedot

Kunta antanut kokonaan omistamalleen Kärsämäen Teollisuuskiinteistöt Oy:lle aikaisemmillä tilikausilla yhteensä 1 040 000 euroa pääomainaa.

Kunta on antanut kokonaan omistamalleen Kärsämäen Teollisuuskiinteistöt Oy:lle valtuuston 31.10.2017, § 102 päätöksen mukaista lainaa käyttöpääoman kattamiseksi, lainan määrä 31.12.2019 250 000 euroa.

Kunnanjohtajan kanssa on solmittu kuntalain mukainen johtajasopimus (valt. 5.4.2016, § 31), jossa on sovittu erokorvauksesta. Erokorvauksen suuruus on viidentoista (15) kuukauden palkkaa vastaava summa, joka sopimushetkellä oli 107 250 euroa.

Kunta on antanut kokonaan omistamalleen Kärsämäen Asunnot Oy:lle omavelkaisia takauksia joiden jäljelläoleva pääoma 31.12.2019 on yhteensä 2 927 320 euroa.

Kunta on antanut kokonaan omistamalleen Kärsämäen Teollisuuskiinteistöt Oy:lle omavelkaisia takauksia joiden jäljelläoleva pääoma 31.12.2019 on yhteensä 3 571 051 euroa.

Kunta on antanut Kärsämäen Vanhustenkotiyhdistys ry:lle omavelkaisia takauksia joiden jäljelläoleva pääoma 31.12.2019 on yhteensä 1 066 879 euroa.

Kunta on antanut osakkuusyhteisölleen (18,03 % omistusosuus) Pyhänet Oy:lle 80 % omavelkaisen takauksen jonka jäljelläoleva pääoma 31.12.2019 on yhteensä 836 254 euroa.

Kunta on antanut antanut alueen kuntien yhteisesti omistamalle Vestia Oy:lle takauksia, kunnan osuus jäljelläolevavasta pääomasta 31.12.2019 on yhteensä 97 519 euroa.

Konsernin lähipiirin/intressipiirin kanssa ei ole ollut tavanomaisesta poikkeavia liiketoimia.

9.6 Luettelo kirjanpitokirjoista, tositelajeista sekä säilytysajoista KÄRSÄMÄEN KUNTA

Käytetyt kirjanpitokirjat v. 2019

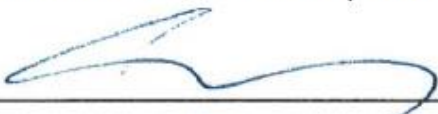
Päiväkirja	Atk-tulosteena
Pääkirja	Atk-tulosteena
Tasekirja	Erikseen sidottuna
Tase-erittely	Atk-tulosteena + paperisena
Myyntirekontra	Atk-tulosteena
Ostoreskontra	Atk-tulosteena
Atk-palkkakirjanpito	Atk-tulosteena
Kirjanpitoyhdistelmä tilierittelyin	Atk-tulosteena
Palkkaluettelo	Atk-tulosteena
Käyttöomaisuuskirjanpito	Atk-tulosteena + paperisena

Luettelo käytetyistä tositelajeista vuonna 2019

Tositelaji	ID
1	Tiliotteet Basware
5	Effica-Sos tositteet
9	Palkkatositteet
10	KP Laskennalliset
12	SL Laskennalliset
20	Ostolaskujen maksut
21	Ostolaskut WF
22	Ostolaskut ostoreskontra
30	Myyntireskontran suoritukset
31	Yleislaskut
32	Tekninen yleislaskutus
36	Web-hetilaskut
40	Päivähoitolaskutus
50	Avosh maksut
51	Vuodeosastomaksut
52	Hammashuolto
54	Erikoislääkärimaksut
55	Työterveyshuolto
56	Kotihoito
57	Kuntamaksut
58	Muu palveluasuminen
86	Hyvitysten kohdistus MYRE
90	Sisäiset / muistiotositteet
96	Kirjanpidon tulos
97	Kirjanpidon tulos laskennall.
98	Sisäisen laskennan tulos
99	Sisäisen laskennan tulos lask.
LT	Liitetietotositteet

TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUKSET

Kärsämäellä huhtikuun 6. päivänä vuonna 2020

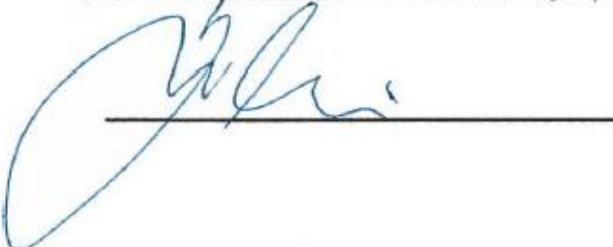

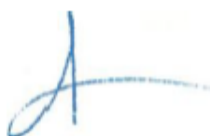

TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

Tilintarkastuksesta on annettu kertomus.

Kärsämäellä 19.5.2020

Risto Hyvönen, JHT, HT BDO AUDIATOR oy, JHTT-yhteisö